

Broj: 04-2-07-1-359-3/17
Sarajevo, 29. 3. 2017. godine

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
Trg Bosne i Hercegovine
SARAJEVO

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO:	03.04.2017		
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01/02	-50-19-660	2/A	

Predstavnički dom
n/r Šefik Džaferović, predsjedavajući

Dom naroda
n/r Bariša Čolak, predsjedavajući

PREDMET: Izvještaj o provođenju Lokalnih izbora 2016. godine, *korekcija dostavlja se*

VEZA: Akt Centralne izborne komisije BiH, broj: 04-2-07-1-359-2/17 od 6. 3. 2017. godine

Poštovani,

Dana, 6. 3. 2017. godine Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je dostavila u oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Izvještaj o provođenju Lokalnih izbora 2016. godine, u skladu s članom 2.9. tačka 16. Izbornog zakona BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16).

U prilogu ovog dopisa dostavljamo korekciju u Izvještaju o provođenju Lokalnih izbora 2016. godine. Naime, na 34. stranici Izvještaja o provođenju Lokalnih izbora 2016. godine (bosanska verzija); 37. stranici (hrvatska verzija), odnosno 38. stranici (srpska verzija) u Tabeli 6 su prikazani podaci o spolnoj strukturi ovjerenih kandidata bez podataka za općinu Stolac, bez napomene o istom. U prilogu dostavljamo korigovanu tabelu „Tabela 6. Spolna struktura kandidata za Lokalne izbore 2016. godine“ u kojoj se nalaze podaci za sve ovjerene kandidate za učešće na Lokalnim izborima 2016. godine.

S poštovanjem!

Dostaviti:
- Naslovu
- A/a.

Predsjednica

Dr. Irena Hadžiabdić

KOREKCIJA

Na 34. stranici Izvještaja o provođenju Lokalnih izbora 2016. godine (bosanska verzija); 37. stranici (hrvatska verzija), odnosno 38. stranici (srpska verzija) u Tabeli 6 su prikazani podaci o spolnoj strukturi ovjerenih kandidata bez podataka za općinu Stolac gdje su izbori prekinuti 2. 10. 2016. godine.

Tabela 6. Spolna struktura kandidata za Lokalne izbore 2016. godine

	OV/SO/GV/SG	Načelnici / gradonačelnici	Garantirani mandati za pripadnike nacionalnih manjina
Muškarci	17.343 (58,17%)	389 (93,73%)	125 (87,41%)
Žene	12.470 (41,83%)	26 (6,27%)	18 (12,59%)

U korigovanoj Tabeli 6 su dati podaci o spolnoj strukturi svih ovjerenih kandidata za učešće na Lokalnim izborima 2016. godine.

Korigovana Tabela 6. Spolna struktura kandidata za Lokalne izbore 2016. godine

	OV/SO/GV/SG	Načelnici / gradonačelnici	Garantirani mandati za pripadnike nacionalnih manjina
Muškarci	17.386 (58,18%)	392 (93,80%)	125 (87,41%)
Žene	12.498 (41,82%)	26 (6,22%)	18 (12,59%)
Ukupno	29.884 (100%)	418 (100%)	143 (100%)
Ukupno		30.445	

Napomena: Podaci uključuju sve kandidate ovjerene za učešće na Lokalnim izborima 2016. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

IZVJEŠTAJ

***O PROVOĐENJU LOKALNIH IZBORA
2016. GODINE***

Sarajevo, februar 2017. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

IZVJEŠTAJ
O PROVOĐENJU
LOKALNIH IZBORA 2016. GODINE

Sarajevo, februar 2017. godine

© Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine 2017.

Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine dozvoljava reproduciranje ovog materijala uz navođenje vlasnika autorskih prava i u neizmijenjenom sadržaju. Zahtjevi u vezi s autorskim pravima se mogu poslati Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine putem e-maila kontakt@izbori.ba ili na adresu Danijela Ozme 7, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina.

Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine

Danijela Ozme br. 7

71000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina

Tel. +387 (0) 33 251 300

Faks: +387 (0) 33 251 329

E-mail: kontakt@izbori.ba

Internet-adresa: www.izbori.ba

Izrazi pisani u jednom rodu odnose se bez diskriminacije na oba spola.

SADRŽAJ

SAŽETAK	11
UVOD	15
1. PROVOĐENJE NEPOSREDNIH IZBORA	17
1.1. Aktivnosti na izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH	17
1.2. Normativna djelatnost	17
1.3. Objava Lokalnih izbora 2016. godine	21
1.4. Aktivnosti upisa birača u Centralni birački spisak za Lokalne izbore 2016. godine	21
1.4.1. Ažuriranje Centralnog biračkog spiska	21
1.4.2. Upis birača u Centralni birački spisak koji svoje biračko pravo ostvaruju na redovnim biračkim mjestima (redovni birači)	23
1.4.3. Upis izbjeglih osoba i osoba koje privremeno borave u inozemstvu u Centralni birački spisak	24
1.4.4. Problemi u postupku upisa birača u Centralni birački spisak za glasanje izvan BiH	26
1.4.5. Zloupotreba biračkog prava	26
1.4.6. Upis raseljenih osoba	29
1.4.7. Uklanjanje iz evidencije Centralnog biračkog spiska osoba osuđenih za ratne zločine	29
1.4.8. Glasanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH u inozemstvu	30
1.4.9. Dostava izvoda iz CBS-a po zahtjevu političkih subjekata	31
1.5. Koordinacija rada općinskih / gradskih izbornih komisija (OIK / GIK) i centara za birački spisak	31
1.6. Ovjera prijave političkih subjekata za učešće na Lokalnim izborima 2016. godine	33
1.6.1. Ovjera prijave političkih stranaka i nezavisnih kandidata	33
1.6.2. Ovjera prijave koalicija i listi nezavisnih kandidata	35
1.6.3. Ovjera i potvrđivanje kandidata i kandidatskih listi za učešće na izborima	35
1.6.4. Žrijebanje za utvrđivanje redoslijeda političkih subjekata na glasačkom listiću za Lokalne izbore 2016. godine	35
1.7. Obuka i edukacija izborne administracije	36
1.8. Edukativna i promotivno-informativna kampanja	40
1.9. Sigurnosni aspekti Lokalnih izbora 2016. godine	44
1.10. Rad Glavnog centra za brojanje	45
1.11. Posmatrači izbornog procesa	46
1.12. Dan održavanja Lokalnih izbora 2.10.2016. godine	48
1.13. Utvrđivanje izbornih rezultata	50
1.14. Dostavljanje obrazaca Izjava o imovinskom stanju	51
1.15. Povrat takse	51
2. PROVOĐENJE POSREDNIH IZBORA	52
2.1 Posredni izbori za Gradsko vijeće Grada Sarajeva i Skupštinu Grada Istočno Sarajevo	52
2.1.1. Izbor vijećnika u Gradsko vijeće Grada Sarajeva	53
2.1.2. Izbor odbornika u Skupštinu Grada Istočno Sarajevo	54
3. ZAŠTITA IZBORNOG PRAVA	56
4. FINANSIJSKE I LOGISTIČKO-OPERATIVNE AKTIVNOSTI	63
5. INFORMATIČKO-TEHNIČKA PODRŠKA	65
5.1. Novi pristup tehničkoj obradi rezultata glasanja	65
5.2. Grafička priprema dokumentacije	71
6. FINANSIRANJE IZBORNE KAMPANJE	71
6.1. Troškovi izborne kampanje	73
6.1.1. Limit na troškove kampanje	73
6.1.2. Struktura troškova izborne kampanje	74
6.1.3. Uporedni pregled troškova izborne kampanje u periodu 2006–2016. godina	75
6.1.4. Izvori finansiranja političkih stranaka	76
7. ZAKLJUČAK	79

POPIS TABELA

Tabela 1. Registrirani birači po kategorijama na dan 18.8.2016. godine	22
Tabela 2. Broj birača upisanih u Centralni birački spisak na dan Lokalnih izbora 2.10.2016. godine , a koji glasaju na redovnim biračkim mjestima, s odzivom.....	23
Tabela 3. Pregled broja upisanih birača za glasanje izvan BiH za Lokalne izbore 2016. godine s odzivom.....	26
Tabela 4. Pregled broja upisanih birača za glasanje u DKP BiH za Lokalne izbore 2016. godine s odzivom.....	31
Tabela 5. Pregled podnesenih prijava i ovjerenih političkih subjekata na Lokalnim izborima 2016. godine.....	34
Tabela 6. Spolna struktura kandidata za Lokalne izbore 2016. godine	34

POPIS SLIKA

Slika 1. Sesija testiranja potencijalnih trenera, Prijedor, 10. august 2016. godine.....	38
Slika 2. Obuka potencijalnih trenera, Tuzla, 3. august 2016. godine	38
Slika 3. Obuka potencijalnih trenera, Mostar, 8. august 2016. godine	39
Slika 4. Priručnik za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini – Lokalni izbori 2016.....	39
Slika 5. Informativno-motivacijska kampanja u okviru projekta predizborne pomoći Vijeća Evrope za Lokalne izbore 2016. godine	42
Slika 6. Link za Lokalne izbore 2016. godine.	43
Slika 7. Zasebna stranica Lokalni izbori 2016.....	43
Slika 8. Posmatračka misija A-WEB, Sarajevo, oktobar 2016.....	47
Slika 9. Seminar za posmatrače izbornog procesa – Sarajevo, 30.9.2016.....	47
Slika 10. Priručnik za posmatranje izbora u Bosni i Hercegovini – Lokalni izbori 2016.....	48
Slika 11. Dijagram funkcionalnih cjelina novog modula	66
Slika 12. Forma za kontrolno brojanje.....	67
Slika 13. Praćenje validacije i izmjene podataka od strane OIK	67
Slika 14. Forma rezultata – Obrazac za zbirne i zbrojne rezultate ZR (većinski glas).....	68
Slika 15. Forma za unos glasova za političke subjekte – Obrazac za zbirne i zbrojne rezultate ZR (većinski glas).....	68
Slika 16. Formular rezultata – Obrazac za zbirne i zbrojne rezultate ZR (otvorena lista).....	68
Slika 17. Forma za unos glasova za političke subjekte – Obrazac za zbirne i zbrojne rezultate ZR (otvorena lista)	69
Slika 18. Forma – Nacionalne manjine – Obrazac za zbirne i zbrojne rezultate ZR (otvorena lista).....	69
Slika 19. Obrazac za zbirne i zbrojne rezultate ZR (otvorena lista)	69
Slika 20. Novi modul za unos i kontrolu izbornih rezultata – ”Uredi validacije“	70
Slika 21. Promjena ZR: Obrazac za zbirne i zbrojne rezultate ZR (većinski glas)	70
Slika 22. Novi modul za unos i kontrolu izbornih rezultata – Promjena ZR: Obrazac za zbrojne rezultate ZR (otvorena lista)	70

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Grafički prikaz podnesenih finansijskih izvještaja – političke stranke	72
Grafikon 2. Grafički prikaz podnesenih finansijskih izvještaja – nezavisni kandidati.....	72
Grafikon 3. Grafički prikaz podnesenih finansijskih izvještaja – kandidati sa listi nezavisnih kandidata.....	73
Grafikon 4. Grafički prikaz strukture troškova izborne kampanje političkih stranaka.....	74
Grafikon 5. Grafički prikaz troškova izborne kampanje u periodu 2006–2016. godine	75
Grafikon 6. Trend troškova izborne kampanje u periodu 2006–2016. godine	75
Grafikon 7. Grafički prikaz izvora finansiranja političkih stranaka	76
Grafikon 8. Odnos prihoda i dugova političkih stranaka – grafički prikaz	77

SAŽETAK

1. U 2016. godini Centralna izborna komisija BiH se primarno fokusirala na pripremu i provođenje Lokalnih izbora, kao i pravovremeno donošenje normativnih i provedbenih akata u skladu s izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.¹
2. Centralna izborna komisija BiH je 4. 5. 2016. godine objavila da će Lokalni izbori u BiH biti održani 2. 10. 2016. godine i usvojila kalendar izbornih aktivnosti.
3. Lokalni izbori su raspisani za: 74 općinska vijeća u Federaciji Bosne i Hercegovine; 57 skupština općina u Republici Srpskoj; 131 načelnika općina u Bosni i Hercegovini; 4 gradska vijeća u Federaciji Bosne i Hercegovine (Bihać, Tuzla, Zenica i Široki Brijeg); 6 skupština gradova u Republici Srpskoj (Prijeđor, Bijeljina, Banja Luka, Doboj, Zvornik i Trebinje); 10 gradonačelnika gradova u Bosni i Hercegovini i Skupštinu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.
4. Ukupan broj birača na Izvodu iz Centralnog biračkog spiska na dan održavanja Lokalnih izbora 2016. godine, a koji glasaju na redovnim biračkim mjestima je bio 3.155.128, od čega u Federaciji BiH 1.897.831 birača, u Republici Srpskoj 1.173.777 birača, a u Brčko distriktu BiH 83.520 birača. Podaci ne uključuju birače Grada Mostara i Općine Stolac.
5. Na Lokalnim izborima 2016. godine učestvovao je 451 politički subjekt: 102 političke stranke, 103 koalicije, 171 nezavisni kandidat, 17 listi nezavisnih kandidata, 52 nezavisna kandidata u ime 52 grupe građana i 6 nezavisnih kandidata u ime 6 udruženja građana. Ovjereno je ukupno 30.445 kandidata i to: 418 kandidata za načelnika / gradonačelnika; 29.884 za vijećnika / odbornika i 143 kandidata za garantirane mandate za pripadnike nacionalnih manjina.
6. U 2016. godini, pored obavezne obuke za izbornu administraciju u Bosni i Hercegovini, Centralna izborna komisija BiH je u okviru projekta predizborne pomoći Vijeća Evrope za Lokalne izbore 2016. godine razvila novi nastavni plan i program za izbornu administraciju, obučila 283 potencijalna trenera i certificirala 199 trenera predsjednika i članova biračkih odbora koji su u saradnji s općinskim / gradskim izbornim komisijama na 160 sesija obuke obučili 8.119 predsjednika i zamjenika predsjednika biračkih odbora, od kojeg broja je certificirano 7.912 polaznika obuke. U okviru istog projekta razvijena je i dugoročna baza certificiranih trenera, predsjednika i članova biračkih odbora, čime je napravljen iskorak ka poluprofesionalizaciji izborne administracije u Bosni i Hercegovini. Nadalje, u 10 gradova u Bosni i Hercegovini provedena je informativno-edukativna kampanja za tri ciljne grupe: žene, osobe starije životne dobi i nacionalne manjine u cilju njihovog većeg uključivanja u izborni proces.
7. Birači na Lokalnim izborima 2016. godine su glasali na 5.202 biračka mjesta u Bosni i Hercegovini i 5 biračkih mjesta u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH u inozemstvu (Ambasada BiH u Beogradu i Beču, Generalni konzulat BiH u Štutgartu i Minhenu, Počasni konzulat BiH u Gracu). Podaci ne uključuju biračka mjesta u općini Stolac.

¹ Službeni glasnik BiH, broj 31/16.

8. Na Lokalnim izborima 2016. godine glasalo je ukupno 1.782.831 birača ili 54.77 %, od čega 906.357 ili 55.77% muškaraca i 876.474 ili 53,78% žena.
9. U oblasti sigurnosti izbornog procesa Centralna izborna komisija BiH je pravovremeno obavijestila sva relevantna ministarstva unutrašnjih poslova i sigurnosne agencije da je raspisala Lokalne izbore 2016. godine nakon čega je Ministarstvo sigurnosti BiH imenovalo Radnu grupu za praćenje realizacije zadataka iz nadležnosti institucija i policijskih tijela BiH vezanih za provođenje Lokalnih izbora u BiH (oktobar 2016.). Odlukom Radne grupe za praćenje realizacije zadataka iz nadležnosti institucija i policijskih tijela BiH vezanih za provođenje Lokalnih izbora u BiH (oktobar 2016.) formiran je Operativni štab akcije "Lokalni izbori 2016." koji je okupljao policijska tijela u BiH, a čiji zadatak je bio provođenje i koordinacija operativnih aktivnosti. Na dan izbora sve informacije su prikupljane u operativno-komunikacijskom centru 112 Ministarstva sigurnosti BiH i prosljeđivane Centralnoj izornoj komisiji BiH.
10. Izborni proces je posmatrao rekordan broj posmatrača: 6.830 akreditiranih od Centralne izborne komisije BiH i prema podacima općinskih /gradskih izbornih komisija dostavljenih Centralnoj izornoj komisiji BiH, 61.755 posmatrača akreditiranih od općinskih / gradskih izbornih komisija.
11. Opća je ocjena posmatrača da su izbori uglavnom uredno provedeni, da je proces glasanja i prebrojavanja glasova proveden na transparentan i fer način i da na biračkim mjestima koja su posjetili članovi međunarodnih posmatračkih misija nisu uočena veća kršenja izbornog zakona² sa izuzetkom dešavanja u općini Stolac gdje je izborni proces prekinut.
12. U toku priprema za Lokalne izbore 2016. godine Centralna izborna komisija BiH susretala se i s problemima kao što su: neažuriranje podataka o osobama koje imaju status raseljenih čime je otežano identificiranje ovih osoba u Centralnom biračkom spisku kako bi one mogle ostvariti svoja prava utvrđena članom 20.8 Izbornog zakona BiH, zatim nemogućnost registracije određenog broja birača koji su trebali glasati izvan zemlje zbog nedostatka dokumentacije i prijavama o zloupotrebama ličnih dokumenata za glasanje putem pošte.
13. U periodu izbornih aktivnosti, učesnici izbornog procesa podnosili su prigovore i žalbe koji se odnose na: odluke Centralne izborne komisije BiH kojima je prijava političkog subjekta za učešće na Lokalnim izborima 2016. godine bila odbijena ili odbačena; ovjeru kandidata na kandidatskim listama; odbijanje upisa u Izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan BiH; davanje / nedavanje saglasnosti na imenovanje članova izborne komisije, žalbe na odluku Centralne izborne komisije BiH o zaključivanju i potvrđivanju Centralnog biračkog spiska za Lokalne izbore 2016. godine i objavljivanje broja birača za svaku izbornu jedinicu, postupak imenovanja članova biračkih odbora za Lokalne izbore 2016. godine; povredu člana 16.14 stav (3) Izbornog zakona BiH kojim je zabranjeno vođenje plaćene izborne kampanje putem elektronskih i štampanih medija; povrede izbornog prava u periodu

² Izvještaj o Bosni i Hercegovini za 2016. godinu uz dokument Saopćenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom odboru i Odboru regija Saopćenje o politici proširenja EU za 2016. godinu, str. 6, http://dei.gov.ba/dei/media_servis/vijesti/default.aspx?id=17696&langTag=bs-BA; Lokalni izbori 2016. Finalni izvještaj, Koalicije "Pod lupom", decembar / prosinac 2016., str. 5; Final report of the 2016 A-WEB Election Visitor program (EVP) to the Local Elections on 2 October in Bosnia and Herzegovina, December 2016., str 5., <http://www.aweb.org/eng/bbs/B0000088/view.do?nttId=10611&menuNo=300071>.

izborne kampanje političkih subjekata kršenje izborne šutnje, povrede biračkog prava na dan izbora, ponovno brojanje glasačkih listića, poništenje izbora, odluke o utvrđivanju rezultata posrednih izbora.

14. U svim fazama izbornog procesa Apelacionom odjeljenju Suda Bosne i Hercegovine ukupno su izjavljene 322 žalbe, od kojih je Sud Bosne i Hercegovine 319 žalbi odbio ili odbacio i dvije odluke vratio na ponovni postupak, što u procentu iznosi da je 99% odluka Centralne izborne komisije BiH potvrđeno, a jedna je u postupku rješavanja pred Sudom Bosne i Hercegovine.
15. U 2016. godini podnesene su tri (3) apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine. Odlučujući po apelacijama Ustavni sud Bosne i Hercegovine je sve tri apelacije odbacio kao nedozvoljene.
16. U 2016. godini Centralna izborna komisija BiH je, u okviru aktivnosti izgradnje informacione infrastrukture, nastavila daljnju implementaciju Jedinog izbornog informacionog sistema (JIIS BiH), a za Lokalne izbore 2016. godine vlastitim resursima razvila nove module u cilju provođenja odredbi Pravilnika o provođenju Lokalnih izbora 2016. Primijenjen je jedan unos rezultata izbora na nivou općinskih / gradskih izbornih komisija koji se kontrolira, a zatim validira kako bi se dobili finalni rezultati glasanja, koji u narednim fazama mogu biti procesirani za generiranje zbirnih rezultata glasanja.
17. Glavni centar za brojanje je bio smješten u objektu "ZOI 84" d.o.o. OC "Zetra" u Sarajevu i u njegovom radu, osim zaposlenika Sekretarijata Centralne izborne komisije BiH, učestvovala su 403 vanjska saradnika raspoređena u tri smjene. U Glavnom centru za brojanje prebrojano je ukupno 55.840 glasačkih paketa sljedećih kategorija: 38.592 glasačkih paketa birača izvan BiH, 141 glasački paket birača koji su glasali u DKP BiH, 3.696 glasačkih paketa birača koji su glasali u odsutnosti, 10.589 glasačkih paketa birača koji su glasali putem mobilnog tima i 2.822 glasačkih paketa birača koji su glasali nepotvrđenim glasačkim listićem. Prema odlukama, u Glavnom centru za brojanje, vršeno je ponovno brojanje za 65 biračkih mjesta.
18. Dana, 1.11.2016. godine Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je u zakonom propisanom roku (30 dana od dana održavanja izbora) donijela Odluku o potvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine³ kojom su potvrđeni rezultati izbora za: 73 općinska vijeća u Federaciji Bosne i Hercegovine; 57 skupština općina u Republici Srpskoj; 130 načelnika općina u Bosni i Hercegovini; 4 gradska vijeća u Federaciji Bosne i Hercegovine (Bihać, Tuzla, Zenica i Široki Brijeg); 6 skupština gradova u Republici Srpskoj (Prijeđor, Bijeljina, Banja Luka, Doboj Zvornik i Trebinje); 10 gradonačelnika gradova u Bosni i Hercegovini i Skupštinu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, osim za izborni nivo Stolac (176A) jer je Centralna izborna komisija BiH dana, 26.1.2017. donijela Odluku kojom se poništavaju izbori održani 2.10.2016. godine u izornoj jedinici Stolac za načelnika i za općinsko vijeće na svim redovnim biračkim mjestima, te glasanje putem mobilnih timova, kao i glasanje u odsustvu i glasanje putem pošte.
19. Na Lokalnim izborima 2016. godine od 140 potvrđenih mandata za načelnika / gradonačelnika 134 mandata ili (96 %) su pripali muškarcima, a 6 ili (4 %) ženama.

³ Službeni glasnik BiH, broj 82/16.

Žene su izabrane za načelnice u općinama: Istočni Drvar, Jezero, Kalinovik, Novo Goražde, Mrkonjić-Grad i Visoko.

20. U općinska / gradska vijeća i skupštine općina / gradova je izabrano ukupno 3.119 nosilaca mandata od čega 2.544 (81,56 %) muškaraca i 575 žena (18,44 %). Od ukupnog broja nosilaca mandata predstavnika nacionalnih i etničkih manjina je 26, od čega 23 muškarca i 3 žene.
21. Nakon provedenih Lokalnih izbora 2016. i potvrđivanja rezultata izbora, 109 izabranih zvaničnika odbilo je prihvatiti osvojeni mandat, te je proveden postupak provjere sljedećih kvalificiranih kandidata, i doneseno 109 upravnih akata kojima je mandat dodijeljen sljedećim kvalificiranim kandidatima.
22. U budžetu institucija BiH za 2016. godinu predviđena sredstava za Lokalne izbore 2016. godine iznose 3.963.000 KM, a ukupni troškovi se kreću oko 3.051.000 KM. Iz donacije Vijeća Evrope – projekat predizborne pomoći za Lokalne izbore 2016. godine utrošeno je 147.521,04 KM. Nevedena sredstava su iskorištena za obuku trenera predsjednika i članova biračkih odbora, obuku predsjednika i zamjenika predsjednika biračkih odbora, izradu i štampanje Priručnika za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini – Lokalni izbori 2016., Priručnika za posmatranje izbora – Lokalni izbori 2016., izradu dugoročne baze podataka certificiranih trenera i predsjednika / članova biračkih odbora i informativnu kampanju namijenjenu ženama, osobama starije životne dobi i nacionalnim manjinama.
23. U vezi sa provođenjem posrednih izbora u Gradskom vijeću Grada Sarajeva i općinskim vijećima koja čine Grad Sarajevo te Skupštini Grada Istočno Sarajevo i skupštinama općina koje čine Grad Istočno Sarajevo, Centralna izborna komisija BiH je potvrdila rezultate posrednih izbora za Gradsko vijeće Grada Sarajeva iz 4 općinska vijeća (Stari Grad Sarajevo, Centar Sarajevo, Novo Sarajevo i Novi Grad Sarajevo). Mandati su dodjeljivi za 28 novoizabranih vijećnika u Gradsko vijeće Grada Sarajeva čime su se stekli uvjeti za konstituiranje Gradskog vijeća Grada Sarajeva. U vezi sa provođenjem posrednih izbora za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo Centralna izborna komisija BiH je potvrdila rezultate posrednih izbora za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo iz 6 skupština općina (Pale, Sokolac, Istočni Stari Grad, Istočno Novo Sarajevo, Trnovo i Istočna Ilidža) i donijela Odluku o potvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo. Mandati su dodijeljeni za 31-og novoizbranog odbornika u Skupštinu Grada Istočno Sarajevo čime su se stekli uvjeti za konstituiranje Skupštine Grada Istočno Sarajevo.
24. Odlukom Centralne izborne komisije BiH⁴ o povratu uplaćenog novčanog iznosa takse za ovjeru političkim strankama od 14.12.2016. godine, političkim strankama koje imaju pravo na povrata novčanog iznosa takse bit će vraćeno 207.800,00 KM, a nezavisnim kandidatima 156.000,00 KM, što čini ukupno 363.800,00 KM.
25. Politički subjekti koji su Centralnoj izornoj komisiji BiH podnijeli postizborni finansijski izvještaj iskazali su troškove izborne kampanje u iznosu od 7.026.056,25 KM, od čega političke stranke 7.004.404,78 KM, a nezavisni kandidati 21.651,47 KM.

⁴ Odluka o povratu uplaćenog novčanog iznosa takse za ovjeru, broj 06-1-07-3-1513/16 od 14.12.2016. godine, donesena na 93. sjednici Centralne izborne komisije BiH.

UVOD

26. Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine, član 2.9 stav (1) tačka 16⁵ utvrđeno je da Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Centralna izborna komisija BiH) podnosi godišnji izvještaj Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlamentarna skupština BiH) o provođenju izbora u Bosni i Hercegovini, provođenju Izbornog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Izborni zakon BiH) i inicira izmjene tog zakona.
27. Osim Izbornog zakona BiH, u nadležnosti Centralne izborne komisije BiH je i provođenje dijela Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine⁶, kojim je Centralna izborna komisija BiH nadležna da ocjenjuje, na osnovi dostavljenih informacija i podataka iz službene evidencije, da li kandidat za predsjedavajućeg, ministra i zamjenika ministra u Vijeću ministara BiH ispunjava uvjete za imenovanje kao i provođenje Zakona o finansiranju političkih stranaka⁷.
28. Ovaj izvještaj obuhvata najznačajnije aktivnosti koje se odnose na provođenje Lokalnih izbora 2016. godine u Bosni i Hercegovini.
29. Izvještaj sadrži sedam cjelina: provođenje neposrednih izbora, provođenje posrednih izbora, zaštita izbornog prava, finansijsko i logističko-operativne aktivnosti, informatičko-tehnička podrška, finansiranje izborne kampanje i zaključak.
30. Zbog provođenja posrednih izbora za Gradsko vijeće Grada Sarajeva i Skupštinu Grada Istočno Sarajevo, čije provođenje zavisi od konstituiranja općinskih vijeća i skupština općina, dostava Izvještaja Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine je odgođena za kraj mjeseca februara 2017. godine.
31. Centralna izborna komisija BiH je, na 8. sjednici održanoj 9.2.2017. godine, razmotrila i usvojila ovaj izvještaj koji se podnosi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

⁵ Službeni glasnik BiH, broj 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16.

⁶ Službeni glasnik BiH, broj 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 87/07, 94/07 i 24/08.

⁷ Službeni glasnik BiH, broj 95/12 i 41/16.

1. PROVOĐENJE NEPOSREDNIH IZBORA

1.1. Aktivnosti na izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH

32. Centralna izborna komisija BiH je u “Izvještaju o provođenju zakona iz nadležnosti Centralne izborne komisije BiH za 2014. godinu” preporučila Parlamentarnoj skupštini BiH daljnje unapređenje izbornog zakonodavstva. Uvažavajući preporuke Centralne izborne komisije BiH, Interresorna radna grupa za izmjenu izbornog zakonodavstva BiH formirana je u maju 2015. godine, a Parlamentarna skupština BiH je zaključkom iz oktobra 2015. godine zadužila ovu radnu grupu da izradi i prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o finansiranju političkih stranaka, s ciljem realizacije preporuka Grupe zemalja Vijeća Evrope za borbu protiv korupcije (GRECO).
33. U aprilu 2016. godine, putem ovlaštenog predlagača, Interresorna radna grupa za izmjenu izbornog zakonodavstva je domovima uputila prijedlog izmjena i dopuna Izbornog zakona BiH i prijedlog izmjena i dopuna Zakona o finansiranju političkih stranaka, odnosno 32 amandmana na Izborni zakon BiH, od kojih je većina tehničke prirode, te 9 amandmana na Zakon o finansiranju političkih stranaka o kojima je postignuta saglasnost.
34. Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH usvojen je na 28. sjednici Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH održanoj 27. aprila 2016. godine i na 3. hitnoj sjednici Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH održanoj 27. aprila 2016. godine.⁸

1.2 Normativna djelatnost

35. Priprema i usvajanje normativnih akata, kao kontinuirani zadatak Centralne izborne komisije BiH, ogleda se u izradi podzakonskih akata donesenih na osnovi zakona iz nadležnosti Centralne izborne komisije BiH.
 - Odluka o raspisivanju i održavanju lokalnih izbora 2016. godine (“Službeni glasnik BiH“, broj 32/16);
 - Pravilnik o vođenju i upotrebi centralnog biračkog spiska (“Službeni glasnik BiH“, broj 32/16);
 - Pravilnik o načinu provođenja izbora (prečišćeni tekst) (“Službeni glasnik BiH“, broj 32/16);
 - Pravilnik o izmjeni pravilnika o načinu provođenja izbora u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH“, broj 43/16);

⁸ Službeni glasnik BiH, broj 31 od 29. aprila 2016. godine.

- Pravilnik o načinu provjere potpisa podrške i obrasci za ovjeru političkih subjekata za učešće na neposrednim izborima u Bosni i Hercegovini prečišćeni tekst (“Službeni glasnik BiH“, broj 43/16);
- Pravilnik o organizaciji rada i utvrđivanju rezultata glasanja u Glavnom centru za brojanje za Lokalne izbore 2016. godine (“Službeni glasnik BiH“, broj 32/16);
- Uputstvo o utvrđivanju kvalifikacija i postupku imenovanja članova biračkih odbora – prečišćeni tekst (“Službeni glasnik BiH“, broj 32/16);
- Uputstvo o rokovima i redosljedu izbornih aktivnosti za Lokalne izbore u BiH koji će se održati u nedjelju, 02. 10. 2016. godine (“Službeni glasnik BiH“, broj 32/16);
- Uputstvo o izmjeni uputstva u postupku provođenja posrednih izbora za organe vlasti u BiH obuhvaćenih Izbornim zakonom BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 90/16);
- Odluka o diplomatsko-konzularnim predstavništvima u inozemstvu u kojima se planira organiziranje glasanja za Lokalne izbore u BiH 2016. godine (“Službeni glasnik BiH“, broj 32/16);
- Odluka o visini takse za ovjeru za učešće na Lokalnim izborima 2016. godine (“Službeni glasnik BiH“, broj 32/16);
- Odluka o utvrđivanju broja birača upisanih u Centralni birački spisak po osnovnim izbornim jedinicama na dan raspisivanja lokalnih izbora (“Službeni glasnik BiH“, broj 32/16);
- Odluka o nazivima i oznakama osnovnih izbornih jedinica (“Službeni glasnik BiH“, broj 32/16);
- Odluka o visini naknade za rad članova izborne komisije osnovne izborne jedinice u BiH – prečišćeni tekst (“Službeni glasnik BiH“, broj 32/16);
- Uputstvo o izgledu i načinu ispunjavanja obrazaca izjave o imovinskom stanju – prečišćeni tekst (“Službeni glasnik BiH“, broj 43/16);
- Uputstvo o utvrđivanju kvalifikacija, broja i imenovanju članova izborne komisije osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH“, broj 6/16 i 13/16);
- Odluka o zaključivanju i potvrđivanju centralnog biračkog spiska za Lokalne izbore 2016. godine u Bosni i Hercegovini i objavljivanju broja birača za svaku osnovnu izbornu jedinicu (“Službeni glasnik BiH“, broj 65/16);

- Odluka o utvrđivanju i objavi broja birača upisanih u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan Bosne i Hercegovine za Lokalne izbore 2016. godine (“Službeni glasnik BiH“, broj 65/16);
- Odluka o izmjeni odluke o utvrđivanju i objavi broja birača upisanih u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan Bosne i Hercegovine za Lokalne izbore 2016. godine (“Službeni glasnik BiH“, broj 65/16);
- Odluka o određivanju biračkih mjesta za glasanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH“, broj 65/16);
- Dopunska odluka o određivanju biračkih mjesta za glasanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH“, broj 65/16);
- Odluka o određivanju biračkih mjesta za glasanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst (“Službeni glasnik BiH“, broj 65/16);
- Odluka o potvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine (“Službeni glasnik BiH“, broj 82/16).

Ostali akti Centralne izborne komisije BiH

- Odluka o odbijanju upisa u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan Bosne i Hercegovine za Lokalne izbore 2016. godine;
 - Odluka o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine;
- Odluka o prvoj izmjeni o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine;
- Odluka o drugoj izmjeni o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine i
- Odluka o trećoj izmjeni o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine.
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Skupštine općine Pale za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo;
 - Odluka o povratu uplaćenog novčanog iznosa takse za ovjeru;
 - Uputstvo o načinu rada i izvještavanja izborne komisije osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini;

- Odluka o uspostavi Glavnog centra za brojanje i o imenovanju direktora i zamjenika direktora Glavnog centra za brojanje za Lokalne izbore 2016. godine;
- Odluka o imenovanju glavnog kontrolora, zamjenika glavnog kontrolora, kontrolora za obradu, unos i potvrdu rezultata glasanja i kontrolora za transport, rukovanje i skladištenje glasačkih listića i drugog izbornog materijala na Lokalnim izborima 2016. godine;
- Instrukcija o načinu zaduživanja dodatnim glasačkim listićima biračkih odbora na biračkim mjestima za izdavanje nepotvrđenih glasačkih listića i mobilnih timova za Lokalne izbore 2016. godine;
- Instrukcija o raspodjeli kandidata manje zastupljenog spola na kandidatskim listama;
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Općinskog vijeća Novi Grad Sarajevo za Gradsko vijeće Grada Sarajevo;
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Skupštine općine Istočno Novo Sarajevo za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo;
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Općinskog vijeća Stari Grad Sarajevo za Gradsko vijeće Grada Sarajevo;
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Općinskog vijeća Centar Sarajevo za Gradsko vijeće Grada Sarajevo;
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Općinskog vijeća Novo Sarajevo za Gradsko vijeće Grada Sarajevo;
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Skupštine općine Trnovo za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo;
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Skupštine općine Istočni Stari Grad za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo;
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Skupštine općine Sokolac za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo;
- Odluka o ovjeri kandidatskih listi za posredne izbore za Gradsko vijeće Grada Sarajevo – Centar Sarajevo;
- Odluka o ovjeri kandidatskih listi za posredne izbore za Gradsko vijeće Grada Sarajevo – Novo Sarajevo;
- Odluka o ovjeri kandidatskih listi za posredne izbore za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo – Trnovo;

- Odluka o potvrđivanju rezultata posrednih izbora za Gradsko vijeće Grada Sarajevo;
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Skupštine općine Pale za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo;
- Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Skupštine općine Istočna Ilidža za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo;
- Odluka o potvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo.

1.3. Objava Lokalnih izbora 2016. godine

36. Centralna izborna komisija BiH je dana, 4. 5. 2016. godine, u skladu s članom 1.14 i članom 2.9 stav (1) tačka 2.a Izbornog zakona BiH, donijela Odluku o raspisivanju i održavanju Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine⁹, kao i Uputstvo o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti za Lokalne izbore u Bosni i Hercegovini koji će se održati u nedjelju 2. 10. 2016. godine¹⁰ (u daljnjem tekstu: Uputstvo o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti). Lokalni izbori 2016. godine se održavaju za sljedeće nivoe vlasti:

- 74 općinska vijeća u Federaciji Bosne i Hercegovine,
- 57 skupština općina u Republici Srpskoj,
- 131 načelnika općina u Bosni i Hercegovini,
- 4 gradska vijeća u Federaciji Bosne i Hercegovine (Bihać, Tuzla, Zenica i Široki Brijeg),
- 6 skupština gradova u Republici Srpskoj (Prijedor, Bijeljina, Banja Luka, Doboј, Zvornik i Trebinje),
- 10 gradonačelnika gradova u Bosni i Hercegovini i
- Skupštinu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

1.4. Aktivnosti upisa birača u Centralni birački spisak za Lokalne izbore 2016. godine

1.4.1. Ažuriranje Centralnog biračkog spiska

37. Postupak vođenja Centralnog biračkog spiska i upisa birača propisan je poglavljem 3. Izbornog zakona BiH – Birački spisak, te Pravilnikom o vođenju Centralnog biračkog spiska. Centralni birački spisak je evidencija o državljanima BiH koji imaju biračko pravo u skladu s Izbornim zakonom BiH i formira se,

⁹ Službeni glasnik BiH, broj 32/16.

¹⁰ *Ibid.*

vodi i koristi za potrebe organizacije i provođenja izbora u skladu sa zakonom, za provođenje referenduma, za provođenje opoziva izabranog funkcionera i izbore organa lokalne samouprave u skladu sa zakonom. Centralni birački spisak je jedinstven, stalan i redovno se ažurira.

38. Odlukom o utvrđivanju broja birača upisanih u Centralni birački spisak po osnovnim izbornim jedinicama na dan raspisivanja Lokalnih izbora 2016. godine¹¹ u Bosni i Hercegovini utvrđeno je da ukupan broj birača upisanih u Centralni birački spisak po osnovnim izbornim jedinicama iznosi **3.345.486**.
39. Odlukom o zaključivanju i potvrđivanju Centralnog biračkog spiska za Lokalne izbore 2016. godine u Bosni i Hercegovini i objavljivanju broja birača za svaku osnovnu izbornu jedinicu, na osnovi člana 3.6 stav (2) tačka e) i stav (6) tačka a) Izbornog zakona BiH, od 25.8.2016. godine, zaključen je Centralni birački spisak koji će se koristiti za Lokalne izbore 2016. godine.
40. Ukupan broj birača na Centralnom biračkom spisku je 3.263.906, od čega je broj redovnih birača sa stanjem na dan 18.8.2016. godine u 24,00 sata 3.177.557; broj birača sa statusom raseljenog lica koji glasaju u odsustvu iznosi 8.946; broj birača sa statusom raseljenog lica koji glasaju lično iznosi 12.005; broj birača koji glasaju u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH iznosi 287 i broj birača koji glasaju putem pošte iznosi 65.111. Navedenom odlukom utvrđen je i broj navedenih kategorija birača prema osnovnim izbornim jedinicama, a ista je objavljena i na internet-stranici Centralne izborne komisije BiH.
41. Navedeni podaci korišteni su za izradu Izvoda iz Centralnog biračkog spiska po biračkim mjestima koji su se koristili na dan održavanja Lokalnih izbora 2.10.2016. godine.

Tabela 1. Registrirani birači po kategorijama na dan 18. 8. 2016. godine

Kategorija	Broj birača
Redovni birači	3.177.557
Birači koji glasaju lično	12.005
Birači koji glasaju u odsustvu	8.946
Birači registrirani za glasanje putem pošte	65.111
Birači registrirani za glasanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH	287
UKUPNO	3.263.906

42. Presjek stanja Centralnog biračkog spiska je izvršen sa stanjem **na dan održavanja Lokalnih izbora 2.10.2016. godine** te je donesena odluka o zaključivanju i potvrđivanju izvoda iz Centralnog biračkog spiska u koji je upisano **3.155.128 birača** koji glasaju na redovnim biračkim mjestima.

¹¹ *Ibid.*

43. Na Lokalne izbore je izašlo ukupno **1.782.831** birača ili **54,77 %**, od čega 906.357 ili 55.77 % muškaraca i 876.474 ili 53,78 % žena.

Tabela 2. Broj birača upisanih u Centralni birački spisak na dan Lokalnih izbora 2.10.2016. godine, a koji glasaju na redovnim biračkim mjestima, sa odzivom

Nivo	Pravo glasa (registrirano)	Glasalo	Odziv %
Federacija BiH	1.897.831	976.946	51,48%
Republika Srpska	1.173.777	708.579	60,37%
Brčko distrikt BiH	83.520	41.118	49,23%
UKUPNO	3.155.128	1.726.638	54,72%

Napomena: Podaci ne uključuju Grad Mostar i Općinu Stolac.

44. Najveći odziv birača u odnosu na broj upisanih birača zabilježen je u općini Trnovo (FBiH) u kojoj je od ukupno upisanih 2.566 birača na izbore izašlo 2.213 birača ili 86,24 %, dok je najmanji odziv birača u odnosu na broj upisanih zabilježen u općini Sanski Most u kojoj je od ukupno upisanih 34.784 birača na izbore izašlo 11.830 birača ili 34,01 %.

1.4.2. Upis birača u Centralni birački spisak koji svoje biračko pravo ostvaruju na redovnim biračkim mjestima (redovni birači)

45. Upis birača koji glasaju na redovnom biračkom mjestu vrši se sistemom “pasivne registracije“, odnosno sve osobe kojima se izda važeća lična karta države BiH automatski su upisane u Centralni birački spisak. Na osnovi odredbi člana 3.5 Izbornog zakona BiH, nadležni organ koji vodi registar građana dostavlja podatke za ažuriranje Centralnog biračkog spiska u skladu sa Zakonom o centralnoj evidenciji i razmjeni podataka.¹²
46. Stanje Centralnog biračkog spiska i broj birača te svi ostali neophodni podaci utvrđuju se na osnovi podataka koji se, u skladu s Jedinstvenom metodologijom i programom obrade i vođenja evidencija Centralnog biračkog spiska, odnosno aktom kojim je utvrđena saradnja Centralne izborne komisije BiH i Agencije za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu IDDEEA), preuzimaju svakog prvog ponedjeljka u mjesecu ili u zavisnosti od potrebe.
47. Za potrebe provođenja Lokalnih izbora 2016. godine izvršeno je ažuriranje podataka u četiri (4) termina te su urađena 4 presjeka Centralnog biračkog spiska i to:

¹² Za potrebe preuzimanja podataka u okviru projekta “Pasivna registracija birača u BiH“ razvijen je aplikativni dio softvera, čija je osnovna svrha da olakša postupak prenosa podataka, određivanje biračkih mjesta i izradu Izvoda iz konačnog biračkog spiska.

Prvi presjek urađen je na dan prije raspisivanja izbora 3. 5. 2016. godine, sa stanjem u 24,00 sata i korišten je za izradu Privremenih izvoda iz Centralnog biračkog spiska i provjeru prebivališta kandidata u skladu sa članom 4.2 stav (1) tačka 1. Izbornog zakona BiH.

Drugi presjek urađen je na dan 19. 7. 2016. godine i korišten je u svrhu određivanja biračkih mjesta i pravljenja specifikacija za štampanje glasačkih listića (75 dana prije dana održavanja izbora).

Treći presjek urađen je na dan 18. 8. 2016. godine i korišten je za izradu Izvoda iz konačnog biračkog spiska koji je distribuiran na biračka mjesta (45 dana prije dana izbora).

Četvrti presjek urađen je na dan 2. 10. 2016. godine, odnosno na dan izbora, s ciljem utvrđivanja biračkog prava birača koji su glasali nepotvrđenim glasačkim listićima.

1.4.3. Upis izbjeglih osoba i osoba koje privremeno borave u inozemstvu u Centralni birački spisak

48. Upis izbjeglih osoba i osoba koje privremeno borave u inozemstvu u Centralni birački spisak vrši se sistemom aktivne registracije i počeo je za Lokalne izbore 2016. godine danom raspisivanja izbora i trajao je do 19. 7. 2016. godine. Dostava prijavnog obrasca PRP-1 sa pratećom dokumentacijom Centralnoj izbornoj komisiji BiH mogla se vršiti putem pošte na poštanski pretinac 450 i 451, putem faksa, elektronski e-mailom ili lično putem protokola Centralne izborne komisije BiH. Upis izbjeglih osoba iz BiH koji imaju biračko pravo je kontinuirani proces koji se vrši tokom cijele godine.
49. U svrhu dostupnosti obrazaca za prijavu kao i informiranja birača, danom raspisivanja Lokalnih izbora 2016. godine, 4. 5. 2016. godine, obrasci prijave, sa pratećim Vodičem za prijavu birača za glasanje izvan BiH i obavještenjima objavljeni su na internet-stranici Centralne izborne komisije BiH www.izbori.ba, a biračima su bile na raspolaganju i dvije infolinije.
50. S ciljem informiranja građana BiH koji borave u inozemstvu o načinu upisa birača i glasanja izvan BiH za Lokalne izbore 2016. godine, pripremljeno je i putem Ministarstva vanjskih poslova BiH, proslijeđeno ambasadama i konzulatima BiH u inozemstvu 18.000 prijavnih obrazaca PRP-1; 8.100 Vodiča za glasanje izvan BiH sa obavještenjem o načinu i rokovima za registraciju za glasanja putem pošte, na jezicima u službenoj upotrebi u BiH; a partnerima, udruženjima građana i međunarodnim organizacijama u inozemstvu je upućeno 228 setova sa informativnim materijalom koji su sadržavali prijavni obrazac PRP-1, Odluku o diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH u inozemstvu u kojima se planira glasanje za Lokalne izbore 2016. godine i Vodič za prijavu birača za glasanje izvan BiH na jezicima u službenoj upotrebi u BiH.
51. U periodu od 25. do 26. 5. 2014. godine svim biračima koji su bili upisani u Centralni birački spisak za glasanje izvan BiH za Lokalne izbore 2016. godine

upućeno je 41.175 komada personaliziranih potvrdnih obrazaca PRP-2, lično na adrese birača putem JP "BH POŠTA" d.o.o. Sarajevo.

52. Centralna izborna komisija BiH je primila oko 80.000 podnesaka u vezi sa podnošenjem prijava za upis birača za glasanje izvan BiH, od čega 3.094 putem faksa, 31.037 putem e-maila sa prijavama za glasanje putem pošte, dostavom podataka o novim adresama, zahtjevima za slanje obrazaca za registraciju, zahtjevima za provjeru podataka, kao i upite o načinu registracije i rokovima za registraciju.
53. Svi građani zainteresirani za glasanje putem pošte imali su mogućnost da se informiraju o statusu svojih prijava putem internet-stranice Centralne izborne komisije BiH. Uspostavljene su dežurne infolinije u svrhu pomoći i pružanja neophodnih informacija biračima izvan BiH kao i u zemlji, a sa e-mail adrese info@izbori.ba upućeni su odgovori i pojašnjenja na upite vezano za registraciju birača.
54. Centralna izborna komisija BiH je dana, 12. 8. 2016. godine donijela Odluku o utvrđivanju i objavi birača upisanih u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan BiH za Lokalne izbore 2016. godine, kao i Odluka o odbijanju upisa u Centralni birački spisak podnosilaca prijava, kojom je ukupno 6.718 prijava birača odbijeno za upis u Centralni birački spisak za glasanje izvan BiH, iz razloga jer nisu ispunjeni uvjeti propisani članom 3.15. stav (1), (2) i (3) Izbornog zakona BiH: nedostaje dokaz o identitetu (3.553), nedostaje dokaz o državljanstvu (9), nedostaje dokaz o prebivalištu (1.279), nedostaje obrazac (177), nepotpisan obrazac (225), nije identičan potpis (3), nečitka prijava (42), nema pravo glasa (167), više nedostataka (290), Izjava da je registriran za glasanje putem pošte bez znanja (22), nedostaje adresa izvan BiH (102), podnesen zahtjev za registraciju u BiH (14), podnesene prijave deset i više osoba sa iste adrese (408), prijava podnesena nakon roka (427).¹³
55. Nakon isteka perioda za podnošenje žalbi, odlukom Centralne izborne komisije BiH od 25. 8. 2016. godine usvojene su žalbe 68 podnosilaca prijava za glasanje izvan BiH i navedene osobe su upisane u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan BiH.
56. Nakon provedenog procesa upisa birača za glasanje izvan BiH, koji je okončan 19. 7. 2016. godine, Odlukom Centralne izborne komisije BiH o zaključivanju i potvrđivanju Centralnog biračkog spiska za Lokalne izbore 2016. godine u Bosni i Hercegovini i objavljivanju broja birača za svaku osnovnu izbornu jedinicu od 25. 8. 2016. godine, utvrđeno je da se na izvodu iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan BiH nalazi ukupno 65.398 birača od čega 65.111 birača koji glasaju putem pošte i 287 birača koji glasaju u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH.

¹³ U skladu s odredbama Izbornog zakona BiH, prijave birača koje su pristigle nakon roka za registraciju se obrađuju nakon izbora, te se u Centralni birački spisak upisuju birači koji ispunjavaju uvjete za upis.

U Tabeli 3 su dati podaci o broju upisanih birača za glasanje izvan BiH za Lokalne izbore 2016. godine sa odzivom, ali bez birača za Općinu Stolac i Grad Mostar.

Tabela 3. Pregled broja upisanih birača za glasanje izvan BiH za Lokalne izbore 2016. godine sa odzivom

	Broj upisanih birača za glasanje izvan BiH	Broj birača koji je glasao	Odziv
Federacija BiH	24.079	14.772	61,35%
Republika Srpska	36.916	24.536	66,54%
Brčko distrikt BiH	2.770	1.861	67,18%
UKUPNO	63.765	41.196	64,61%

Napomena: Informacije u tabeli ne sadrže podatke za općinu Stolac i Grad Mostar.

1.4.4. Problemi u postupku upisa birača u Centralni birački spisak za glasanje izvan Bosne i Hercegovine

57. Prilikom slanja prijavnih obrazaca putem e-maila građani su se susretali sa problemima oko dostave kao i osiguranja važeće dokumentacije. Problemi su se u znatnoj mjeri odnosili na problematiku prebivališta, odnosno nemogućnost pronalaska osoba na Popisu stanovništva iz 1991. godine (greške na podacima popisa iz 1991. godine u smislu pogrešno upisanih datuma rođenja, tehnički problemi – slova č, ž, š, imena roditelja i sl.). Znatno broj dokumenata koji se dostavljaju putem telefaksa su u najvećem broju slučajeva nečitki, što onemogućuje obradu dostavljenih prijavi i usložnjava postupak obavještanja o nedostacima.
58. Određen broj građana i pored datih uputa o načinu popunjavanja i slanja prijavnog materijala, nije adekvatno popunio i dostavio prijavne obrasce sa priložima (nepotpisani obrasci, istekli i nevažeći dokumenti, nepotpune adrese, adrese u BiH, adrese bez naziva države i sl.), što je također bio jedan od razloga zbog kojeg jedan broj građana nije upisan u Centralni birački spisak za glasanje za izvan BiH, odnosno ostali su upisani u Centralni birački spisak za glasanje na redovnom biračkom mjestu prema mjestu prebivališta.

1.4.5. Zloupotreba biračkog prava

59. Tokom perioda registracije za glasanje izvan BiH za Lokalne izbore 2016. godine u Centralnoj izbornoj komisiji BiH zaprimljeno je oko 300 izjava i obavještenja od osoba sa područja više općina (Brod, Šekovići, Brčko, Pelagićevo, Šamac, Domaljevac-Šamac, Bratunac, Zvornik, Vlasenica, Kotor-Varoš, Lopare, Milići, Modriča, Zavidovići, Prozor - Rama, Gornji Vakuf - Uskoplje, Nevesinje, Tomislavgrad, Derventa, Odžak, Kozarska Dubica, Gradačac, Orašje, Travnik, Fojnica, Cazin, Prijedor, Bijeljina, Laktaši, Dobretići, Usora, Bileća, Vukosavlje,

Skender-Vakuf, Srebrenica, Rudo, Tuzla, Stanari, Trebinje, Stolac, Srebrenik, Osmaci, Novi Travnik, Jajce, Doboj, Teslić, Bosansko Grahovo, Kupres i Drvar), koje se odnose na registraciju ovih birača za glasanje putem pošte za Lokalne izbore 2016. godine bez njihovog znanja. U predmetnim izjavama i obavještenjima, koje su prispjele putem faksa i e-maila, navodi se da su navedene adrese u prijavama netačne, te su zahtijevali da se adresa na koju su registrirani za glasanje putem pošte bez njihovog znanja izmijeni ili da se prijave ponište i da im se omogući glasanje na redovnom biračkom mjestu.

60. Biračima čije su formalne izjave o nepravilnostima u procesu registracije blagovremeno zaprimljene izvršena je korekcija adresa za slanje glasačkog materijala izvan BiH.
61. Svi birači čije su izjave zaprimljene nakon zaključivanja Centralnog biračkog spiska, imali su mogućnost glasati u općini prebivališta na biračkom mjestu za glasanje nepotvrđenim glasačkim listićima, o čemu su pisanim putem obaviješteni, odnosno informacijom na internet-stranici Centralne izborne komisije BiH i putem općinskih izbornih komisija.
62. U vezi sa prijavom birača za glasanje izvan BiH za Lokalne izbore 2016. godine, Centralna izborna komisija BiH je u periodu prije, kao i nakon donošenja Odluke o utvrđivanju i objavi birača upisanih u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan BiH za Lokalne izbore 2016. godine, zaprimila više prijava političkih subjekata kao i drugih tijela i pojedinaca kojima se ukazuje na moguće nepravilnosti u procesu prijave birača za glasanje izvan BiH. Predmetne prijave koje su pristigle do 10. 9. 2016. godine Centralna izborna komisija BiH je dostavila nadležnom tužilaštvu na razmatranje i nadležno postupanje. Prijave koje su pristigle nakon navedenog roka su u pripremi i bit će dostavljene u narednom periodu.
63. Odlukom o odbijanju upisa u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan Bosne i Hercegovine od 12. 8. 2016. godine odbijen je, između ostalog, upis 408 podnosilaca prijava za koje je utvrđeno da je kao adresa za dostavu glasačkog materijala izvan BiH navedena identična adresa za 10 ili više osoba.
64. Centralna izborna komisija BiH je u izbornom periodu zaprimila i određeni broj prijava koje se odnose na mogućnost postojanja preminulih osoba na izvodima iz Centralnog biračkog spiska. Procedura upisa birača u Centralni birački spisak regulirana je odredbama poglavlja 3. Izbornog zakona BiH. Članom 3.5 stav (7) i (8) Izbornog zakona BiH utvrđeno je da je za tačnost i ažurnost podataka potrebnih za izradu Centralnog biračkog spiska odgovoran organ nadležan za vođenje službenih evidencija o tim podacima, odnosno, nadležni matični uredi dužni su da nadležnom organu koji vodi službene evidencije o jedinstvenom matičnom broju, prebivalištu i boravištu državljana BiH dostavi sve promjene koje utječu na ažurnost Centralnog biračkog spiska u pisanoj formi najkasnije u roku od sedam dana od dana kada je promjena nastala.
65. U vezi sa navedenim, Centralna izborna komisija BiH je svim izbornim komisijama osnovnih izbornih jedinica dana 13. 6. 2016. godine uputila zahtjev da osoblje centara za birački spisak u saradnji sa matičnim uredima izvrši

kontrolu podataka sa preliminarnih izvoda iz Centralnog biračkog spiska i provjeri da li su sa evidencije izbrisana umrla lica.

66. Centralna izborna komisija BiH je dana 11. 8. 2016. godine također uputila zahtjev za ažuriranje podataka o umrlim osobama Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, Federalnom ministarstvu unutrašnjih poslova, kantonalnim ministarstvima unutrašnjih poslova u Federaciji BiH, IDDEEA-i, matičnim uredima u BiH i centrima za birački spisak posredstvom općinskih izbornih komisija u BiH, načelnicima i gradonačelnicima u BiH, podsjećanjem na relevantne odredbe Izbornog zakona BiH, te sa zamolbom da svako iz svoje nadležnosti poduzme neophodne mjere kako bi se imena umrlih brisala iz evidencije Centralnog biračkog spiska.
67. Za Lokalne izbore 2016. godine, u cilju provođenja zakonske obaveze ličnog glasanja, što je jedan od principa iz Izbornog zakona BiH i dostave osjetljivog izbornog materijala na ime birača, te u skladu sa preporukama OSCE/ODIHR-a i Agencije za zaštitu ličnih podataka, Centralna izborna komisija BiH izmijenila je procedure dostava osjetljivog izbornog materijala te je izborni materijal dostavljen preporučenom poštom bez povratnice.¹⁴ Za dostavni region van Evrope (prekookeanske i ostale zemlje) poslano je 3.678 pošiljki; za dostavni region Evrope 25.268 pošiljki; i 36.165 pošiljki za dostavni region Evrope – susjedne zemlje. Ukupan broj vraćenih pošiljki iznosi 7.410¹⁵. Pozitivni efekti ovakve dostave izbornog materijala ogledaju se kroz: onemogućavanje zloupotrebe dostave materijala na pogrešne adrese, tačna evidencija predate pošte, mogućnost online praćenja pošiljke u državama u kojima je dostupna takva usluga, mogućnost potražnice za poštu koja nije dostavljena, odnosno nije vraćena.¹⁶ Osnovni razlog za ranije zaključenje Centralnog biračkog spiska za birače izvan BiH je vremenski period štampanja i pakiranja glasačkog materijala te njegovo pravovremeno slanje na adrese izvan BiH. U skladu sa naprijed navedenim zagovaranje skraćivanja roka od 150 dana od dana raspisivanja izbora do dana održavanja izbora nije moguće ukoliko i dalje ostane obaveza dostave izbornog materijala preporučenom poštom za birače koji glasaju putem pošte. Žalbi na dostavu pošiljki u inozemstvo nije bilo.

¹⁴ Prvobitno je planirano da se preporučeni paket šalje poštom sa povratnicom, ali nakon konsultiranja sa poštama, zbog uvećanih troškova slanja i činjenice da sve zemlje nemaju uslugu dostave sa povratnicom, odlučeno je da se izborni materijal šalje samo preporučenom poštom bez povratnice.

¹⁵ Razlozi zbog kojih su pošiljke vraćene uključuju sljedeće: 42 – ne postoji više; 95 – ne prima; 356 – nedovoljna adresa; 232 – nepotpuna adresa; 1.983 – nepoznat; 25 – nepoznat razlog uručivanja; 74 – nepoznata osoba; 834 – nepoznato; 3.257 – obaviješten, nije podigao pošiljku; 240 – odselio; 32 – otputovao; 65 – pogrešna adresa; 144 – razno i 31 – umro.

¹⁶ Negativni efekti ogledaju se kroz: rokove preuzimanja pošiljke ukoliko osoba nije na navedenoj adresi kada poštar dostavlja poštu; višestruko uvećanje troškova slanja, tenderska procedura se mora provoditi prema principima međunarodnog razreda; izmjena procedura pakiranja glasačkog materijala za birače izvan BiH (glasački materijal se se mora višestruko sortirati i usporava se proces pakiranja pošiljki, također se moraju praviti veze između preporučenog broja RR i ličnih podataka da bi se mogle napraviti otpremne poštanske knjige, uvećanje troškova pakiranja glasačkog materijala iz razloga što se na svaku pošiljku mora lijepiti broj preporuke i kreirati otpremna knjige za svaku pojedinačnu pošiljku.

1.4.6. Upis raseljenih osoba

68. U skladu s članom 1.1 stav (1) tačka 9. Izbornog zakona BiH pod raseljenim osobama se podrazumijevaju državljani BiH čiji je status raseljene osobe utvrdio nadležni organ za pitanja raseljenih osoba u skladu sa zakonom.
69. Raseljene osobe koje imaju biračko pravo imale su mogućnost da se, popunjavanjem obrasca PBO-2, do 19. 7. 2016. godine, izjasne da li žele glasati lično u općini prebivališta iz 1991. godine ili u odsustvu u općini u kojoj imaju prebivalište.
70. S ciljem ažuriranja podataka o raseljenim osobama u Centralnom biračkom spisku, Centralna izborna komisija BiH je u martu 2016. godine Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH uputila zahtjev za dostavu evidencije o biračima koji imaju status raseljene osobe, za potrebe ažuriranja Centralnog biračkog spiska u elektronskom obliku.
71. Podatke za tu kategoriju birača Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je dostavilo nakon više urgencija 9. 6. 2016. godine jer ih je bilo potrebno prikupiti iz općina, kantonalnih ministarstava, Brčko distrikta BiH kao i ministarstva Republike Srpske. Ukupno su dostavljeni podaci za 98.765 osoba koje imaju status raseljene osobe u evidencijama nadležnog ministarstva. Nakon analize dostavljenih podataka utvrđeno je da biračko pravo ima, odnosno da su u Centralni birački spisak upisane ukupno 78.553 osobe, dok 20.212 osoba nije pronađeno u evidencijama Centralnog biračkog spiska, odnosno nisu dostavljeni potpuni podaci ili su dostavljeni netačni podaci.
72. Analizom dostavljenih podataka utvrđeno je da su jedinstveni matični brojevi (JMB) određenog broja osoba neispravni, što se ogleda u njihovoj nepotpunosti, te činjenici da određen broj JMB-a sadrži samo nule, neki su pogrešno uneseni, dok za određen broj osoba JMB nije uopće unesen. U vezi sa navedenim, osnovni problem predstavlja neažurirana i nepotpuna evidencija nadležnih organa, čime je otežano identificiranje raseljenih osoba u Centralnom biračkom spisku kako bi mogli ostvariti svoja prava utvrđena članom 20.8 Izbornog zakona BiH. Za potrebe budućeg rješavanja navedenog problema neophodno je u saradnji sa nadležnim organom izvršiti dopunu i ispravku netačno unesenih podataka u periodu kada se ne provode izbori kako bi bili ažurirani do početka narednih izbora.

1.4.7. Uklanjanje iz evidencije Centralnog biračkog spiska osoba osuđenih za ratne zločine

73. U skladu sa nadležnošću o vođenju Centralnog biračkog spiska, a u vezi s odredbom člana 1.7 Izbornog zakona BiH, Centralna izborna komisija BiH je, na osnovi podataka dostavljenih od nadležnih organa o osobama koje se nalaze na izdržavanju kazne zatvora ili su izdržale kaznu zatvora zbog ozbiljnih povreda humanitarnog prava koju je izrekao Sud Bosne i Hercegovine, sud Republike Srpske ili sud Federacije Bosne i Hercegovine i sud Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ili koje se nisu povinovale naredbi da se pojave pred Sudom Bosne i

Hercegovine, sudom Republike Srpske ili sudom Federacije Bosne i Hercegovine i sudom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u izvještajnom periodu, donijela 75 odluka kojim je utvrđeno da osoba neće biti upisana u Centralni birački spisak dok se nalazi na izdržavanju kazne zatvora ili da će ova odluka biti osnova za brisanje osobe iz Centralnog biračkog spiska, u slučajevima kada je osoba upisana u Centralni birački spisak. Iz evidencije Centralnog biračkog spiska uklonjene su 54 osobe, dok je 21 osoba vraćena u evidencije Centralnog biračkog spiska iz razloga izdržane kazne.

1.4.8. Glasanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH u inozemstvu

74. Na osnovi člana 1.5 Izbornog zakona BiH kojim je propisano da državljani BiH koji privremeno žive u inozemstvu imaju pravo glasati lično dolaskom na odgovarajuće biračko mjesto u BiH ili u diplomatsko - konzularnom predstavništvu BiH u inozemstvu ili poštom, Centralna izborna komisija BiH je na prijedlog Ministarstva vanjskih poslova BiH dana 4. 5. 2016. godine donijela Odluku o diplomatsko - konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine u inozemstvu, u kojima se planira organiziranje glasanja za Lokalne izbore u BiH 2016. godine, a predviđeno je da se glasanje planira u ukupno 24 države.
75. Podzakonskim aktima Centralne izborne komisije BiH je predviđeno određivanje biračkog mjesta za lično glasanje u DKP-u BiH ako je za glasanje na tom mjestu prijavljeno najmanje 50 birača, odnosno, izuzetno, i ukoliko za to postoje opravdani razlozi, Centralna izborna komisija BiH može donijeti odluku o glasanju u DKP-u BiH i sa manjim brojem prijavljenih birača, pri čemu će se cijeliti finansijski aspekt i tehničke mogućnosti neophodne za određivanje biračkog mjesta u svakom DKP-u BiH.
76. Odlukom Centralne izborne komisije BiH o određivanju biračkih mjesta za glasanje u diplomatsko - konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine (prečišćeni tekst) od 25. 8. 2016. godine utvrđeno je da će se na Lokalnim izborima 2016. godine za državljane BiH koji privremeno žive u inozemstvu i imaju biračko pravo, organizirati glasanje u pet (5) diplomatsko - konzularnih predstavništava BiH, kako slijedi: Amabasada BiH u Beogradu (126 birača), Ambasada BiH u Beču (35 birača), Počasni konzulat BiH u Gracu (32 birača), Generalni konzulat BiH u Štutgartu (61 birača) i Generalni konzulat BiH u Minhenu (33).
77. Svim biračima koji su se izjasnili za glasanje u diplomatsko - konzularnim predstavništvima BiH, a ono nije provedeno, prema odredbama Izbornog zakona BiH, glasački materijal je blagovremeno dostavljen na adrese koje su građani naveli u svojim prijavama, kako bi im bilo omogućeno glasanje putem pošte i ostvarivanje biračkog prava.

Tabela 4. Pregled broja upisanih birača za glasanje u DKP BiH za
Lokalne izbore 2016. godine s odzivom

DKP BiH	Birači upisani za glasanje u DKP BiH	Birači koji su glasali	Odziv (%)
Ambasada BiH u Beogradu	126	49	38,89%
Generalni konzulat BiH u Štutgartu	61	31	50,82%
Generalni konzulat BiH u Minhenu	33	22	66,67%
Ambasada BiH u Beču	35	21	60,00%
Počasni konzulat BiH u Gracu	32	23	74,87%
UKUPNO	287	146	50,87%

1.4.9. Dostava izvoda iz CBS-a po zahtjevu političkih subjekata

78. U skladu sa članom 3.1 stav (4) Izbornog zakona BiH, političkim subjektima koji su ovjereni za učešće na izborima i kojima je ovjerena kandidatska lista za učešće na izborima u skladu s ovim Zakonom osigurat će se, na njihov zahtjev, izvod iz Centralnog biračkog spiska za nivo vlasti, odnosno izbornu jedinicu u kojoj učestvuju na izborima, u elektronskoj formi ili ispisu. S tim u vezi, postupljeno je po 59 zahtjeva političkih subjekata za dostavu izvoda iz preliminarnih i konačnih biračkih spiskova i izrađeni su i dostavljeni traženi izvodi u elektronskom obliku.

1.5. Koordinacija rada općinskih / gradskih izbornih komisija (OIK / GIK) i centara za birački spisak

79. Izborne komisije osnovnih izbornih jedinica (u daljnjem tekstu: općinske / gradske izborne komisije – OIK / GIK) imenuju se u skladu s odredbama Poglavlja 2 Izbornog zakona BiH i Uputstvom o utvrđivanju kvalifikacija, broja i imenovanju članova izborne komisije osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini¹⁷, a imenuju ih skupštine općina / općinska vijeća, uz saglasnost Centralne izborne komisije BiH¹⁸.
80. Sve izborne komisije su popunjene do dana raspisivanja Lokalnih izbora 2016. godine. Općinske / gradske izborne komisije u BiH imaju ukupno 559 članova, od čega je 293 muškaraca ili 52,4% i 266 žena ili 47,6%.
81. U 2016. godini po pitanju imenovanja / razrješenja članova OIK / GIK i rada OIK / GIK Centralna izborna komisija BiH je pripremila ukupno 111 materijala od čega se 85 odnosilo na razrješenja i imenovanja članova OIK / GIK i 26 informacija / izvještaja / analiza.

¹⁷ Službeni glasnik BiH, broj 6/16 i 13/16.

¹⁸ Član 2.12 Izbornog zakona BiH.

82. U predmetima razrješenja i imenovanja članova OIK / GIK, Centralna izborna komisija BiH je dala saglasnost za sljedeće:

Razrješenja članova izbornih komisija:

- razriješeno je dužnosti 56 članova izbornih komisija u 31. općini,
- razriješena su 2 predsjednika izborne komisije u 2 općine na njihov lični zahtjev,
- razriješen je 1 predsjednik izborne komisije (Bosanski Petrovac), za kojeg je Centralna izborna komisija BiH dala prethodnu saglasnost za razrješenje,
- razriješeno je 5 zamjenskih članova izbornih komisija u 4 općine,
- nije data 1 prethodna saglasnost za razrješenje predsjednika izborne komisije (Istočni Drvar).

Imenovanja članova izbornih komisija:

- imenovanje 74 člana izbornih komisija u 40 općina,
 - imenovanje 8 predsjednika izbornih komisija u 8 općina,
 - nije data saglasnost za imenovanje 15 članova izbornih komisija u 13 općina, a najčešći razlog je bio da su imenovani članovi izbornih komisija kandidati za izbore (član 2.3 stav (1) tačka 4. Izbornog zakona BiH) ili nisu ispunjavali uvjete (član 2.2 stav (2) Izbornog zakona BiH). Od navedenih 15 članova izbornih komisija, ukupno 6 je nadležni organ imenovao za zamjenske članove, nakon što je Centralna izborna komisija BiH imenovala zamjenske članove.
 - Centralna izborna komisija BiH je po službenoj dužnosti imenovala 30 zamjenskih članova i predsjednika u 18 izbornih komisija, s obzirom na to da nadležni organi nisu izvršili njihovo imenovanje do raspisivanja Lokalnih izbora 2016. godine.
83. U 2016. godini vršena je kontinuirana korespondencija sa izbornim komisijama u BiH u smislu dostavljanja odgovora na upite izbornih komisija, političkih subjekata i građana, te priprema i dostava akata koji se odnose na realizaciju zaključaka Centralne izborne komisije BiH i obavještenja o nadležnom postupanju izbornih komisija u vezi sa tehničkim segmentom provođenja izbornih aktivnosti i primjeni podzakonskih akata Centralne izborne komisije BiH.
84. U toku 2016. godine osoblje Centralne izborne komisije BiH je koordiniralo rad centara za birački spisak u smislu praćenja rada i ažuriranja podataka, dostavljanja spiskova nepridruženih osoba, vršene su analize, pružena pomoć zaposlenicima centara prilikom izvršavanja propisanih nadležnosti, koje se odnose na određivanje biračkih mjesta, pridruživanje nepridruženih birača odgovarajućem biračkom mjestu, te registraciju birača i promjenu biračke opcije. Koordinacija rada je vršena putem telefona i e-maila.
85. Centrima za birački spisak je pružena pomoć u analizi i obradi 51 zahtjeva raseljenih lica iz 7 općina, koje zaposlenici Centara za birački spisak nisu mogli provesti kroz aplikaciju za Pasivnu registraciju birača iz razloga što su osobe koje su podnijele zahtjev u aplikaciji imale status redovnih birača; izvršena je ručna

raspodjela birača na odgovarajuće biračko mjesto za 621 birača i ukidanje ranije ručno raspoređenih birača, njih 142, po zahtjevu 4 OIK / GIK.

1.6. Ovjera prijava političkih subjekata za učešće na Lokalnim izborima 2016. godine

86. U skladu s članom 2.9 i Poglavljem 4. Izbornog zakona BiH – Ovjera i kandidiranje za izbore, Centralna izborna komisija BiH ovjerava političke subjekte za učešće na svim nivoima neposrednih izbora u Bosni i Hercegovini, te potvrđuje i ovjerava kandidatske liste. Na osnovi navedenog zakonskog okvira proces ovjere političkih subjekata i kandidatskih listi odvijao se sljedećim međusobno uvjetovanim vremenskim aktivnostima¹⁹.

1.6.1. Ovjera prijava političkih stranaka i nezavisnih kandidata

87. U skladu s odredbama Poglavlja 4. Izbornog zakona BiH, Pravilnika o načinu provjere potpisa podrške i obrasci za ovjeru političkih subjekata za učešće na neposrednim izborima u BiH²⁰ i člana 2. stav (1) tačka 1. Uputstva o rokovima i redosljedju izbornih aktivnosti za Lokalne izbore 2016. godine koji će se održati u nedjelju 2. oktobra 2016. godine²¹ rok za podnošenje prijave političkih stranaka i nezavisnih kandidata istekao je 20. 5. 2016. godine u 16.00 sati.
88. Obрасce za prijavu preuzele su ukupno 132 političke stranke i 524 nezavisna kandidata. Centralnoj izornoj komisiji BiH podnesene su ukupno 102 prijave političkih stranaka i 171 prijava nezavisnih kandidata (od čega 58 kandidata pripadnika nacionalnih manjina).²²

¹⁹ Ovjera prijava političkih stranaka i nezavisnih kandidata (7. 5. 2016. do 4. 6. 2016. godine; ovjera koalicija i listi nezavisnih kandidata (od 5. 6. 2016. do 14. 6. 2016. godine; ovjera i potvrđivanje kandidata i kandidatskih listi za učešće na izborima (od 22. 6. 2016. do 29. 7. 2016. godine).

²⁰ Službeni glasnik BiH, broj 37/14.

²¹ Službeni glasnik BiH, broj 32/16.

²² Za Lokalne izbore 2016. godine CIK BiH je odbila ovjeru prijave četiri politička subjekta (**Udruženje građana "Naša Hercegovina"** **Bileća** za izbore za skupštine općina u osnovnim izbornim jedinicama Foča u Bileća, odnosno načelnika općine u osnovnoj izornoj jedinici Foča (Odluka CIK BiH, br. 06-1-07-3-363/16 od 26. 5. 2016), **Izborna srpska demokratska stranka** za izbore za skupštine općine / skupštinu grada, odnosno načelnika / gradonačelnika u osnovnim izbornim jedinicama Novi Grad, Gradiška, Prnjavor, Čelinac, Kneževo, Kotor-Varoš, Teslić, Osmaci, Šipovo, Šekovići, Vlasenica, Bratunac, Srebrenica, Pale, Rogatica, Kalinovik, Gacko, Foča i Rudo (Odluka CIK BiH, br. 06-1-07-3-346/16 od 26. 5. 2016.), **Udruženje građana "Za pravdu i red – lista Nebojše Vukanovića"**, za izbore za skupštine općine / skupštinu grada, odnosno načelnika / gradonačelnika u osnovnim izbornim jedinicama Novi Grad, Kozarska Dubica, Gradiška, Derventa, Brod, Šamac, Stanari, Lopare, Ugljevik, Teslić, Osmaci, Vlasenica, Srebrenica, Sokolac, Istočna Ilidža, Istočno Novo Sarajevo, Rogatica, Višegrad, Nevesinje, Kalinovik, Gacko, Foča, Čajniče, Prijedor, Bijeljina, Zvornik i Trebinje (Odluka CIK BiH, br. 06-1-07-3-517/16 od 26. 5. 2016. godine) i **političke organizacije "Demokratska stranka Bijeljina"** (Odluka CIK BiH, br. 06-1-07-3-593/16 od 26. 5. 2016. godine) jer nisu političke stranke osnovane u smislu odredbe člana 4.3 Izbornog zakona BiH i članova 1, 15, 17, 23 i 31. Zakona o političkim organizacijama Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", broj 15/96), a uvidom u dostavljena rješenja nadležnih sudova utvrđeno je da su upisane u jedinstveni registar udruženja i građana na osnovi Zakona o udruženjima i fondacijama Republike Srpske: Odluke CIK BiH kojima se odbija prijava ovjere navedenih udruženja potvrdio je i Sud BiH (u slučaju Udruženja građana "Naša Hercegovina" Bileća Rješenje Suda BiH, broj: S1 3 Iž 022121 16 Ož od 6. 6. 2016. godine; u slučaju Udruženja građana "Izborne srpske demokratske stranke" (Rješenje Suda BiH, broj: S1 3 Iž 022114 16 Iž od 6. 6. 2016. godine i u slučaju Udruženja građana "Za pravdu i red – lista

Tabela 5. Pregled podnesenih prijava i ovjerenih političkih subjekata na Lokalnim izborima 2016. godine

	Ukupno prijavljeno	Ispunjavaju uvjete
Političke stranke	109	102
Koalicije	106	103
Liste nezavisnih kandidata	19	17
Nezavisni kandidat	317	171
Grupa građana	54	52
Udruženje građana	6	6

89. Prema podacima iz službenih evidencija koje vodi Služba za reviziju finansiranja političkih stranaka, zaključno sa 16. 11. 2016. godine u Bosni i Hercegovini je registrirana 161 politička stranka.²³ Međutim, prema podacima o broju prijavljenih i ovjerenih političkih stranaka za učešće na Lokalnim izborima (Tabela 5) evidentno je da neke registrirane političke stranke ne učestvuju na izborima i ne podnose finansijske izvještaje, stoga je neophodno izvršiti analizu zašto ove političke stranke ne izvršavaju djelatnost za koju su registrirane.

Tabela 6. Spolna struktura kandidata za Lokalne izbore 2016. godine

	OV/SO/GV/SG	Načelnici / gradonačelnici	Garantirani mandati za pripadnike nacionalnih manjina
Muškarci	17.343 (58,17%)	389 (93,73%)	125 (87,41%)
Žene	12.470 (41,83%)	26 (6,27%)	18 (12,59%)

1.6.1.1. Provjera potpisa podrške i obrada kandidatskih obrazaca

90. Provjera dostavljenih potpisa podrške uz prijavu za ovjeru političkih subjekata, u skladu s odredbama poglavlja 4. Izbornog zakona BiH i Pravilnika o načinu provjere potpisa podrške i obrasci za ovjeru političkih subjekata za učešće na neposrednim izborima u BiH, vršila se na osnovi statističkog uzorka od 10% od

Nebojše Vukanovića“ Rješenje Suda BiH, broj: S1 3 Iž 022123 16 Iž od 6. 6. 2016. godine. U kontekstu primjene člana 4.16 Izbornog zakona BiH koji propisuje **obavezu političke stranke ili nezavisnog kandidata** da uz prijavu podnesu dokaz o uplaćenju taksi koju je odredila CIK BiH, Udruženje građana "Naša Hercegovina" Bileća je dana 27. 12. 2016. godine podnijelo žalbu protiv Odluke CIK BiH, broj: 06-1-07-3-1513/16 od 14. 12. 2016. godine, o povratu uplaćenog novčanog iznosa za ovjeru. Činjenica da Udruženje građana "Naša Hercegovina" Bileća nije politički subjekt u smislu člana 4.3 Izbornog zakona BiH i članova 1, 15, 17, 23 i 31. Zakona o političkim organizacijama RS, te **ne ispunjava uvjete za povrat novčanog iznosa navedene takse u skladu sa članom 4.16 Izbornog zakona BiH** potvrdio je i Sud BiH Rješenjem broj: S1 3 Iž 024234 17 Iž od 11. 1. 2017. godine. Izvorna srpska demokratska stranka je zahtjevom tražila od CIK BiH povrat novčanih sredstava uplaćenih na ime takse za ovjeru za učešće na Lokalnim izborima 2016. godine koji je CIK BiH Zaključkom broj: 05-1-07-3-346/16 od 26. 01. 2017. godine odbacila kao nedopušten.

²³ Prema obavještenju Centralne izborne komisije BiH, od 2009. do juna 2015. godine nadležni sudovi su informirani da 158 političkih stranaka ne učestvuju na izborima i ne podnose finansijske izvještaje, a sudovi utvrđuju da li su stranke zaista neaktivne i na osnovi toga ih brišu iz sudskog registra. Dosada je izbrisana 151 politička stranka.

ukupnog broja podnesenih potpisa podrške birača upisanih u Centralni birački spisak, odnosno ukoliko nakon provjere uzorka nije utvrđen i validiran dovoljan broj potpisa, provjeravani su svi dostavljeni potpisi. Prilikom provođenja navedenog postupka Centralnoj izbornoj komisiji BiH podneseno je ukupno 346.559 potpisa podrške na propisanim obrascima, a od kojih je utvrđeno da 10.752 nisu zadovoljili uvjete iz člana 4.4 Izbornog zakona BiH.

1.6.2. Ovjera prijava koalicija i listi nezavisnih kandidata

91. U skladu s članom 4.12 Izbornog zakona BiH, do isteka roka za podnošenje prijave za ovjeru koalicija 14.6.2016. godine, utvrđenog Uputstvom o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti, podneseno je ukupno 106 prijava za ovjeru koalicija i 17 prijava za ovjeru listi nezavisnih kandidata za učešće na Lokalnim izborima 2016. godine. Rok za ovjeru istekao je 21. 6. 2016. godine, a ovjereno je ukupno 103 koalicije i 17 listi nezavisnih kandidata za učešće na Lokalnim izborima koji će se održati u nedjelju 2. 10. 2016. godine.

1.6.3. Ovjera i potvrđivanje kandidata i kandidatskih listi za učešće na izborima

92. U skladu s odredbama člana 4.21 Izbornog zakona BiH i člana 2. stav (2) Uputstva o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti, rok za podnošenje kandidatskih listi političkih stranaka i koalicija istekao je 4. 7. 2016. godine u 16.00 sati. Do isteka predviđenog roka, Centralnoj izbornoj komisiji BiH podnesene su kandidatske liste 102 političke stranke i 103 koalicije za učešće na Lokalnim izborima 2016. godine, za načelnike / gradonačelnike, vijećnike / odbornike u općinskim / gradskim vijećima, odnosno skupštinama općina / gradova, kao i za popunu garantiranih mandata za pripadnike nacionalnih manjina.
93. Od ukupnog broja podnesenih kandidatskih listi i kandidata, Centralna izborna komisija BiH je za Lokalne izbore 2016. godine ovjerila ukupno 30.445 kandidata i to: 418 kandidata za načelnika / gradonačelnika; 29.884 za vijećnika / odbornika i 143 kandidata za garantirane mandate za pripadnike nacionalnih manjina.
94. U izvještajnom periodu, po zahtjevu političkih subjekata, pravnih osoba ili fizičkih osoba odgovoreno je na oko 200 akata upućenih Centralnoj izbornoj komisiji BiH te je evidentirano oko 3.000 telefonskih upita, po pitanju materije iz oblasti ovjere političkih subjekata i kandidiranja za učešće na izborima, a koji su se najčešće odnosili na proceduru registracije, nespojivosti, sačinjavanje kandidatske liste, odustajanja od kandidature i sl.

1.6.4. Žrijebanje za utvrđivanje redoslijeda političkih subjekata na glasačkom listiću za Lokalne izbore 2016. godine

95. Centralna izborna komisija BiH je, na osnovi člana 5.15 stav (2) Izbornog zakona BiH, 21. 7. 2016. godine u Velikoj sali Parlamentarne skupštine BiH održala žrijebanje elektronskim putem korištenjem softver-modula za utvrđivanje

redosljedna, ukupno 451 političkog subjekta na glasačkom listiću za Lokalne izbore 2016. godine. Utvrđeni poredak je objavljen na web-stranici Centralne izborne komisije BiH.

1.7. Obuka i edukacija izborne administracije

96. Na osnovi Plana i programa edukacije organa za provođenje izbora za 2016. godinu koji je Centralna izborna komisija BiH donijela 4. 2. 2016. godine uspješno su realizirane sljedeće aktivnosti:
- a) U periodu od 29. 3. 2016. do 28. 4. 2016. godine, u 15 termina, održana je edukacija zaposlenika centara za birački spisak na kojoj su prisustvovala 122 novoimenovana i prethodno imenovana zaposlenika centara za birački spisak, 7 članova OIK / GIK i 3 općinska administratora iz 97 općina. Polaznici edukacije su upoznati sa važećim podzakonskim aktima i obavezama koje im predstoje u periodu pripreme i organizacije Lokalnih izbora 2016. godine, te su obavljali praktičan rad na aplikaciji za pasivnu registraciju birača i razmjenu elektronske pošte, uz asistenciju i nadzor koordinatora za rad sa centrima za birački spisak, što je zaposlenicima u centrima za birački spisak omogućilo da unaprijede svoje znanje i vještine za samostalan i kvalitetan rad.
 - b) Edukacija novoimenovanih članova izbornih komisija osnovnih izbornih jedinica je održana 11. 5. 2016. godine u Velikoj sali Parlamentarne skupštine BiH. Na edukaciju je pozvano 154 novoimenovana člana izbornih komisija koji se prvi put imenuju u izbornu komisiju iz 91 općine / grada, a edukaciji je prisustvovao 141 novoimenovani član. Tematske cjeline koje je obuhvatila navedena edukacija su sljedeće: vremenski plan i rokovnik izbornih radnji; registracija birača i Centralni birački spisak; biračka mjesta, formiranje i određivanje lokacija; imenovanje biračkih odbora; organizacija i provođenje izbora i rad izborne komisije.
 - c) Obavezna edukacija za članove OIK / GIK na temu “*Upoznavanje sa izbornim zakonodavstvom BiH i podzakonskim aktima*“ provedena je u periodu od 30. 5. 2016. do 10. 6. 2016. godine u: Bihaću, Prijedoru, Derventi, Brčkom, Travniku, Goraždu, Trebinju, Mostaru, Novom Sarajevu i općini Novi Grad Sarajevo. Na edukaciju su pozvani članovi svih općinskih i gradskih izbornih komisija. Edukaciji nisu prisustvovali predstavnici pet (5) izbornih komisija: Krupa na Uni, Jezero, Srebrenik, Ravno i Neum. Tokom edukacije obrađeno je 5 tematskih cjelina: izmjene Izbornog zakona BiH; informacija o aktivnostima Centralne izborne komisije BiH; izmjene provedbenih akata; važni datumi u izbornom procesu; zaštita izbornog prava.
 - d) U periodu od 22. 8. 2016. do 31. 8. 2016. godine u Bihaću, Banjoj Luci, Doboju, Brčkom, Trebinju, Mostaru, Livnu i Sarajevu (Ilidža i Novo Sarajevo) održane su obavezne edukacije članova izbornih komisija o *Procedurama glasanja i brojanja na dan izbora*. Iako su na edukaciju pozvani članovi svih općinskih / gradskih izbornih komisija edukaciji nisu prisustvovali predstavnici tri (3) izborne komisije: Fojnica, Odžak i Foča FBiH.

- e) Obuka članova biračkih odbora u DKP-ima BiH provedena je u periodu od 9. 9. 2016. do 18. 9. 2016. godine, u skladu s Planom i programom edukacije organa za provođenje izbora za 2016. godinu i Odlukom o određivanju biračkih mjesta za glasanje u diplomatsko - konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine, broj: 05-1-07-860-5/16 od 25. 08. 2016. godine, kojom je utvrđeno da će se lično glasanje državljana BiH organizirati na ukupno pet biračkih mjesta u DKP BiH (Beograd, Beč, Grac, Minhen, Štuttgart). Nakon donošenja Odluke o imenovanju biračkih odbora u DKP-ima BiH, Centralna izborna komisija BiH je u saradnji s Ministarstvom vanjskih poslova BiH organizirala obuku za predsjednika i članove biračkih odbora u DKP-ima BiH, kao i njihovih zamjenika, o načinu glasanja i brojanju koverti s glasačkim listićima. Nakon provedene obuke izvršena je provjera znanja i uspješnim predsjednicima i članovima biračkih odbora i njihovim zamjenicima u DKP-ima BiH dodijeljeni certifikati (ukupno 31 osoba). Također tokom obuke predsjednicima biračkih odbora uručen je neosjetljivi birački materijal za potrebe organiziranja izbora na biračkom mjestu.
97. Od 12. 5. 2016. do 30. 11. 2016. godine Centralna izborna komisija BiH je u okviru **Projekta predizborne pomoći Vijeća Evrope za Lokalne izbore 2016. godine u BiH**²⁴ implementirala sljedeće edukativne aktivnosti:
- a) Uz pomoć međunarodnog eksperta Centralna izborna komisija BiH je razvila novu metodologiju (nastavni plan i program) za obuku izborne administracije.
- b) U periodu od 1. 8. 2016. do 8. 8. 2016. godine u šest regionalnih centara (Prijedor, Teslić, Tuzla, Zenica, Sarajevo i Mostar) održane su obuke potencijalnih trenera predsjednika i članova biračkih odbora na kojima su prisustvovala 283 polaznika od ukupno 306 pozvanih kandidata. Kandidate za potencijalne trenere su izabrale općinske / gradske izborne komisije nakon provedene procedure javnog poziva za izražavanje interesa. Obuke su održane u skladu sa novim nastavnim planom i programom, a predavači su bili članovi Centralne izborne komisije BiH i zaposlenici Sekretarijata Centralne izborne komisije BiH. Predmetnom obukom su obuhvaćena pitanja izbornih procedura koje se primjenjuju na redovnim biračkim mjestima u BiH (zaduživanje izbornog materijala i uređenje biračkog mjesta dan uoči izbora, radnje koje se obavljaju prije otvaranja biračkog mjesta, otvaranje biračkog mjesta, postupak glasanja i zatvaranje biračkog mjesta, metode utvrđivanja i evidentiranja rezultata glasanja, pakiranje izbornog materijala i predaja istog izornoj komisiji osnovne izborne jedinice u BiH), kao i pitanja motivacije rada na biračkom mjestu i odgovornosti članova biračkih odbora. Testiranje polaznika obuke je provedeno u periodu od 10. 8. do 17. 8. 2016. godine na istim lokacijama. Od ukupno 278 osoba koje su pristupile testiranju njih 199 su uspješno položile test i stekle uvjete za dodjelu certifikata trenera predsjednika i članova biračkih odbora koji dodjeljuje Centralna izborna komisija BiH. Imena certificiranih trenera su evidentirana u dugoročnu bazu podataka koja je također razvijena u okviru projekta predizborne pomoći Vijeća Evrope i

²⁴ Predsjedništvo Bosne i Hercegovine svojom odlukom broj 01-50-1-2062-15/16 donesenoj na 25. redovnoj sjednici održanoj 25. maja 2016. godine odobrilo je potpisivanje Administrativnog ugovora broj: AA.DGII.46.2016 FIMS PO br.: 505981; CEAD No (Ref. br.: AA.DGII.46.2016 FIMS PO No. 505981).

integrirana u postojeći Jedinствeni izborni informaciоni sistem Centralne izborne komisije BiH (JIIS BiH). Na ovaj naćin je napravljen iskorak ka poluprofesionalizaciji izborne administracije u BiH.

Slika 1. Sesija testiranja potencijalnih trenera – Prijedor, 10. august 2016. godine

Slika 2. Obuka potencijalnih trenera, Tuzla, 3. august 2016. godine

Slika 3. Obuka potencijalnih trenera, Mostar, 8. august 2016. godine

- c) U periodu od 9. 9. 2016. do 19. 9. 2016. godine 171 certificirani trener predsjednika i članova biračkih odbora koji su angažirani u okviru projekta predizborne pomoći Vijeća Evrope za Lokalne izbore 2016. godine u BiH, su u saradnji sa općinskim / gradskim izbornim komisijama organizirali i održali obuke za predsjednike i zamjenike predsjednika biračkih odbora. Na ukupno 160 obuka učestvovalo je 8.119 predsjednika i zamjenika predsjednika biračkih odbora. Sedam dana nakon održane obuke općinske / gradske izborne komisije su izvršile testiranje polaznika obuke i od ukupno 8.119 polaznika obuke njih 7.912 su uspješno položili test i dobili certifikat o uspješno završenoj obuci za predsjednika i zamjenika predsjednika biračkog odbora koji dodjeljuje općinska / gradska izborna komisija. Imena certificiranih predsjednika i zamjenika predsjednika biračkih odbora su evidentirana u dugoročnoj bazi podataka certificiranih trenera i predsjednika biračkih odbora.
- d) Svim općinskim izbornim komisijama u BiH i učesnicima obuke za trenere, obuke predsjednika i zamjenika biračkih odbora i obuke članova biračkih odbora distribuirani su Priručnici za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini – Lokalni izbori 2016. na jezicima u zvaničnoj upotrebi u BiH koji su pripremljeni i štampani u okviru projekta predizborne pomoći Vijeća Evrope.

Slika 4. Priručnik za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini – Lokalni izbori 2016

98. Dana, 15. 9. 2016. godine u Velikoj sali Parlamentarne skupštine BiH organiziran je jednodnevni seminar za članove izbornih komisija i potencijalne kontrolore izbornih rezultata koje imenuje izborna komisija o odredbama Instrukcije o načinu unosa, obrade i kontrole izbornih rezultata za Lokalne izbore 2016. godine. Učesnici seminara su upoznati o načinu primjene Instrukcije o načinu unosa, obrade i kontrole izbornih rezultata za Lokalne izbore 2016. godine i korištenjem aplikacije Unos i obrada izbornih rezultata.
99. Nakon održanog seminara, 21-22. 9. 2016. godine održana je praktična obuka kontrolora za unos i obradu izbornih rezultata koje imenuju izborne komisije o načinu korištenja aplikacije "Unos i obrada izbornih rezultata". Obuka kojoj je prisustvovao 161 učesnik provedena je u prostorijama Glavnog centra za brojanje u tri termina, i obuhvatila je sve segmente praktičnog rada na aplikaciji. Obuku su proveli imenovani kontrolori za unos i obradu rezultata koje imenuje Centralna izborna komisija BiH.

1.8. Edukativna i promotivno-informativna kampanja

100. U skladu s članom 2.9 stav (1) tačka 12. Izbornog zakona BiH, Centralna izborna komisija BiH je u 2016. godini provela edukativnu i motivacijsku kampanju za birače sa biračkim pravom u BiH i birače koji žive izvan Bosne i Hercegovine, a u cilju njihovog pravovremenog informiranja o svim relevantnim segmentima izbornog procesa i što veće izlaznosti na predstojećim izborima.

Kampanja – Izbor biračke opcije – S ciljem informiranja birača i omogućavanja pravovremenog izbora biračke opcije, pripremljena su dva TV-Telopa, koji su se emitirali na javnim i privatnim TV-medijima u BiH: TV-Telop – birači koji žive izvan BiH, i TV-Telop – birači koji imaju status raseljene osobe. Ova kampanja trajala je od dana objave izbora do 19. 7. 2016. godine kada je istekao rok za registraciju birača putem pošte i izbora biračke opcije za raseljene osobe. Štampani oglas "Izbor biračke opcije" objavljivan je 6 puta u tri dnevna lista na pola stranice u crno-bijeloj verziji na području BiH u terminima najvećeg tiraža dnevnih novina.

Edukativna kampanja – birači izvan BiH – Na osnovi Odluke o realizaciji edukacije i informiranju birača izvan Bosne i Hercegovine Centralna izborna komisija BiH je, uz podršku Ministarstva vanjskih poslova BiH, u periodu od 9. 6. do 4. 7. 2016. godine organizirala i provela edukaciju i informiranje birača izvan BiH za Lokalne izbore 2016. godine u državama u kojim se nalazi značajan broj državljana BiH, odnosno izbjeglica i osoba koje privremeno borave izvan BiH: Hrvatska (Zagreb), Slovenija (Ljubljana), Austrija (Beč, Grac, Salzburg); Norveška (Oslo), Švedska (Štokholm, Malme), Danska (Kopenhagen), Švicarska (Bern), Sjedinjene Američke Države (Atlanta, Jacksonville, Vašington), Njemačka (Minhen, Frankfurt, Berlin, Štuttgart, Keln), Francuska (Strazbur) što je rezultiralo dosada najvećim brojem registriranih birača za glasanje u DKP BiH (287)²⁵ i za glasanje putem pošte (65.111)²⁶. Na sastancima sa predstavnicima

²⁵ Na Općim izborima 2014. godine za glasanje u DKP BiH registrirano je 245 birača.

BiH dijaspore i udruženja koja okupljaju državljane BiH iskazano je zadovoljstvo i data podrška ovakim aktivnostima, a neophodno je istaknuti uključenost udruženja u proces registracije birača za glasanje putem DKP-a ili pošte.

Pozitivni efekti edukativne kampanje za birače izvan BiH se ogledaju u sljedećem: birači su dobili informacije o postupku prijave za glasanje, koja prisutnim na edukaciji nije bila u potpunosti poznata; važnosti dostavljanja važećih identifikacijskih dokumenata i potpune dokumentacije prilikom registracije; važnosti tačne adrese i kontakt-podataka, zbog eventualnog otklanjanja nepravilnosti ili dostavljanja nedostajućih podataka; razlozima odbijanja prijave, što je izazvalo poseban interes prisutnih na edukaciji; blagovremenom informiranju o mogućnostima glasanja državljana BiH koji se nalaze na privremenom radu u inozemstvu, kao i izbjeglica; mogućnostima glasanja u DKP-ima; ulozi ambasada i konzulata u osiguravanju potrebnih dokumenata za registraciju za glasanje; mogućnostima uvida o odobravanju / odbijanju registracije i mogućnost žalbe. Sve navedeno je rezultiralo smanjenim brojem slučajeva zloupotrebe ličnih dokumenata za registraciju za glasanje putem pošte.

Kampanja “Kako glasati” – Cilj edukativne kampanje “Kako glasati” bio je upoznavanje birača sa svim nivoima vlasti za koje se provode Lokalni izbori 2016. godine te o načinu ispravnog popunjavanja glasačkih listića. Ova kampanja je trajala od 1. 9. 2016. do 2. 10. 2016. godine. Štampani oglas “Kako glasati” objavljujvan je 5 puta u tri dnevna lista na pola stranice u crno-bijeloj verziji na području BiH u terminima najvećeg tiraža dnevnih novina.

Motivacijska kampanja – Cilj motivacijske kampanje je bio da se birači animiraju da u što većem broju izađu na izbore i ostvare svoje biračko pravo. Pripremljena su četiri (4) TV-spota i radiodžingla koji su emitirani na svim javnim TV-stanicama i većini privatnih TV-stanica. Motivacijski spotovi i radiodžinglovi emitirani su od 6. 9. 2016. do 2. 10. 2016. godine, a namijenjeni su ženama, osobama sa invaliditetom, mladim, dok je opći motivacijski TV-spot namijenjen svi biračima. Kao i ranijih godina, strategija edukativne i motivacijske kampanje za potrebe izbora provedena je putem elektronskih medija, štampanih medija te produkcijskih plakata za isticanje na biračkim mjestima. Zbog pravovremene informiranosti birača i svih aktera u izbornom procesu, na internet-stranici Centralne izborne komisije BiH također je objavljujvan edukativno-informativni materijal.

Informativno-motivacijska kampanja – projekat predizborne pomoći Vijeća Evrope za Lokalne izbore u BiH 2016. godine – U periodu od 1. 9. 2016. godine do 30. 9. 2016. godine Centralna izborna komisija BiH je u saradnji sa agencijom Via Media organizirala i provela informativno-edukativnu kampanju za tri ciljne grupe: žene, nacionalne manjine i osobe starije životne dobi. Kampanja čiji cilj je bio podizanje svijesti birača iz navedenih ciljnih grupa i njihovo aktivnije uključivanje u izborni proces je provedena u 10 gradova: Sarajevu, Banjoj Luci, Tuzli, Bijeljini, Bihaću, Brčkom, Širokom Brijegu, Trebinju, Zenici i Livnu. U

²⁶ Na Općim izborima 2010. godine za glasanje putem pošte registrirano je 36.673 birača; na Lokalnim izborima 2012. godine 37.359 birača; a na Općim izborima 2014. godine 42.128 birača.

navedenim gradovima na najprometnijim ulicama i trgovima bili su postavljeni brendirani promotivni punktovi, a za potrebe kampanje angažirani su promoteri koji su vršili aktivnu promociju kampanje te na susretljiv način prilazili ciljnim grupama. U različitim jezičkim varijantama, identičnog stila i dizajna urađen je informativni letak za tri ciljne grupe, kao i tri videotelopa (tri jezičke verzije za tri ciljne grupe) koji su bili prikazivani putem bizzboard ekrana (digitalnog outdoor medija prilagođenog za svakodnevno oglašavanje). Prema evidenciji i agencijskoj procjeni, svaki događaj je u prosjeku posjetilo 348 osoba, odnosno ukupno 3.480 osoba. Osobe starije životne dobi su bile zastupljenije u odnosu na ciljnu grupu žene, dok su pripadnici nacionalnih manjina bili najmanje zastupljeni odnosno 14% od svih posjetilaca događaja, a pretpostavka je da je informacija učinjena dostupnom za ukupno 10.440 građana.

Slika 5. Informativno-motivacijska kampanja u okviru projekta predizborne pomoći Vijeća Evrope za Lokalne izbore 2016. godine

Informiranje birača “SMS CENTAR” – Svaki birač je slanjem svog JMB putem SMS poruke na broj 091 12 12 12 mogao provjeriti lokaciju svog biračkog mjesta. Broj je bio jedinstven za korisnike svih mobilnih mreža u BiH. Telop sa brojem SMS centra proslijeđen je svim javnim TV i radiostanicama u BiH, a na SMS broj je zaprimljeno ukupno 44.279 poruka.

101. Zbog pravovremene informiranosti birača i svih aktera u izbornom procesu, internet-stranica Centralne izborne komisije BiH je kontinuirano i pravovremeno ažurirana. Sve informacije značajne za izborni proces, odluke, saopćenja, statistike, podzakonski akti i normativi na taj način bili su na raspolaganju javnosti.
102. Centralna izborna komisija BiH je na svojoj web-stranici kreirala zasebnu stranicu namijenjenu Lokalnim izborima 2016. godine u BiH. Na glavnom

izborniku na web-stranici Centralne izborne komisije BiH je postavljen link Lokalni izbori 2016. koji korisniku olakšava pronalaženje svih informacija relevantnih za Lokalne izbore 2016. godine.

Slika 6. Link za Lokalne izbore 2016. godine.

Izvor: www.izbori.ba

Slika 7. Zasebna stranica Lokalni izbori 2016.

Izvor: www.izbori.ba

1.9. Sigurnosni aspekti Lokalnih izbora 2016. godine

103. Centralna izborna komisija BiH je u drugoj polovini maja mjeseca 2016. godine obavijestila Ministarstvo sigurnosti BiH, relevantna ministarstva unutrašnjih poslova i sigurnosne agencije da je 4. 5. 2016. godine donijela Odluku o raspisivanju i održavanju Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini.
104. U skladu s odredbama člana 14 Zakona o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine²⁷, članom 62 stav (1) Zakona o upravi²⁸, a u vezi sa članom 2.1 stav (3) Izbornog zakona BiH, koji propisuje da su “svi organi vlasti na svim nivoima i zvaničnici u Bosni i Hercegovini i diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH obavezni pomagati organima nadležnim za provođenje izbora”, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine je dana 15. 7. 2016. godine donijelo odluku o imenovanju **Radne grupe za praćenje realizacije zadataka iz nadležnosti institucija i policijskih tijela BiH vezanih za provođenje Lokalnih izbora u BiH (oktobar 2016.)**²⁹.
105. Radnu grupu za praćenje realizacije zadataka iz nadležnosti institucija i policijskih tijela BiH vezanih za provođenje Lokalnih izbora u BiH (oktobar 2016.) su činili predstavnici Direkcije za koordinaciju policijskih tijela (predsjedavajući), Centralne izborne komisije BiH, Granične policije BiH, Obavještajno-sigurnosne agencije BiH i Ministarstva sigurnosti BiH.
106. Zadatak Radne grupe je bio praćenje realizacije aktivnosti vezanih za osiguranje objekata i distribucije izbornog materijala, razmjena informacija sa nadležnim policijskim agencijama u BiH o mogućim protupravnim ponašanjima u vezi s Izbornim zakonom BiH sa Centralnom izbornom komisijom BiH, te ostvarivanje kontinuirane saradnje sa drugim Operativnim štabovima za sigurnost Lokalnih izbora u BiH koje su formirale policijske agencije za vršenje poslova iz svoje nadležnosti, a u cilju postizanja maksimalnog stepena sigurnosnih uvjeta za neometano održavanje izbornog procesa u BiH.
107. Odlukom Radne grupe za praćenje realizacije zadataka iz nadležnosti institucija i policijskih tijela BiH vezanih za provođenje Lokalnih izbora u BiH (oktobar 2016.) formiran je **Operativni štab akcije “Lokalni izbori 2016.”**³⁰, koji je okupljao policijska tijela u BiH, a čiji zadatak je bio provođenje i koordinacija operativnih aktivnosti.
108. Na dan održavanja Lokalnih izbora, 2. 10. 2016. godine sve informacije su prikupljane u operativno-komunikacijskom centru 112 Ministarstva sigurnosti BiH, a zatim prosljeđivane Centralnoj izbornoj komisiji BiH.
109. Policijski službenici ministarstava unutrašnjih poslova i sigurnosnih agencija od septembra 2016. godine do daljnjeg obavljaju poslove fizičkog osiguranja zgrade Centralne izborne komisije BiH i skladišta Centralne izborne komisije BiH, a od septembra do kraja decembra 2016. godine su obavljali poslove fizičkog

²⁷ “Službeni glasnik BiH“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 i 103/09.

²⁸ “Službeni glasnik BiH“, br. 32/02 i 102/09.

²⁹ Odluka, broj 12-01-04-7-4000-13/16 od 15.7.2016. godine.

³⁰ Akt broj 20-50-04-4-976-16 od 5. 9. 2016. godine

osiguranja Glavnog centra za brojanje te osiguranje distribucije i pratnje konvoja s izbornim materijalom i pratnje izbornog materijala do Glavnog centra za brojanje. Operacije na terenu je koordinirao Operativni štab akcije "Lokalni izbori 2016." na čelu sa Direkcijom za koordinaciju policijskih tijela.

110. U vezi s događajima u općini Stolac gdje je na dan izbora 2. 10. 2016. godine došlo do incidenata na pojedinim biračkim mjestima Operativni štab akcije "Lokalni izbori 2016." je u više navrata ostvario kontakte sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona, operativnim dežurstvom Federalne uprave policije, Operativnim dežurstvom Policijske stanice Stolac i na osnovi procjene sigurnosne situacije osigurano je pojačano policijsko prisustvo na području općine Stolac, a policijski službenici su u saradnji sa kantonalnim tužilaštvom poduzeli potrebne mjere i radnje na dokumentiranju navedenih događaja.
111. Od dana održavanja Lokalnih izbora 2016. godine Operativni štab akcije "Lokalni izbori 2016." Centralnoj izbornoj komisiji BiH, na dnevnoj osnovi, dostavlja izvještaj o sigurnosnoj situaciji u općini Stolac.

1.10. Rad Glavnog centra za brojanje

112. Postupajući prema odredbi člana 2.9 stav (1) tačka 2. i člana 5.22 stav (2) i (3) Izbornog zakona BiH, Centralna izborna komisija BiH je:
 - na 20. sjednici, održanoj 28. 4. 2016. godine, donijela Pravilnik o organizaciji rada i utvrđivanju rezultata glasanja u Glavnom centru za brojanje za Lokalne izbore 2016. godine³¹,
 - na 31. sjednici, održanoj 16. 6. 2016. godine, donijela Odluku o uspostavljanju Glavnog centra za brojanje za Lokalne izbore 2016. godine,
 - na 48. sjednici, održanoj 25. 8. 2016. godine donijela Odluku o imenovanju glavnog kontrolora, zamjenika glavnog kontrolora, kontrolora za obradu, unos i potvrdu rezultata glasanja i kontrolora za transport, rukovanje i skladištenje glasačkih listića i drugog izbornog materijala na Lokalnim izborima 2016. godine,
 - na 49. sjednici, održanoj 1. 9. 2016. godine, donijela Odluku o imenovanju direktora i zamjenika direktora Glavnog centra za brojanje.
113. Glavni centar za brojanje je bio smješten u objektu "ZOI 84" d.o.o. OC "Zetra" u Sarajevu i u njegovom radu, osim zaposlenika Sekretarijata Centralne izborne komisije BiH, učestvovali su i vanjski saradnici, njih ukupno 403, koji su bili raspoređeni u 3 (tri) smjene, na bazi 24-satnog radnog dana. Radilo se uglavnom o osobama sa stečenim iskustvom na istim poslovima, izabranim na javnom konkursu.
114. U periodu od 2. do 17. 10. 2016. godine u Centru za brojanje prebrojano je ukupno 55.840 glasačkih paketa sljedećih kategorija:

³¹ Službeni glasnik BiH, broj 32/16.

- 38.592 glasačkih paketa birača izvan BiH,
 - 141 glasački paket birača koji su glasali u DKP BiH,
 - 3.696 glasačkih paketa birača koji su glasali u odsutnosti,
 - 10.589 glasačkih paketa birača koji su glasali putem mobilnog tima i
 - 2.822 glasačkih paketa birača koji su glasali nepotvrđenim glasačkim listićem.
115. Prema odlukama, u Glavnom centru za brojanje, vršeno je ponovno brojanje za 65 biračkih mjesta.

1.11. Posmatrači izbornog procesa

116. Pitanje posmatranja izbornog procesa regulirano je odredbama članova 17.3, 17.4 i 17.5 stav (2) Izbornog zakona BiH i Uputstvom o uvjetima i procedurama za akreditiranje izbornih posmatrača u Bosni i Hercegovini³².
117. Centralna izborna komisija BiH akreditirala je ukupno 6.830 posmatrača i to 109 posmatrača u ime 17 političkih subjekata, 6.388 posmatrača u ime 36 udruženja građana, od čega 4.200 posmatrača iz 6 udruženja Koalicije “Pod lupom“ i 333 međunarodna posmatrača iz 20 međunarodnih organizacija.
118. Prema podacima dostavljenim Centralnoj izbornoj komisiji BiH, općinske / gradske izborne komisije su akreditirale 61.775 posmatrača političkih subjekata za posmatranje rada izbornih komisija, centara za birački spisak i rada na biračkim mjestima.
119. Posmatračka misija Kongresa lokalnih i regionalnih organa vlasti Vijeća Evrope je rasporedila 33 posmatrača, dok je posmatračka misija Udruženja svjetskih izbornih tijela (A-WEB) sa sjedištem u Incheonu, Republika Koreja, na biračkim mjestima u regiji Sarajeva, Banje Luke i Mostara rasporedila 33 posmatrača iz 18 država svijeta na čelu sa dr. Nasimom Zaidijem, glavnim izbornim povjerenikom Izborne komisije Indije.
120. U konačnom izvještaju posmatračke misije A-WEB-a je konstatirano da su izborni eksperti iz cijelog svijeta posmatrali glasanje i prebrojavanje glasova na slobodan i objektivan način. Generalna ocjena je da je proces glasanja i prebrojavanja glasova proveden na transparentan i fer način na biračkim mjestima koja su posjetili učesnici misije. Ukupna ocjena je da nisu uočena veća kršenja izbornog zakona.³³

³² Službeni glasnik BiH, broj 37/14.

³³ FINAL REPORT OF THE 2016 A-WEB ELECTION VISITOR PROGRAM (EVP) TO THE LOCAL ELECTIONS ON 2 OCTOBER IN BOSNIA AND HERZEGOVINA (BiH) December 2016, str. 5.
<http://www.aweb.org/eng/bbs/B0000088/view.do?ntId=10611&menuNo=300071>.

Slika 8. Posmatračka misija A-WEB, Sarajevo, oktobar 2016.

Izvor: <https://www.facebook.com/thisisAWEB/>

121. S ciljem što lakšeg praćenja izbornog procesa u BiH, Centralna izborna komisija BiH je 30. 9. 2016. godine u Velikoj sali Parlamentarne skupštine BiH organizirala trening za međunarodne posmatrače, na kojem su posmatrači upoznati s njihovim pravima i obavezama pri praćenju izbornog procesa, a prezentiran im je i video o radu biračkog odbora na dan izbora.

Slika 9. Seminar za posmatrače izbornog procesa – Sarajevo, 30. 9. 2016.

Posmatračima su podijeljeni Priručnici za posmatranje izbora u Bosni i Hercegovini – Lokalni izbori 2016. koji su dostupni na jezicima u zvaničnoj upotrebi u Bosni i Hercegovini i na engleskom jeziku, a koji su pripremljeni i štampani uz finansijsku podršku Vijeća Evrope u okviru projekta predizborne pomoći.

Slika 10. Priručnik za posmatranje izbora u Bosni i Hercegovini – Lokalni izbori 2016.

1.12. Dan održavanja Lokalnih izbora 2. 10. 2016. godine

122. Na dan izbora birači su glasali na 5.202 biračka mjesta u Bosni i Hercegovini i 5 biračkih mjesta u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH u inozemstvu (Ambasada BiH u Beogradu i Beču, Generalni konzulat BiH u Štutgartu i Minhenu, Počasni konzulat BiH u Gracu. Podaci ne uključuju biračka mjesta u općini Stolac gdje je izborni proces prekinut.
123. Sva biračka mjesta, na dan izbora, u DKP-ima BiH su otvorena na vrijeme dok je u BiH evidentirano kašnjenje na pojedinim biračkim mjestima iz sljedećih razloga:
- kašnjenja do 1 sat iz tehničkih razloga (ponovnog brojanja glasačkih listića, kašnjenje osoblja biračkog mjesta, nestanka električne energije, nezgoda u saobraćaju, pregleda biračkog mjesta od policijskog osoblja i slično), na 63 biračka mjesta u ukupno 29 općina³⁴;
 - kašnjenje u 2 općine zbog aktivnosti posmatrača, koji su intervenirali na rad biračkog odbora (Drvar i Kladanj);
 - prema informaciji iz OIK Velika Kladuša, predsjednik biračkog odbora 001A029B je neosnovano odbio otvaranje biračkog mjesta na vrijeme zbog postojanja političkog plakata u blizini biračkog mjesta. OIK Velika Kladuša je imenovala novog predsjednika i na licu mjesta izvršila kontrolu navoda, te utvrdila da je sporni plakat na granici dozvoljene udaljenosti od biračkog

³⁴ Cazin, Bihać, Bosanska Krupa, Bužim, Novi Grad, Derventa, Pelagićevo, Gradačac, Sanski Most, Banja Luka, Čelinac, Srebrenik, Čelić, Ključ, Drvar, Dobretići, Mrkonjić-Grad, Teslić, Zenica. Kladanj, Novi Travnik, Breza, Prozor-Rama, Jablanica, Centar Sarajevo, Stari Grad Sarajevo, Foča (FBiH), Foča i Trebinje.

mjesta. OIK Velika Kladuša je zatražila od političkog subjekta da izvrši uklanjanje plakata, jer je bio nepristupačan i birački odbor ga nije mogao ukloniti. Biračko mjesto je otvoreno u 08:05 sati;

- prema informacijama koje su zaprimljene u Centralnoj izbornoj komisiji BiH, u Općini Trnovo na biračkom mjestu Šabići dogodilo se okupljanje građana na oko 40 metara od ulaza pri čemu se dijelila hrana; nisu uočena stranačka obilježja, a to je navodno uobičajeno i nisu simpatizeri samo jedne stranke nego više njih. Zatražena je potpuna informacija i eventualna intervencija u navedenom slučaju, a prema informaciji predsjednika biračkog odbora 141A002 Šabići na ovom biračkom mjestu nisu uočene nikakve nepravilnosti niti bilo kakve aktivnosti političkih stranaka koje narušavaju izborne propise;
 - u izbornoj jedinici Zenica, po jedan član biračkog odbora na biračkim mjestima 093A029, 093A070B i 093A110 nisu došli u propisano vrijeme na biračka mjesta, zbog čega su evidentirana kašnjenja u otvaranju biračkih mjesta od 15 do 50 minuta;
 - u izbornoj jedinici Pelagićevo, na glasačkom mjestu 026B010 dva birača čija imena se ne nalaze na izvodu biračkog spiska na ovom biračkom mjestu, fizički su napali članove biračkog odbora i prevrnuli glasačku kutiju sa listićima. Policija je obavila uviđaj; navedenim licima je objašnjen postupak i mogućnost glasanja, te su udaljeni sa lica mjesta;
 - u izbornoj jedinici Prozor-Rama, na biračkom mjestu 125A009 bili su postavljeni plakati političkih subjekata, koji su prema zahtjevu OIK Prozor-Rama uklonjeni iz kruga biračkog mjesta. Na zahtjev Centralne izborne komisije BiH od OIK Prozor-Rama je zatraženo da na biračkom mjestu 125A025 provjeri da li ima neregularnosti u smislu okupljanja građana u krugu od 50 metara, što se smatra područjem biračkog mjesta i lobiranja za koga birači glasaju. Prema informaciji OIK Prozor-Rama intervenirala je policija i otklonjene su navedene neregularnosti na biračkom mjestu.
124. Na infoliniji primljeno je ukupno 220 poziva. Pozivi su se odnosili na provjere biračkih mjesta (158), zahtjeve za glasanje putem mobilnog tima (10 poziva) od osoba koje su se neposredno pred izbore povrijedili ili razboljeli i nisu u mogućnosti pristupiti glasanju na redovnom biračkom mjestu; pozivi vezani za glasanje izvan BiH (10) koji su se odnosili u najvećem broju na birače čije prijave za glasanje izvan BiH su odbijene, te o kašnjenju u prijemu pošiljki sa glasačkim materijalom; 10 prigovora koji su se odnosili na nemogućnost glasanja birača zbog isteklih dokumenata, promjene dokumenata u međuvremenu, uočene nepravilnosti birača na biračkom mjestu, nemogućnost pronalaska birača na biračkom mjestu itd. Ostali pozivi (20) su se odnosili na probleme osoba koje je neko bez njihovog znanja prijavio za glasanje putem pošte, traženje informacija vezano za dešavanja u općini Stolac, a na sve upite je pružen adekvatan odgovor strankama ili su upućeni na nadležna tijela.

1.13. Utvrđivanje izbornih rezultata

125. Prvi preliminarni rezultati Lokalnih izbora 2016. godine su objavljeni u ponoć na dan izbora 2. 10. 2016. godine i nakon toga su osvježavani na internet-stranici Centralne izborne komisije BiH u skladu s članom 5.29a Izbornog zakona BiH – dva puta u toku naredna 24 sata; u narednih pet dana svaka 24 sata; narednih dana svakih 48 sati, sve do objavljivanja konačnih, službenih i kompletnih rezultata izbora.
126. Nakon objedinjavanja i kontrole rezultata Centralna izborna komisija BiH je, u zakonom utvrđenom roku (30 dana od dana objavljivanja izbora), na 79. sjednici održanoj 1. 11. 2016. godine, donijela Odluku o potvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini, koji su održani 2. oktobra³⁵. Potvrđivanje rezultata Lokalnih izbora obavljeno je u svim izbornim jedinicama u kojima su provedeni lokalni izbori, osim za izborni nivo Stolac, za općinsko vijeće i načelnika općine Stolac zbog prekida izbornog procesa na dan izbora.
127. Nakon provedenih Lokalnih izbora 2016. godine pripremljeno je 3.262 uvjerenja za izabrane zvaničnike, jednak broj izjava o prihvatanju / odbijanju mandata, potvrda o prijemu uvjerenja o dodjeli mandata i izjava o imovinskom stanju. Svečano uručenje uvjerenja o dodjeli mandata za novoizabrane načelnike / gradonačelnike općina upriličeno je u Velikoj sali Parlamentarne skupštine BiH dana 8. 11. 2016. godine, pri čemu su ovlaštenim osobama u ime općina uručena i uvjerenja za novoizabrane vijećnike / odbornike, te prateća dokumentacija.
128. Na Lokalnim izborima 2016. godine od 140 potvrđenih mandata za načelnika / gradonačelnika, 134 mandata ili (96%) su pripali muškarcima, a 6 ili (4%) ženama. Žene su izabrane za načelnice u općinama: Istočni Drvar, Jezero, Kalinovik, Novo Goražde, Mrkonjić-Grad i Visoko.
129. U općinska / gradska vijeća i skupštine općina / gradova ukupno je izabrano 3.119 nosilaca mandata, od čega 2.544 muškarca i 575 žena od čega je 26 predstavnika nacionalnih manjina (23 muškarca i 3 žene).
130. Starosna struktura nosilaca mandata je sljedeća: 472 nosilaca mandata su mlađi od 30 godina, od čega je 313 muškaraca i 159 žena, dok 2.647 nosilaca mandata su starosti 30 i više godina, od čega je 2.231 muškaraca i 416 žena.
131. Nakon provedenih Lokalnih izbora 2016. godine i potvrđivanja rezultata izbora, 109 izabranih zvaničnika odbilo je prihvatiti osvojeni mandat te je proveden postupak provjere sljedećih kvalificiranih kandidata, i doneseno 109 upravnih akata kojima je mandat dodijeljen sljedećim kvalificiranim kandidatima.

³⁵ Službeni glasnik BiH, broj 82 /16.

1.14. Dostavljanje obrazaca Izjava o imovinskom stanju

132. Članom 15.8 stav (1) i (2) Izbornog zakona BiH propisano je da su kandidati izabrani na svim nivoima vlasti dužni, u roku od 30 dana od dana objave ovjere mandata u Službenom glasniku BiH, na posebnom obrascu, predati Centralnoj izbornoj komisiji BiH potpisanu izjavu o imovinskom stanju, kao i da izabrani član organa vlasti na svim nivoima dužan je da Centralnoj izbornoj komisiji BiH podnese izvještaj o imovinskom stanju u roku od 30 dana nakon isteka mandata na koji je izabran, kao i u slučaju prestanka mandata u smislu člana 1.10 stav (1) tačke 1), 4), 5), 6), 7) i 8) ovog Zakona.
133. U skladu sa navedenim izmjenama relevantnih odredaba člana 15.7 Izbornog zakona BiH koje se odnose na dostavu obrazaca o imovinskom stanju, izvršene su izmjene Uputstva o izgledu i načinu ispunjavanja obrasca izjave o imovinskom stanju.
134. Centralna izborna komisija BiH je u 2016. godini razvila aplikaciju za imovinske kartone, koja će omogućiti, pored evidencije dostavljenih izjava o imovinskom stanju, i unos podataka iz navedenog obrasca za izabrane zvaničnike. Navedena aplikacija tehnički zadovoljava uvjete da se podaci iz obrasca izjave o imovinskom stanju izabranog zvaničnika objavljuju na službenoj internet-stranici Centralne izborne komisije BiH, odnosno učine dostupnim javnosti, poštujući Zakon o zaštiti ličnih podataka.
135. U periodu od novembra 2016. godine vršen je prijem i evidentiranje dostavljenih izjava o imovinskom stanju izabranih zvaničnika kojim je prestao i počeo mandat u mandatnom sazivu 2012–2016. godina, odnosno 2016–2020. godina. Do 14. 12. 2016. godine, Centralnoj izbornoj komisiji BiH dostavljeno je ukupno 3.553 obrazaca izjave o imovinskom stanju.

1.15. Povrat takse

136. U skladu sa članom 4.16 Izbornog zakona BiH, Odlukom o visini takse za ovjeru za učešće na Lokalnim izborima 2016. godine ³⁶ određena je visina novčane takse:
- 1.000,00 KM za političku stranku koja se kandidira u sjedištu stranke za općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine, gradsko vijeće, odnosno skupštinu grada, te po 100,00 KM za kandidiranje u svakoj novoj izbornoj jedinici, za općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine, gradsko vijeće, odnosno skupštinu grada;
 - 1.000,00 KM za političku stranku koja se kandidira u sjedištu stranke za načelnika općine ili gradonačelnika, te po 100,00 KM za kandidiranje u svakoj novoj izbornoj jedinici za načelnika općine ili gradonačelnika;

³⁶ Službeni glasnik BiH, broj 32/16.

- 1.000,00 KM za nezavisnog kandidata koji se kandidira za načelnika općine ili gradonačelnika, ili ako se kandidira za općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine, Skupštinu Brčko distrikta BiH, skupštinu grada.
137. Na osnovi člana 2.9 stav (1) tačka 17, a u vezi člana 4.16 Izbornog zakona BiH Centralna izborna komisija BiH je dana 14. 12. 2016. godine, donijela Odluku o povratu uplaćenog novčanog iznosa takse za ovjeru, uplaćenog za ovjeru prijave za učešće političkih subjekata na Lokalnim izborima 2016. godine.
138. U skladu sa posljednjim izmjenama Izbornog zakona BiH iz 2016. godine, navedenom odlukom je utvrđeno da će se povrat novčanog iznosa takse za ovjeru izvršiti na transakcijske račune političkih subjekata kako slijedi:
- političkim strankama koje su osvojile više od 3% od ukupnog broja važećih glasova u toj izornoj jedinici ili 1/3 glasova od ukupnog broja glasova koje je osvojio izabrani načelnik / gradonačelnik, samostalno ili u okviru koalicije (ukupno 85 političkih stranaka);
 - nezavisnim kandidatima koji su osvojili više od 3% od ukupnog broja važećih glasova u toj izornoj jedinici ili 1/3 glasova od ukupnog broja glasova koje je osvojio izabrani načelnik / gradonačelnik (ukupno 32 nezavisna kandidata);
 - nezavisnim kandidatima na listi nezavisnih kandidata koje su osvojile više od 3% od ukupnog broja važećih glasova u toj izornoj jedinici (ukupno 13 listi nezavisnih kandidata).
139. Posljednjim izmjenama člana 4.16 Izbornog zakona BiH nije utvrđen povrat takse za ovjeru političkim subjektima čija je ovjera djelimično ili u potpunosti odbijena.
140. Dana, 14. 12. 2016. godine Centralna izborna komisija BiH je na svojoj 93. sjednici donijela Odluku o povratu uplaćenog novčanog iznosa takse za ovjeru političkim strankama u iznosu od 207.800,00 KM i nezavisnim kandidatima u iznosu od 156.000,00 KM što čini ukupno 363.800,00 KM.

2. PROVOĐENJE POSREDNIH IZBORA

2.1 Posredni izbori za Gradsko vijeće Grada Sarajeva i Skupštinu Grada Istočno Sarajevo

141. Centralna izborna komisija BiH, u skladu sa članom 2.9 stav (1) tačka 6. Izbornog zakona BiH, potvrđuje i ovjerava kandidatske liste i kandidate za sve nivoe neposrednih i posrednih izbora u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih Izbornim zakonom BiH.
- Centralna izborna komisija BiH, u skladu sa članom 2.9 stav (1) tačka 9. Izbornog zakona BiH, utvrđuje i potvrđuje rezultate svih neposrednih i posrednih izbora obuhvaćenih Izbornim zakonom BiH, ovjerava da su ti izbori provedeni u skladu

s ovim Zakonom i objavljuje rezultate svih neposrednih i posrednih izbora obuhvaćenih ovim Zakonom.

2.1.1. Izbor vijećnika u Gradsko vijeće Grada Sarajeva

142. Način izbora vijećnika Gradskog vijeća Grada Sarajeva utvrđen je članom 13.10 i 13.5 Izbornog zakona BiH³⁷, članom 22. i 23. Statuta Grada Sarajeva³⁸ i Poglavljem VIII Uputstvu o postupku provođenja posrednih izbora za organe vlasti u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih Izbornim zakonom BiH (u daljem tekstu: Uputstvo)³⁹. Grad Sarajevo čine sljedeće općine: Stari Grad Sarajevo, Centar Sarajevo, Novo Sarajevo, Novi Grad Sarajevo.
143. U izvještajnom periodu, gradske općine u sastavu Grada Sarajeva su dostavile kandidatske liste na ovjeru i potvrđivanje Centralnoj izbornoj komisiji BiH, a u vezi s navedenim okončane su sljedeće aktivnosti:
- dana 6. 12. 2016. godine Centralna izborna komisija BiH je donijela odluke o ovjeri devet (9) kandidatskih listi na kojima se nalazi ukupno 28 kandidata iz Općine Novi Grad Sarajevo za izbor vijećnika u Gradsko vijeće Grada Sarajeva;
 - dana 14. 12. 2016. godine Centralna izborna komisija BiH je donijela odluke o ovjeri osam (8) kandidatskih listi na kojima se nalazi ukupno 28 kandidata iz Općine Stari Grad Sarajevo za izbor vijećnika u Gradsko vijeće Grada Sarajeva;
 - dana 14. i 21. 12. 2016. godine Centralna izborna komisija BiH je donijela odluke o ovjeri deset (10) kandidatskih listi na kojima se nalazi ukupno 28 kandidata iz Općine Novo Sarajevo za izbor vijećnika u Gradsko vijeće Grada Sarajeva;
 - dana 22. 12. 2016. godine Centralna izborna komisija BiH je donijela odluke o ovjeri osam (8) kandidatskih listi na kojima se nalazi ukupno 28 kandidata iz Općine Centar Sarajevo za izbor vijećnika u Gradsko vijeće Grada Sarajeva.
144. Na osnovi posrednih izbora provedenih u općinskim vijećima za Gradsko vijeće Grada Sarajeva Centralna izborna komisija BiH je donijela sljedeće odluke:
- dana 14. 12. 2016. godine donesena je Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Općinskog vijeća Novi Grad Sarajevo za Gradsko vijeće Grada Sarajeva, kojom je dodijeljeno ukupno sedam (7) mandata. Protiv navedene odluke Centralne izborne komisije BiH vijećnik Općinskog vijeća Novi Grad Sarajevo Hasan Hodžić je izjavio žalbu

³⁷ Službeni glasnik BiH, br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16.

³⁸ Službene novine Kantona Sarajevo, br. 12/98, 14/98, 25/05, 23/08 i 32/08.

³⁹ Službeni glasnik BiH, broj 38/14 i 90/16.

Apelacionom odjelu Suda BiH, a ona je rješenjem Apelacionog odjela Suda BiH broj: S1 3 Iž 024271 17 Iž od 24.01.2017. godine odbijena.

- dana 29. 12. 2016. godine donesena je Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Općinskog vijeća Novo Sarajevo za Gradsko vijeće Grada Sarajeva, kojom je dodijeljeno ukupno sedam (7) mandata;
- dana 29. 12. 2016. godine donesena je Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Općinskog vijeća Centar Sarajevo za Gradsko vijeće Grada Sarajeva, kojom je dodijeljeno ukupno sedam (7) mandata;
- dana 29. 12. 2016. godine donesena je Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Općinskog vijeća Stari Grad Sarajevo za Gradsko vijeće Grada Sarajeva, kojom je dodijeljeno ukupno sedam (7) mandata.
- Na osnovi utvrđenih rezultata posrednih izbora provedenih u vezi sa članom 13.10 Izbornog zakona BiH u općinskim vijećima Stari Grad Sarajevo, Novi Grad Sarajevo, Centar Sarajevo i Novo Sarajevo za Gradsko vijeće Grada Sarajeva, Centralna izborna komisija BiH je na 4. sjednici, održanoj 26. 01. 2017. godine, donijela Odluku o potvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata za Gradsko vijeće Grada Sarajeva. U Gradsko vijeće Grada Sarajeva izabrani su sljedeći vijećnici:
 - **vijećnici iz Općinskog vijeća Stari Grad Sarajevo:** Skaka Abdulah, Talić Adnan, Miladin Almedin, Stojnić Dado, Dodik Vedran, Handžić Vibor i Simonović Srđan;
 - **vijećnici iz Općinskog vijeća Centar Sarajevo:** Fazlić Samir, Katica Velija, Srna Sead, Uk Nihad, Grebović Nuko, Dreković Tea i Lazović Miro;
 - **vijećnici iz Općinskog vijeća Novo Sarajevo:** Bahtanović Hazim, Srdić Srđan, Peleš Stroil Barbara, Živanović Miroslav, Gavrić Igor, Hafizović Reuf i Omukić Snežana;
 - **vijećnici iz Općinskog vijeća Novi Grad Sarajevo:** Gabela Edina, Velić Lana, Fijuljanin Sanela, Peštek Enes, Biber Bajro, Vukadin Toni i Jurić Mira.

2.1.2. Izbor odbornika u Skupštinu Grada Istočno Sarajevo

145. Način izbora odbornika u Skupštinu Grada Istočno Sarajevo utvrđen je članom 13.10 i 13.5 Izbornog zakona BiH⁴⁰, Izbornim zakonom Republike Srpske⁴¹, članom 21. i 30. Statuta Grada Istočno Sarajevo⁴² i Poglavljem VII Uputstva o

⁴⁰ Službeni glasnik BiH, br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16.

⁴¹ Službeni glasnik RS, br. 34/02, 35/03, 24/04, 19/05 i 24/12.

⁴² Službene novine Grada Istočno Sarajevo, br. 20/05.

postupku provođenja posrednih izbora za organe vlasti u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Uputstvo)⁴³. Grad Istočno Sarajevo čine sljedeće općine: Istočno Novo Sarajevo, Istočna Ilidža, Pale, Sokolac, Trnovo i Istočni Stari Grad.

146. U izvještajnom periodu, gradske općine u sastavu Grada Istočno Sarajevo su dostavile kandidatske liste na ovjeru i potvrđivanje Centralnoj izbornoj komisiji BiH. U izvještajnom periodu za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo okončane su sljedeće aktivnosti:

- dana 6. 12. 2016. Centralna izborna komisija BiH je donijela odluke o ovjeri devet (9) kandidatskih listi na kojima se nalazi ukupno 25 kandidata iz Općine Pale za izbor odbornika u Skupštinu Grada Istočno Sarajevo;
- dana 8. 12. 2016. godine Centralna izborna komisija BiH je donijela odluke o ovjeri šest (6) kandidatskih listi na kojima se nalazi ukupno 21 kandidat iz Općine Sokolac za izbor odbornika u Skupštinu Grada Istočno Sarajevo;
- dana 14. 12. 2016. godine Centralna izborna komisija BiH je donijela odluke o ovjeri tri (3) kandidatske liste na kojima se nalazi ukupno 13 kandidata iz Općine Istočni Stari Grad za izbor odbornika u Skupštinu Grada Istočno Sarajevo;
- dana 14. 12. 2016. godine Centralna izborna komisija BiH je donijela odluke o ovjeri osam (8) kandidatskih listi na kojima se nalazi ukupno 23 kandidata iz Općine Istočna Ilidža za izbor odbornika u Skupštinu Grada Istočno Sarajevo;
- dana 21. 12. 2016. godine Centralna izborna komisija BiH je donijela odluke o ovjeri četiri (4) kandidatske liste na kojima se nalazi ukupno 13 kandidata iz Općine Trnovo za izbor odbornika u Skupštinu Grada Istočno Sarajevo;
- dana 28. 12. 2016. godine Centralna izborna komisija BiH je donijela odluke o ovjeri devet (9) kandidatskih listi na kojima se nalazi ukupno 19 kandidata iz Općine Istočno Novo Sarajevo za izbor odbornika u Skupštinu Grada Istočno Sarajevo.

147. Na osnovi posrednih izbora provedenih u skupštinama općina za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo Centralna izborna komisija BiH je donijela sljedeće odluke:

- dana 14. 12. 2016. godine donesena je Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Skupštine općine Pale za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo, kojom je dodijeljeno ukupno sedam (7) mandata. Imajući u vidu da su 2 kandidatske liste imale identičan količnik, dodjela osmog mandata izvršena je putem žrijeba dana 19. 12. 2016. godine u prostorijama Centralne izborne komisije BiH;

⁴³ Službeni glasnik BiH, broj 38/14 i 90/16.

- dana 21. 12. 2016. godine donesena je Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Skupštine općine Sokolac za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo, kojom je dodijeljeno ukupno šest (6) mandata;
- dana 22. 12. 2016. godine donesena je Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Skupštine općine Istočni Stari Grad za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo, kojom su dodijeljena ukupno tri (3) mandata;
- dana 29. 12. 2016. godine donesena je Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Skupštine općine Trnovo za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo, kojom su dodijeljena ukupno tri (3) mandata;
- dana 2. 2. 2017. godine donesena je Odluka o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Skupštine općine Istočna Ilidža za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo, kojom je dodijeljeno ukupno šest (6) mandata.
- Na osnovi utvrđenih rezultata posrednih izbora provedenih u vezi sa članom 13.10 Izbornog zakona BiH u skupštinama općina Istočno Novo Sarajevo, Istočna Ilidža, Pale, Sokolac, Trnovo i Istočni Stari Grad za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo, Centralna izborna komisija BiH je na 8. sjednici, održanoj 9. 2. 2017. godine, donijela Odluku o potvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata za Skupštinu Grada Istočno Sarajevo. U Skupštinu grada Istočno Sarajevo izabrani su sljedeći odbornici:
 - **odbornici iz Skupštine Općine Pale:** Škipina Damjan, Gluhović Zoran, Simović Miroslav, Blagojević Nikola, Lučić Vladimir, Pejović Bojan, Koprivica Mladen i Madžgalj Milan;
 - **odbornici iz Skupštine Općine Sokolac:** Čolović Mirko, Vučetić Danko, Golijan Jovan, Kosorić Žarko, Borovčanin Milomir i Samardžija Nenad;
 - **odbornici iz Skupštine Općine Istočni Stari Grad:** Dragaš Dubravka, Kosmajac Željko i Plakalović Njegoš;
 - **odbornici iz Skupštine Općine Istočno Novo Sarajevo:** Popić Nebojša, Trifković Nataša, Nešić Rade, Glavaš Aleksandar i Jovančić Vedran;
 - **odbornici iz Skupštine Općine Trnovo:** Behija Mulaosmanović, Nemanja Lučić i Miroslav Bjelica;
 - **odbornici iz Skupštine Općine Istočna Ilidža:** Lučić Miroslav, Četković Daniela, Ljuboje Darko, Šehovac Goran, Šešlija Nebojša i Radovanović Vinko.

3. ZAŠTITA IZBORNOG PRAVA

148. U svim fazama izbornih aktivnosti koje je poduzela Centralna izborna komisija BiH s ciljem pripreme i održavanja Lokalnih izbora, učesnici u izbornom procesu su podnosili prigovore i žalbe i druga pravna sredstva propisana Izbornim zakonom BiH za zaštitu izbornih prava. Na osnovi odredbi Izbornog zakona BiH zaštitu izbornog prava osiguravaju izborne komisije (općinske izborne komisije, gradske izborne komisije i Centralna izborna komisija BiH) i Apelaciono

odjeljenje Suda BiH. Svi prigovori podnose se u pisanoj formi na obrascu koji propiše Centralna izborna komisija BiH.

149. Općinska izborna komisija u svojoj općini i gradska izborna komisija u gradu ima prvostepenu nadležnost za odlučivanje o svim pitanjima koja nisu eksplicitno dodijeljena Centralnoj izbornoj komisiji BiH i Apelacionom odjeljenju Suda BiH. Centralna izborna komisija BiH ima drugostepenu nadležnost za odlučivanje o uložnim žalbama na odluke svih izbornih komisija. Centralna izborna komisija BiH ima i prvostepenu nadležnost za odlučivanje po prigovorima uložnim zbog povrede pravila izbornog procesa, izbornih prava, povrede pravila Poglavlja 16. Izbornog zakona BiH, učinjene od političkog subjekta. Apelaciono odjeljenje Suda BiH nadležno je da rješava po žalbama na odluke Centralne izborne komisije BiH. Žalbe se podnose Apelacionom odjeljenju Suda BiH u roku od dva dana od dana prijema odluke Centralne izborne komisije BiH. Žalba se podnosi putem Centralne izborne komisije BiH, a Apelaciono odjeljenje Suda BiH dužno je donijeti odluku po žalbi u roku od tri dana od dana prijema žalbe.
150. **Žalbe na rješenja Centralne izborne komisije BiH kojim se daje / ne daje saglasnost na imenovanje članova izborne komisije** – Na rješenja Centralne izborne komisije BiH kojim se daje / ne daje saglasnost na imenovanje članova izborne komisije je podneseno 16 žalbi Apelacionom odjeljenju Suda BiH. U postupku odlučivanja je Sud BiH 16 žalbi odbio kao neosnovane.
151. **Žalbe na odluke Centralne izborne komisije BiH o odbijanju ovjere prijave političkih subjekata** – Na odluke Centralne izborne komisije BiH o ovjeri, odnosno odbijanju ovjere prijave političkih subjekata za učešće na Lokalnim izborima 2016. godine Suda BiH je ukupno izjavljeno 35 žalbi. Centralna izborna komisija BiH je 10 žalbi uvažila i ovjerala prijave podnosioca žalbe, a Apelaciono odjeljenje Suda BiH je odlučivao po 25 žalbi, od kojih je svih 25 žalbi odbio.
152. **Žalbe na odluke Centralne izborne komisije BiH o ovjeri ili odbijanju ovjere kandidatskih listi** – Na odluke Centralne izborne komisije BiH o ovjeri, odnosno odbijanju ovjere kandidatskih listi političkih subjekata za učešće na Lokalnim izborima 2016. godine ukupno je izjavljeno 11 žalbi Suda BiH. Centralna izborna komisija BiH je 4 žalbe uvažila i ovjerala kandidatske liste podnosioca žalbe, a Apelaciono odjeljenje Suda BiH je odlučivao po 7 žalbi, od kojih je 5 žalbi odbio kao neosnovane, a 2 žalbe uvažio i vratio na ponovno odlučivanje Centralnoj izbornoj komisiji BiH, koja je donijela odluke o ovjeri kandidatskih listi.
153. **Žalbe na odluke Centralne izborne komisije BiH o odbijanju upisa u Izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan BiH** – Centralna izborna komisija BiH je odlukom odbila upis 6.650 birača za glasanje izvan BiH zbog toga što podnosilac prijave za glasanje izvan BiH uz prijavu nije dostavio potrebnu dokumentaciju kao što su dokaz o identitetu, državljanstvu, prebivalištu i drugih razloga. Drugi razlozi zbog kojih je Centralna izborna komisija BiH odbila upis podnosioca prijave za glasanje izvan BiH su ti što u prijavi nisu navedeni svi potrebni podaci koji se odnose na adresu stanovanja izvan Bosne i Hercegovine i kontakt-podatke: ulica, broj, grad, poštanski broj, država, broj telefona i e-mail adresu, te da se na adresi koju su podnosioci prijave označili,

nalazi veći broj drugih lica, također podnosioca za upis u Centralni birački spisak, zatim da su prijave napisane rukopisom jednog lica i da označena adresa stanovanja podnosioca prijave je ustvari adresa pravnog lica.

Na odluku o odbijanju upisa podnosioca prijave u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan Bosne i Hercegovine, podnosioci prijave čija je prijava odbijena izjavili su 188 žalbi Sudu BiH. Centralna izborna komisija BiH je 10 žalbi uvažila i podnosiocima žalbi upisala u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan BiH, a Apelaciono odjeljenje Suda BiH je odlučivao po 178 žalbi, od kojih je svih 178 žalbi odbio kao neosnovane.

154. **Žalbe na odluku Centralne izborne komisije BiH o zaključivanju i potvrđivanju Centralnog biračkog spiska za Lokalne izbore 2016. godine i objavljivanju broja birača za svaku izbornu jedinicu** – Na odluku Centralne izborne komisije BiH o zaključivanju i potvrđivanju Centralnog biračkog spiska za Lokalne izbore 2016. godine i objavljivanju broja birača za svaku izbornu jedinicu izjavljene su 4 žalbe Sudu BiH, koje je Apelaciono odjeljenje Suda BiH odbacilo kao nedopuštene.
155. **Postupak imenovanja članova biračkih odbora za Lokalne izbore 2016. godine** – U postupku imenovanja članova biračkih odbora za Lokalne izbore 2016. godine u jednoj od faza izbornih aktivnosti politički subjekti podnosili su prigovore i žalbe. Imenovanje biračkih odbora vrše općinske izborne komisije na način i po postupku propisanom odredbama Uputstva o utvrđivanju kvalifikacija, broja članova, postupak žrijebanja i imenovanja, obuke, provjere znanja i certificiranja članova biračkih odbora i mobilnih timova za glasanje, u kome su utvrđeni kriteriji koje moraju zadovoljavati osobe koje se imenuju za članove biračkih odbora. Na odluku općinske izborne komisije kojom je odlučeno po prigovoru uloženo je 13 žalbi Centralnoj izbornoj komisiji BiH. Žalbeni navodi su se odnosili na navodno kršenje odredbi provedbenih akata općinskih izbornih komisija prilikom imenovanja članova biračkih odbora na način da općinska izborna komisija nije vodila računa o ravnomjernoj zastupljenosti predsjednika biračkih odbora u osnovnoj izbornoj jedinici, ili da je općinska izborna komisija predložila člana biračkog odbora iz svojih evidencija u suprotnosti s odredbama propisa kojim je regulirano ovo pitanje, zatim da nije poštovan redoslijed zastupljenosti političkih subjekata u biračkom odboru utvrđen žrijebom. Postupajući po žalbama Centralna izborna komisija BiH je donijela 13 odluka kojim je žalbe odbila kao neosnovane. Sudu BiH je podnesena jedna žalba na odluku Centralne izborne komisije BiH, koja je odbijena kao neosnovana.
156. **Postupci u vezi s povredom člana 16.14 stav (3) Izbornog zakona BiH** – Članom 16.14 stav (3) Izbornog zakona BiH propisano je da je zabranjeno vođenje plaćene izborne kampanje putem elektronskih i štampanih medija, ili bilo kojeg oblika plaćenog javnog oglašavanja, osim održavanja internih skupova organa i statutarnih tijela političkih subjekata, u periodu od dana raspisivanja izbora do dana službenog početka izborne kampanje. Centralnoj izbornoj komisiji BiH su podnesena 2 prigovora od političkih subjekata zbog navodnog kršenja odredbe člana 16.14 stav (3) Izbornog zakona BiH, koje je Centralna izborna komisija BiH odbila kao neosnovane.

157. **Postupci u vezi sa povredom izbornog prava u periodu izborne kampanje političkih subjekata** – Najveći broj prigovora i žalbi vezan je za period izborne kampanje političkih subjekata, u kojem politički subjekti na zakonom utvrđen način upoznaju birače i javnost sa svojim programom i kandidatima za Lokalne izbore i koji prema odredbama Poglavlja 16. Izbornog zakona BiH predstavlja period od 30 dana prije dana održavanja izbora. Uputstvom o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti za Lokalne izbore 2016. godine, koji su se održali u nedjelju 2. 10. 2016. godine, utvrđeno je da izborna kampanja zvanično počinje dana 2. 9. 2016. godine i traje do 1. 10. 2016. godine. Pravila ponašanja političkih subjekata u periodu izborne kampanje propisana su u Poglavlju 7. Izbornog zakona BiH, a predstavljanje političkih subjekata putem elektronskih medija propisano je u Poglavlju 16. Kršenja pravila propisanih ovim poglavljima su pratila i ove izbore.

U ovom periodu podnesena su 4 prigovora Centralnoj izbornoj komisiji BiH političkih subjekata ili birača po kojima je nadležna postupati Centralna izborna komisija BiH, po kojima su donesene odluke kojim se prigovori odbijaju kao neosnovani i doneseno je 11 odluka po žalbama izjavljenim na prvostepene odluke općinskih izbornih komisija i to: 10 odluka kojima su žalbe odbijene kao neosnovane i jedan zaključak o obustavi postupka. Povrede koje su činili politički subjekti u periodu izborne kampanje su se odnosile na ometanje skupova drugih političkih stranaka, obećavanje novčane nagrade s ciljem dobijanja podrške birača, poticanje na glasanje lica koja nemaju pravo glasa, skidanje, uništavanje i lijepljenje izbornih plakata, korištenje jezika koji bi nekoga mogao navesti ili potaći na nasilje ili širenje mržnje.

Centralna izborna komisija BiH pokrenula je po službenoj dužnosti 3 postupka zbog korištenje jezika koji bi nekoga mogao navesti ili potaći na nasilje ili širenje mržnje i donijela 3 odluke o novčanoj kazni, na koje su uložene tri žalbe. Sud BiH je odbacio dvije žalbe kao neblagovremene, a jedna žalba je u toku rješavanja kod ovog suda.

Novčane kazne su izrečene u iznosima od 3.000,00 KM, 5.000,00 KM i 6.000,00 KM.

158. **Postupci u vezi sa kršenjem izborne šutnje** – U periodu izborne kampanje politički subjekti su podnosili prigovore zbog kršenja izborne šutnje za koje povrede su, prema odredbama Izbornog zakona BiH, nadležne odlučivati općinske izborne komisije i Centralna izborna komisija BiH. Povrede koje su činili politički subjekti u periodu izborne šutnje su se odnosile na obilazak biračkih mjesta kandidata na izborima, prisustvo kandidata na biračkom mjestu ili njegovoj okolini, prevoz birača na biračko mjesto u organizaciji političkih stranaka i kandidata, navodno pojavljivanje u televizijskim i radijskim programima kandidata na predstojećim izborima, izlaganje ili dijeljenje biračima promotivnog materijala.

Zbog kršenja izborne šutnje Centralnoj izbornoj komisiji BiH izjavljeno je 11 prigovora i 5 žalbi. Centralna izborna komisija BiH je donijela 11 odluka kojim se prigovori odbijaju kao neosnovani i 5 odluka kojim se žalbe odbijaju kao neosnovane. Na odluku Centralne izborne komisije BiH kojom je odbijena žalba, izjavljena je jedna žalba Sudu BiH koju je Sud BiH odbio.

159. **Povrede biračkog prava na dan izbora** – Na prvostepene odluke općinskih izbornih komisija, kojim je odlučeno po prigovorima podnesenim zbog povreda na biračkom mjestu, uložene su 22 žalbe Centralnoj izbornoj komisiji BiH. Odlučujući po žalbama, Centralna izborna komisija BiH je donijela 22 odluke kojima su žalbe odbijene kao neosnovane. Na odluke Centralne izborne komisije BiH izjavljeno je 10 žalbi Sudu BiH od kojih su svih 10 žalbi odbijene kao neosnovane.
160. **Postupci u rješavanju zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića** – Centralnoj izbornoj komisiji BiH je, prije donošenja Odluke o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine, podneseno 59 zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića. Centralna izborna komisija BiH je donijela 59 zaključaka kojim su zahtjevi odbačeni zbog toga što su preuranjeni. Sudu BiH je podnesena jedna žalba na odluku Centralne izborne komisije BiH, koja je odbijena kao neosnovana.

Nakon donošenja Odluke o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine, Centralnoj izbornoj komisiji BiH ukupno je podneseno 207 zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića. Centralna izborna komisija BiH, odlučujući po zahtjevima, donijela je 17 zaključaka kojim su zahtjevi odbačeni zbog toga što su neblagovremeni, 40 odluka o ponovnom brojanju glasačkih listića i 150 odluka i zaključaka kojim je zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića odbijen kao neosnovan, odnosno kojim su zahtjevi odbačeni zbog toga što su podneseni od neovlaštene osobe ili nepotpuni. Ponovno brojanje glasačkih listića vršeno je u Glavnom centru za brojanje u Sarajevu, i prema odlukama brojanje je vršeno za 65 biračkih mjesta.

Na odluke Centralne izborne komisije BiH izjavljeno je 66 žalbi Sudu BiH od kojih su svih 66 žalbi odbijene kao neosnovane.

Na Odluku o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora 2016. godine, izjavljeno je 8 žalbi Sudu BiH, od kojih su svih 8 žalbi odbijene kao neosnovane.

161. **Postupci za poništenje izbora** – Centralnoj izbornoj komisiji BiH ukupno je podneseno 19 zahtjeva za poništenje izbora koji su odbačeni kao nedopušteni. Sudu BiH su podnesene dvije žalbe, od kojih je Sud BiH jednu odbio kao neosnovanu, a jednu odbacio kao neblagovremenu.
162. **Žalbe na odluke o utvrđivanju rezultata posrednih izbora** – Podnesena je jedna žalba i to na odluku Centralne izborne komisije BiH o utvrđivanju rezultata posrednih izbora i dodjeli mandata iz Općinskog vijeća Novi Grad Sarajevo za Gradsko vijeće Grada Sarajeva, koju je Apelaciono odjeljenje Suda BiH odbio kao neosnovanu.
163. **Postupci potvrđivanja i objavljivanja rezultata Lokalnih izbora 2016. godine** – Centralna izborna komisija BiH, u skladu s odredbom člana 5.32 Izbornog zakona BiH nakon završetka ponovnog brojanja glasačkih listića i istekom roka za podnošenje žalbe, odnosno nakon pravosnažnosti odluka, potvrđuje izborne rezultate za organe na svakom pojedinom nivou vlasti, u roku od 30 dana od dana održavanja izbora. Centralna izborna komisija BiH je, na 79. sjednici održanoj 1.

11. 2016. godine, donijela Odluku o potvrđivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini, broj: 05-1-07-1-1571-1/16 od 01. 11. 2016. godine, osim za izborni nivo Stolac (176A) – za općinsko vijeće i načelnika općine.

164. **Žalbe na odluke Centralne izborne komisije BiH o razrješenju članova izborne komisije** – Centralna izborna komisija BiH je nakon provedenih Lokalnih izbora 2016. godine u svim izbornim jedinicama, osim u osnovnoj izbornoj jedinici Stolac gdje su prekinuti izbori, u skladu sa svojim nadležnostima utvrđenim u članu 2.9 Izbornog zakona BiH pokrenula upravni postupak utvrđivanja odgovornosti za predsjednika i dva člana Općinske izborne komisije Stolac, po službenoj dužnosti, te nakon usmenih rasprava u Stocu, prikupljene dokumentacije, podataka dobijenih od Općinske izborne komisije Stolac i MUP-a HNK Mostar i drugih relevantnih dokaza, donijela 3 odluke u kojim je predsjedniku i dva člana ove izborne komisije izrečena zabrana angažiranja za rad na biračkom mjestu, odnosno u organima nadležnim za provođenje izbora na period od četiri (4) godine od dana pravosnažnosti odluke, bez novčane kazne.

Na navedene odluke Centralne izborne komisije BiH uložene su 3 žalbe Apelacionom odjeljenju Suda BiH. Odlučujući po žalbama Sud BiH je 3 žalbe odbio kao neosnovane.

165. **Postupak utvrđivanja kršenja odredbi Izbornog zakona BiH članova biračkih odbora angažiranih na Lokalnim izborima 2016. godine u osnovnoj izbornoj jedinici Stolac gdje su prekinuti izbori** – Centralna izborna komisija BiH je nakon provedenih Lokalnih izbora 2016. godine u svim izbornim jedinicama, osim u osnovnoj izbornoj jedinici Stolac gdje su prekinuti izbori, u skladu sa svojim nadležnostima utvrđenim u članu 2.9 Izbornog zakona BiH, pokrenula 220 upravnih postupaka, po službenoj dužnosti, radi utvrđivanja odgovornosti članova biračkih odbora koji su bili angažirani na Lokalnim izborima 2016. godine, te nakon usmenih rasprava u Stocu, prikupljene dokumentacije, podataka dobijenih od Općinske izborne komisije Stolac i MUP-a HNK Mostar i drugih relevantnih dokaza, donijela 40 odluka i 180 zaključaka o obustavi postupaka. U 36 donesenih odluka je članu biračkog odbora izrečena novčana kazna i zabrana angažiranja za rad na biračkom mjestu, odnosno u organima nadležnim za provođenje izbora na period od četiri (4) godine od dana pravosnažnosti odluke, a u 4 odluke zabrana angažiranja za rad na biračkom mjestu, odnosno u organima nadležnim za provođenje izbora na period od četiri (4) godine od dana pravosnažnosti odluke, bez novčane kazne.

Novčane kazne su izrečene u iznosima od 700,00 KM za predsjednike biračkih odbora (10 predsjednika) i 300,00 KM za članove biračkih odbora i njihove zamjenike. Ukupan iznos izrečenih kazni iznosi 14.500,00 KM.

Na navedene odluke Centralne izborne komisije BiH uloženo je 39 žalbi Apelacionom odjeljenju Suda BiH koje su odbijene kao neosnovane.

166. **Postupak utvrđivanja kršenja odredbi Izbornog zakona BiH političkih subjekata i kandidata na Lokalnim izborima 2016. godine u osnovnoj izbornoj jedinici Stolac gdje su prekinuti izbori** – Centralna izborna komisija BiH je nakon provedenih Lokalnih izbora 2016. godine u svim izbornim

jedinicama, osim u osnovnoj izbornoj jedinici Stolac gdje su prekinuti izbori, u skladu sa svojim nadležnostima utvrđenim u članu 2.9 Izbornog zakona BiH pokrenula upravni postupak utvrđivanja odgovornosti političkih subjekata i njihovih kandidata, po službenoj dužnosti, te nakon usmenih rasprava u Stocu, prikupljene dokumentacije, podataka dobijenih od Općinske izborne komisije Stolac i MUP-a HNK Mostar i drugih relevantnih dokaza, donijela 4 odluke i to:

- političkom subjektu Za bolji Stolac izrečena novčana kazna u iznosu od 10.000,00 KM, te njenom kandidatu za načelnika općine Stolac novčana kazna u iznosu od 5.000,00 KM i uklanjanje imena sa kandidatske liste,
- političkom subjektu Inicijativa za Stolac izrečena novčana kazna u ukupnom iznosu od 10.000,00 KM, te za njena dva kandidata za općinsko vijeće Stolac novčana kazna u iznosu od 5.000,00 KM i uklanjanje imena sa kandidatske liste i
- političkom subjektu Hrvatska koalicija za Stolac izrečena novčana kazna u iznosu od 3.000,00 KM, te njenom kandidatu za općinsko vijeće Stolac novčana kazna u iznosu od 5.000,00 KM i uklanjanje imena sa kandidatske liste.

Na navedene odluke Centralne izborne komisije BiH uložene su 4 žalbe Apelacionom odjeljenju Suda BiH. Odlučujući po žalbama Sud BiH je uvažio 4 žalbe, poništio odluke Centralne izborne komisije BiH i predmete vratio na ponovni postupak i odlučivanje. Centralna izborna komisija BiH je u ponovnom postupku donijela 4 odluke kojima su izrečene iste novčane kazne i sankcije. Na navedene odluke Centralne izborne komisije BiH uložene su 4 žalbe Apelacionom odjeljenju Sudu BiH koje je odbio kao neosnovane.

167. **U svim navedenim fazama izbornog procesa ukupno je izjavljeno 322 žalbe Apelacionom odjeljenju Suda BiH**, od kojih je Sud BiH 319 žalbi odbio ili odbacio i dvije odluke vratio na ponovni postupak, što u procentu iznosi da je 99% odluka Centralne izborne komisije BiH potvrđeno, dok je jedna žalba u postupku rješavanja pred Sudom Bosne i Hercegovine.
168. **Apelacije podnesene Ustavnom sudu BiH** – U 2016. godini podnesene su 3 apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine.

Narodni demokratski pokret iz Banje Luke je podnio žalbu Apelacionom odjeljenju Sud BiH na Odluku Centralne izborne komisije BiH kojom je odbijena prijava ovog političkog subjekta za učešće na Lokalnim izborima 2016.godine s obzirom na to da nije priložio dovoljan broj potpisa podrške za ovjeru. Nakon donošenja rješenja Suda BiH kojom je odbijena žalba, i podnesene apelacije Ustavnom sudu BiH, Ustavni sud BiH je donio odluku broj AP-2609/16 od 26.10.2016. god. kojom je odbacio apelaciju Narodnog demokratskog pokreta kao nedozvoljenu.

Ćamil Duraković, nezavisni kandidat za načelnika općine Srebrenica, podnio je žalbu Apelacionom odjeljenju Suda BiH na Odluku Centralne izborne komisije BiH kojom je odbijen njegov prigovor na neregularnosti prilikom glasanja u Općini Srebrenica. Nakon donošenja rješenja Suda BiH kojim je odbijena žalba i

podnesene apelacije Ustavnom sudu BiH, Ustavni sud BiH je donio odluku broj AP-4144/16 od 2. 11. 2016. god. kojom je odbacio apelaciju kao nedozvoljenu.

Koalicija SDA / SBB Sarajevo je podnijela žalbu Apelacionom odjeljenju Suda BiH na Odluku Centralne izborne komisije BiH kojom su utvrđeni i objavljeni rezultati za izbornu jedinicu Vukosavlje. Sud BiH je donio rješenje kojim je odbijena žalba, a Koalicija SDA / SBB Sarajevo je podnijela apelaciju Ustavnom sudu BiH. Ustavni sud BiH je donio odluku broj AP 4195/16 od 23. 11. 2016. godine kojom je odbacio apelaciju kao nedozvoljenu.

169. **Prijave nadležnom tužilaštvu u vezi sa sumnjom da je učinjeno krivično djelo** – Prema odredbama člana 6.8 stav (1) Izbornog zakona BiH, ako izborna komisija smatra da je učinjeno krivično djelo koje se odnosi na izborni proces, dužna je da to djelo prijavi nadležnom tužilaštvu.

Centralna izborna komisija BiH je Tužilaštvu BiH dostavila: 1) obavijest o povredama pravila izbornog procesa za koje postoje osnove sumnje obilježja krivičnog djela u vezi sa registracijom birača za glasanje putem pošte izvan BiH u Općinama Prozor-Rama, Bratunac, Derventa, Zvornik, Stolac, Pelagićevo, Osmaci, Drvar, Neum, Banovići, Orašje Vlasenica, Odžak i Vukosavlje (akt br: 05-1-07-5-1124/16 od 28. 9. 2016. godine); 2) obavijest zbog postojanja osnove sumnje o počinjenom krivičnom djelu u vezi sa registracijom birača za glasanje putem pošte izvan BiH u Općini Odžak (akt br: 05-1-07-5-1361-4/16 od 2. 11. 2016.godine); 3) informaciju u vezi sa pronađenom poštanskom pošiljkom sa glasačkim materijalom kod državljanke Republike Srbije zbog postojanja osnove sumnje o počinjenom krivičnom djelu u vezi sa registracijom birača za glasanje putem pošte izvan BiH u Općini Zvornik (akt br. 05-1-07-5-1426-2/16 od 2. 11. 2016.godine); 4) obavijest zbog postojanja osnove sumnje o počinjenom krivičnom djelu u vezi sa registracijom birača za glasanje putem pošte izvan BiH u Općini Vukosavlje (akt br. 05-1-07-5-965-6/16 od 11. 11. 2016.godine).

4. FINANSIJSKE I LOGISTIČKO-OPERATIVNE AKTIVNOSTI

170. U budžetu institucija BiH za 2016. godinu predviđena sredstva za Lokalne izbore 2016. godine iznose 3.963.000 KM, a ukupni troškovi se kreću oko 3.051.000 KM. Iz donacije Vijeća Evrope – projekat predizborne pomoći za Lokalne izbore 2016. godine utrošeno je 147.521,04 KM.
171. Za potrebu organiziranja Lokalnih izbora 2016. godine, a na osnovi Odluka Centralne izborne komisije BiH, izvršene su nabavke opreme, roba i usluga za koje je provedeno ukupno 8 otvorenih i 3 konkurentna postupaka i jedan postupak propisan za nabavku neprioritetnih usluga kako slijedi: usluge štampanja i pakiranja glasačkih listića – otvoreni postupak; nabavka materijala (kancelarijskog materijala, za biračka mjesta i ambalažni materijal) (pet LOT-ova) – otvoreni postupak; usluge štampanja i pakiranja izbornog materijala (obrazaca, oznaka za biračka mjesta i koverata) (četiri LOT-a) – otvoreni postupak, usluge poštanske dostave izbornog materijala (na adrese u inozemstvo i dostava izbornog materijala biračima za glasanje putem pošte) – otvoreni postupak; usluge izrade i presnimavanje videospota i audiodžingla (tri LOT-a) –

otvoreni postupak; usluge transporta izbornog materijala – otvoreni postupak; nabavka usluga – održavanje infosistema i razvoj novih aplikacija – kompjuterske usluge – otvoreni postupak; nabavka usluga – produženje redovnih licenci VMWARE licence – konkurentski postupak; usluge oglašavanja i medija (tri LOT-a) – otvoreni postupak; ugostiteljske usluge – Anex II Dio B; usluge zakupa opreme (dva LOT-a) (Zakup računara i zakup kopir-aparata i mrežnih printera – konkurentski postupak; usluge interneta i usluge povećanja jačine brzine interneta – konkurentski postupak.

172. Putem direktnog postupka provedena su 172 postupka, od kojih 158 postupaka na iznos manji od 1.000,00 KM, a u 14 postupaka vrijednost nabavke je iznosila preko 1.000,00 KM i za ove nabavke su zaključivani ugovori sa odabranim ponuđačem.
173. Ostale nabavke i to: nabavka metalnih glasačkih kutija; usluge štampanja obrazaca za registraciju političkih stranaka; montaža i demontaža pregradnih zidova i vrata u Glavnom centru za brojanje (GCB); nabavka usluga tekućeg održavanja elektroinstalacija u GCB; usluge uspostave bežičnog linka u GCB; usluge smještaja delegacija za posmatrače, instalacija računarske mreže u GCB, usluge podrške SMS centru, usluge kurirske, ekspresne dostave (brza pošta), usluge dekoracije, usluge zakupa 5 plazma monitora sa stalcima za VGA umrežavanje videosistema, zakup becdrop konstrukcije sa štapom, zakup motornog vozila sa vozačem za prijevoz delegacija i zakup poslovnog prostora za smještaj glavnog centra za brojanje, realizirane su primjenom postupka direktnog sporazuma jer je vrijednost nabavke bila manja od 6.000,00 KM.
174. Za provođenje Lokalnih izbora 2016. godine provedeno je više postupaka javnih nabavki koje su finansirane iz donacije Vijeća Evrope u okviru Projekta predizborne pomoći za Lokalne izbore 2016. godine u BiH, kako slijedi: 1) nabavka usluga izrade softvera za bazu podataka o certificiranim trenerima i članovima biračkih odbora – konkurentski postupak; 2) nabavka usluga štampanja Priručnika za rad biračkih odbora – Lokalni izbori 2016. i Priručnika za posmatranje izbora – Lokalni izbori 2016. godine – konkurentski postupak i 3) nabavka usluga infokampanje za žene, osobe starije dobi i nacionalne manjine – konkurentski postupak.
175. Za potrebe organiziranja Lokalnih izbora 2016. godine angažirano je i dodatno osoblje na određeno vrijeme (ukupno 32 izvršioca): referenti za obradu podataka – 6 izvršilaca; saradnik na pravnim poslovima i poslovima upravnog rješavanja – 3; saradnik za rad s političkim subjektima – 1; saradnik na poslovima koordinacije i obrade podataka – 1; referent za rad s političkim strankama – 2; referent na infoliniji – 2; referent na prijemu i obradi elektronske pošte i faksova – 5; zaposlenik na prijemu, skladištenju i distribuciji izbornog materijala – 12 izvršilaca.
176. U Glavnom centru za brojanje Centralne izborne komisije BiH angažirano je 403 zaposlenika putem ugovora o djelu.
177. Skladište Centralne izborne komisije BiH, koje predstavlja posebnu organizacionu cjelinu, nalazi se na posebnoj lokaciji, odvojeno od sjedišta

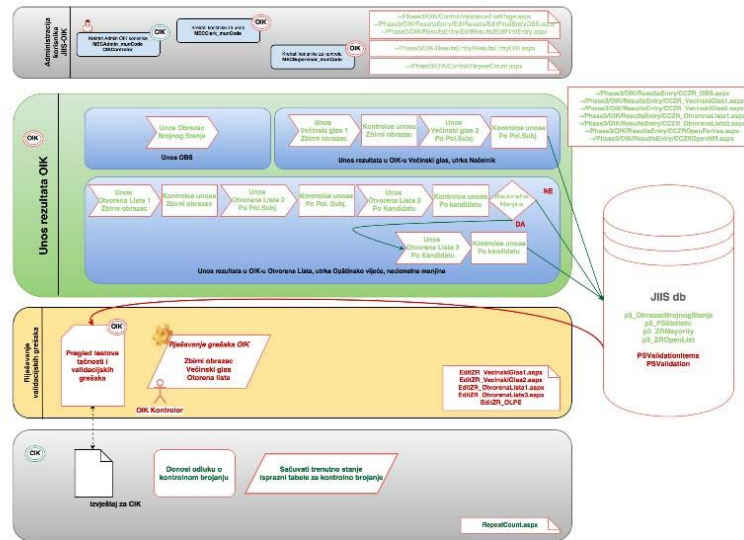
Centralne izborne komisije BiH, na adresi Kasindolskog bataljona 14 Istočno Sarajevo. U 2016. godini u skladištu Centralne izborne komisije BiH su obavljane dodatne aktivnosti u vezi sa pripremom i organiziranjem Lokalnih izbora 2016. godine, prijem i kontrola obrazaca za biračka mjesta; prijem i kontrola glasačkih listića koji su distribuirani iz štamparije u skladište; distribucija materijala za izborne komisije koja je obavljena u četiri ciklusa – dva dostavna i dva povratna ciklusa i uskladištenje kompletnog materijala u skladištu Centralne izborne komisije BiH iz kojeg je distribuiran izborni materijal u Glavni centar za brojanje gdje se vršilo brojanje neprebrojanih glasačkih listića.

5. INFORMATIČKO-TEHNIČKA PODRŠKA

178. Najvažnije aktivnosti u smislu informatičko-tehničke podrške, pripremi i provođenju Lokalnih izbora 2016. godine, osim već spomenute aktivnosti oko pripreme presjeka Centralnog biračkog spiska, predstavlja tehnička priprema Jedinственог изборног информacionог система (JIIS BiH) u svim segmentima.

5.1. Novi pristup tehničkoj obradi rezultata glasanja

179. U cilju bržeg i transparentnijeg dobijanja potvrđenih rezultata za Lokalne izbore u BiH 2016. Centralna izborna komisija BiH je donijela Pravilnik o provođenju izbora koji se odnosi na promjenu procesa unosa i obrade rezultata izbora jer su analize pokazale potrebu za novim pristupom tehničkoj obradi rezultata glasanja na izborima.
180. Ova izmjena je u bitnome zahtijevala redizajn i promjenu funkcionalnosti nekih modula JIIS BiH zbog promjene poslovnog procesa, odnosno više njih kao i izradu potpuno novih. Prvenstveno se misli na modul unosa podataka u OIK / GIK-ima koji predstavlja jedinstven unos preliminarnih rezultata, njihovu validaciju i generiranje utvrđenih rezultata, zajedno sa generiranjem potrebnih izvještaja.
181. Glavni cilj projekta je bio izraditi novi modul za unos podataka o rezultatima izbora koji se provodi u OIK-ima kao integralni dio JIIS BiH. Modul mora zadovoljiti provođenje novog poslovnog procesa koji jedinstveno tretira unos rezultata glasanja sa biračkih mjesta. Primijenjen je jedan unos rezultata na nivou OIK / GIK koji se kontrolira, sa zatim validira kako bi se dobili finalni rezultati glasanja, koji u narednim fazama mogu biti procesirani za generiranje zbirnih rezultata glasanja.

Slika 11. Dijagram funkcionalnih cjelina novog modula

182. Prerađene forme u JIIS BiH, prerađivanje podrazumijeva debug-iranje logike u programskom kodu, kao i u stornim procedurama koje se nalaze u bazi podataka, kao i prilagođavanje izgleda novorazvijenim modulim primjenom bootstrap biblioteke.

- Forma za otvaranje biračkih mjesta
- Forma za zatvaranje biračkih mjesta
- Unos odziva od OIK-a
- Početna forma za kreiranje izvještaja u OIK-u
- Izvještaj za odziv
- Izvještaj o zatvorenim biračkim mjestima
- Izvještaj o otvorenim biračkim mjestima
- Status unosa rezultata – praćenje
- Praćenje pogrešaka prilikom unosa rezultata u OIK-u
- Početna forma za kreiranje izvještaja za rezultate u OIK-u
- Početna forma za administratora OIK-a
- Forma za administraciju korisnika u OIK-u.

183. Kreiranje novih izvještaja i njihova integracija u postojeći informacijski sistem JIIS BiH, podrazumijeva kreiranje TSQL procedura za prikupljanje podataka, kao i njihovo prikazivanje u Crystal Report Vieweru u okviru formi JIIS BiH, kao i njihovu mogućnost izvoza u pdf, doc, docx, xls format:

- Izvještaj za odziv – OIK
- Izvještaj za rezultate po biračkom mjestu – otvorena lista
- Izvještaj za rezultate po biračkom mjestu – većinski glas
- Zahtjev za otvaranje vreće i pravilno objedinjavanje utvrđenih rezultata

- Zbirni izvještaj za rezultate – većinski glas
- Zbirni izvještaj za rezultate – otvorena lista
- Detaljni izvještaj Glavne kontrole izbornih rezultata
- Izvještaj o izvršenim kontrolnim brojanjima.

Izgled novog modula za unos i kontrolu izbornih rezultata je prikazan na narednim slikama.

Kontrolno brojanje

Evidencija biračkih mjesta na kojima je donijeta odluka o kontrolnom brojanju

Unesite broj odluke:

Izaberite izbornu jedinicu:

Izaberite Biračko mjesto:

Izaberite nivo:

Izaberite Razlog:

Spremite podatke i pripremite sistem za ponovno brojanje

Pregled biračkih mjesta na kojima je donijeta odluka o kontrolnom brojanju

Izaberite nivo: Izaberite biračko mjesto:

Broj odluke	Biračko mjesto	Nivo	Utrka	Description
123-1598/16	002A000	002	OPĆINSKO VJEĆE/SKUPŠTINA OPĆINE/SKUPŠTINA GRADA	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama ne smije biti veći od ukupnog broja potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska
123-1598/16	002A000	002	NACIONALNE MANJINE	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama ne smije biti veći od ukupnog broja potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska
123-1598/16	002A003	002	NAČELNIK/GRADONAČELNIK	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama ne smije biti veći od ukupnog broja potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska
123-1598/16	002A006	002	NAČELNIK/GRADONAČELNIK	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama ne smije biti veći od ukupnog broja potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska
987-123/16	002A008A	002	NAČELNIK/GRADONAČELNIK	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama ne smije biti veći od ukupnog broja svih glasačkih listića

Slika 12. Forma za kontrolno brojanje

2016 Centralna izborna komisija Jedinstveni izborni informacijski sistem Moj profil Odjava

Praćenje validacija i izmjene podataka od strane OIK-a

Izaberite izbornu jedinicu za koju želite pratiti promjene:

Pregled biračkih mjesta na kojima je došlo do promjene zapisa na ZR obrascu za statistiku

Biračko mjesto	Izborni za	OIK operater	Vrijeme zapisa	1	2	3	A	B	C	D1	D2	D	E	F
002A000	Načelnik	Vedran Kapor	07.09.2016. 15:20:00	5	5	5	5	5	5	0	0	5	5	5
002A000	Načelnik	Vedran Kapor	08.09.2016. 17:53:59	20	20	0	2	3	5	0	0	15	20	0
002A000	Opštinsko vijeće	Vedran Kapor	08.09.2016. 17:14:09	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
002A000	Opštinsko vijeće	Vedran Kapor	08.09.2016. 17:21:29	170	170	0	10	10	20	100	80	180	170	0
002A001	Načelnik	Vedran Kapor	07.09.2016. 15:22:22	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1
002A001	Načelnik	Vedran Kapor	08.09.2016. 11:53:45	33	33	0	1	2	3	0	0	30	33	0
002A001	Opštinsko vijeće	Vedran Kapor	07.09.2016. 15:26:39	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
002A001	Opštinsko vijeće	Vedran Kapor	08.09.2016. 16:57:53	152	152	0	1	1	2	100	80	180	152	0
002A002	Načelnik	Vedran Kapor	07.09.2016. 15:23:08	2	2	2	2	2	2	0	0	2	2	2
002A002	Načelnik	Vedran Kapor	08.09.2016. 16:23:21	64	64	0	2	2	4	0	0	60	64	0
002A002	Opštinsko vijeće	Vedran Kapor	07.09.2016. 15:28:03	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
002A002	Opštinsko vijeće	Vedran Kapor	08.09.2016. 16:25:48	304	304	0	2	2	4	200	100	300	304	0

Slika 13. Praćenje validacije i izmjene podataka – OIK-a

2016 Centralna izborna komisija
Jedinstveni izborni informacijski sistem Moj profil Ocjena Prijavljeno ime kao Većinski Glasnik

Formular rezultata

Nazad Proveri Štampa i završi

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS)

Izbori za	Nivo	Šifra opštine	Šifra biračkog mjesta
NAČELNIK GRADONAČELNIKA	CAZIN	002	002A000A

Apsolutna razlika reda 1 i reda 2 nije jednaka redu 3 na ZR-u, test tačnosti I mora biti jednak nuli

Apsolutna razlika kod reda 2 i reda 3 nije jednaka redu 4 na ZR-u, test tačnosti II mora biti jednak nuli

Red C = red D mora biti jednak redu E na ZR-u

Red A = red B mora biti jednak redu C na ZR-u

ZBIR / ZBROJ GLASOVA

1)	Ukupan broj potpisna na izdvoje iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje)	6
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	5
3)	Test tačnosti / tačnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	8
A)	Nevažeci neoznačeni glasački listići	5
B)	Nevažeci ostali glasački listići	5
C)	Ukupan broj nevažecih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	5
D)	Ukupan broj važecih glasova	5
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	5
F)	Test tačnosti / tačnosti red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	8

Uvođenje mrežnih podataka sprema korisniku odgovornost!

Slika 14. Forma rezultata – Obrazac za zbirne i zbrojne rezultate ZR (većinski glas)

2016 Centralna izborna komisija
Jedinstveni izborni informacijski sistem Moj profil Ocjena Prijavljeno ime kao Većinski Glasnik

Forma za unos glasova za političke subjekte

Nazad Proveri Štampa i završi

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS)

Izbori za	Nivo	Šifra opštine	Šifra biračkog mjesta
NAČELNIK GRADONAČELNIKA	CAZIN	002	002A000A

Red 0 mora biti jednak sumi glasova

Lista pozicija	Politički subjekt/nezavisni kandidat/koalicija	Kandidat	Ukupno glasova
16	02188 SDA/SBB	HANĐANOVIĆ ALMIN	50
232	01701 LABURISTIČKA STRANKA BOSNE I HERCEGOVINE LABURISTI BHI	BEGANOVIĆ HANUJA	50
316	00882 A.SDA STRANKA DEMOKRATSKE AKTIVNOSTI	OGREŠEVIĆ NERMIN	50

Uvođenje mrežnih podataka sprema korisniku odgovornost!

Slika 15. Forma za unos glasova za političke subjekte
Obrazac za zbirne i zbrojne rezultate ZR (većinski glas)

Formular rezultata

Nazad Proveri Štampa i završi

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)

Izbori za	Nivo	Šifra opštine	Šifra biračkog mjesta
OPĆINSKO VUČE/SKUPŠTINA OPĆINE/SKUPŠTINA GRADA	CAZIN	002	002A000A

Apsolutna razlika reda 1 i reda 2 nije jednaka redu 3 na ZR-u, test tačnosti I mora biti jednak nuli

Red C = red D mora biti jednak redu E na ZR-u

Red A = red B mora biti jednak redu C na ZR-u

Ukupan broj važecih glasova (red / redak D1 + red / redak D2) se ne slaže

Apsolutna razlika kod reda 2 i reda 3 nije jednaka redu 4 na ZR-u, test tačnosti II mora biti jednak nuli

ZBIR / ZBROJ GLASOVA

1)	Ukupan broj potpisna na izdvoje iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje)	7
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	7
3)	Test tačnosti / tačnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	7
A)	Nevažeci neoznačeni glasački listići	7
B)	Nevažeci ostali glasački listići	7
C)	Ukupan broj nevažecih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	7
D1)	Ukupan broj važecih glasova politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidati	7
D2)	Ukupan broj važecih glasova (nacionalna manjina)	7
D)	Ukupan broj važecih glasova (red / redak D1 + red / redak D2)	7
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	7
F)	Test tačnosti / tačnosti red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	7

Uvođenje mrežnih podataka sprema korisniku odgovornost!

Slika 16. Formular rezultata
Obrazac za zbirne i zbrojne rezultate ZR (otvorena lista)

Forma za unos glasova za političke subjekte

Nazad **Provjera** **Snimi i završi**

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)

Izbori za: Općinsko vijeće/skupština općine/skupština grada Nivo: CAZIN Šifra općine: 002 Šifra biračkog mjesta: 002A000A

Red 01 mora biti potpuno sumi glasova za političke subjekte

Broj liste	Ime političkog subjekta	Glasova
145	00028 DEMOKRATSKA NARODNA ZAJEDNICA BH - DNZ	112
212	01698 DEMOKRATSKA FRONTA	12
232	01701 LABURISTIČKA STRANKA BOSNE I HERCEGOVINE LABURISTI BH	2
280	00098 SDP - SOCIJAL DEMOKRATSKA PARTIJA BIH	6
300	01699 PRAVA STRANKA	4
316	00882 A-SDA STRANKA DEMOKRATŠKE AKTIVNOSTI	54
325	01182 SBB - FAHRODIN RADONČIĆ	6
332	00090 SDA - STRANKA DEMOKRATŠKE AKCIJE	1
365	00064 STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	1
413	02088 POVRATAK OTPLISANIH	321

Uvođenje netočnih podataka automatski isključuje odgovornost

Slika 17. Forma za unos glasova za političke subjekte
 Obrazac za zbirne i zbrojne rezultate ZR (otvorena lista)

Nacionalna manjina

Nazad **Provjera** **Snimi i završi**

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)

Izbori za: Općinsko vijeće/skupština općine/skupština grada Nivo: CAZIN Šifra općine: 002 Šifra biračkog mjesta: 002A000A

Red 02 mora biti potpuno sumi glasova za nacionalne manjine

pozicija na listi	Politički subjekt	Kandidat	Rodi/Spol	Glasova	Votes
60	01276 KOMUNISTIČKA PARTIJA	MAHRITAGIĆ ŠERIF	M	45	
212	01698 DEMOKRATSKA FRONTA	LJUBIMANOVIĆ ENVER	M	65	
289	00049 ZAVIČAJNI SOCIJALDEMOKRATI - MIJE MARČEVA	HAĐIĆ MEHMED	M	21	
298	01783 ERNES ŠKORUPELJ - NEZAVISNI KANDIDAT	ŠKORUPELJ ERNES	M	1	
407	01971 SAVEZ ZA STARI GRAD	MISALJEVIĆ ADIS	M	54	

Uvođenje netočnih podataka automatski isključuje odgovornost

Slika 18. Forma – Nacionalne manjine
 Obrazac za zbirne i zbrojne rezultate ZR (otvorena lista)

ZR - Otvorene Liste

Nazad **Spremi**

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)

Izbori za: Općinsko vijeće/skupština općine/skupština grada Nivo: CAZIN Šifra općine: 002 Šifra biračkog mjesta: 002A000A

0191 glasova za kandidata mora biti manji ili jednak broju glasova stranke

Politički subjekt: 145 - 00028 DEMOKRATSKA NARODNA ZAJEDNICA BH - DNZ Zbir / Zbroj GLASOVA: 1120 Spreman: 1/1 Sve Glasova: 0

pozicija na listi	Kandidat	Glasova
1	ŠKORUPELJ MEHMED	1120
2	DZDAREVIĆ EMBRA	0
3	SABLIJAKOVIĆ ZLATKO	0
4	ĐOKIĆ ISMET	0
5	BEGIĆ SEDILJA	0
6	PANDIĆ SEAD	0
7	FERHATOVIĆ HARES	0
8	ŠARIĆ SHADA	0
9	DURIC RASIMA	0
10	DZDAREVIĆ JUSUF	0

Slika 19. Obrazac za zbirne i zbrojne rezultate ZR (otvorena lista)

Slika 20. Novi modula za unos i kontrolu izbornih rezultata –
”Uredi validacije“

Slika 21. Promjena ZR: Obrazac za zbirne i zbrojne rezultate ZR (većinski glas)

Slika 22. Novi modul za unos i kontrolu izbornih rezultata
Promjena ZR: Obrazac za zbrojne rezultate ZR (otvorena lista)

184. U svrhu provođenja Lokalnih izbora 2016. godine, Centralna izborna komisija BiH je 26. 9. 2016. godine, u terminu od 09:00 do 12:00, a prema instrukciji koju je dostavila svim izbornim komisijama, organizirala i provela probne (testne)

izbore. Probni izbori imali su za cilj testiranje svih funkcionalnosti aplikacije JIIS BiH "Unos izbornih rezultata", kao i provjeru uvezanosti postojećih informatičkih komunikacijskih veza OIK-CIK BiH. Nakon uspješno provedenih probnih izbora aplikacija JIIS BiH "Unos izbornih rezultata" bila je u potpunosti operativna i spremna za aktivnosti na dan izbora.

5.2. Grafička priprema dokumentacije

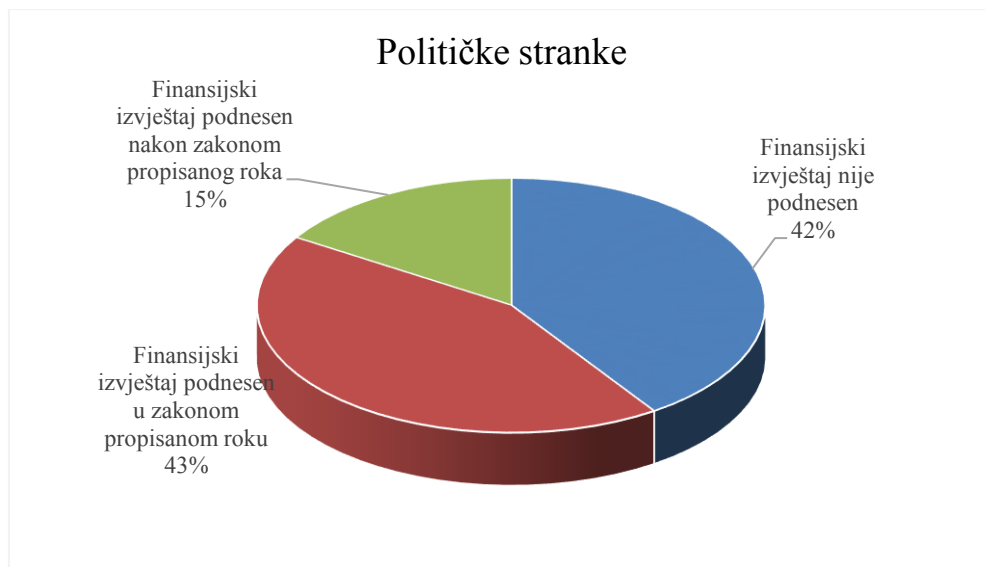
185. Centralna izborna komisija BiH je u 2016. godini provodila i aktivnosti grafičke izrade i pripreme dokumenata, brošura, priručnika, plakata, postera, loga Lokalnih izbora 2016. godine, glasačkih listića, reklama, obrazaca, certifikata, akreditacija i drugih akata koji su se uglavnom odnosili na poslove na organizaciji i pripremi materijala za Lokalne izbore 2016. godine.

6. FINANSIRANJE IZBORNE KAMPANJE

186. U skladu s odredbama člana 15.1 stav (1) Izbornog zakona BiH i člana 12. stav (2) Zakona o finansiranju političkih stranaka, sve političke stranke i nezavisni kandidati koji su učestvovali na Lokalnim izborima 2016. godine imali su obavezu da u roku od trideset dana od dana objavljivanja izbornih rezultata u "Službenom glasniku BiH" Centralnoj izornoj komisiji BiH podnesu finansijski izvještaj za period od dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore do dana ovjere rezultata izbora (postizborni finansijski izvještaj)⁴⁴, odnosno do 1. 12. 2016. godine.
187. Na Lokalnim izborima 2016. godine učestvovalo je 106 političkih stranaka (102 samostalno i četiri u koalicijama), 103 koalicije političkih stranaka, 229 nezavisnih kandidata (171 samostalno, 6 kao predstavnici nacionalnih manjina kandidiranih u ime udruženja građana i 52 nezavisna kandidata u ime grupe od 40 građana za izbor predstavnika nacionalnih manjina) i 17 listi nezavisnih kandidata.
188. Od ukupno 106 političkih stranaka koje su učestvovale na Lokalnim izborima 2016. godine (102 samostalno i četiri u koalicijama) Centralnoj izornoj komisiji BiH postizborni finansijski izvještaj su podnijele 63 političke stranke (59,43%). Finansijski izvještaj nisu podnijele 43 političke stranke.

⁴⁴ Postizborni finansijski izvještaj sadrži sljedeće podatke: a) raspoloživu gotovinu političkog subjekta; b) sve prihode i rashode, zasnovane na članarini, transparentnim priložima iz inozemstva, priložima fizičkih i pravnih lica, priložima u obliku robe i usluga, prihodima na vlastitu imovinu i preduzetničke aktivnosti, u skladu s odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka, kreditima, pozajmicama, donacijama, olakšicama, povratu novca, ostalim materijalnim troškovima i ostalim izvorima prihoda; c) identitet lica ili izvora uplate i doprinosa u naturi, kao i identitet lica koje je primilo takvu uplatu koja premašuje iznos od stotinu (100) konvertibilnih maraka, zajedno sa datumom i iznosom takve uplate; d) ukupan iznos svih dospjelih dugovanja i ukupan iznos isplata po sljedećim osnovama: troškovi štampanja plakata i plakatiranja, troškovi štampanja predizbornih oglasa, proglašenja, saopćenja i sl. u javnim glasilima, troškovi organizacije i održavanja predizbornih skupova i troškovi štampanja, reprodukcije i slanja predizbornog materijala koji se šalje biračima; e) iznos i vrstu neizmirenih dugova i obaveza koje duguje podnosilac izvještaja ili koje treća lica duguju podnosiocu izvještaja, a u slučaju da su takvi dugovi i obaveze izmireni za manji iznos od njihovog prijavljenog iznosa ili vrijednosti, i izjavu koja se odnosi na okolnosti i uvjete pod kojima su takvi dugovi ili obaveze otpisani.

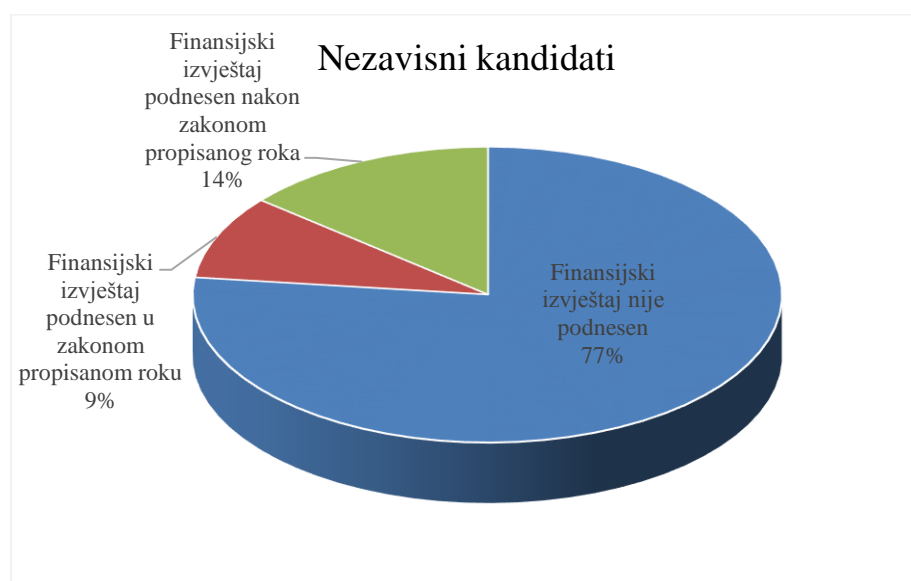
189. U zakonom propisanom roku (30 dana od dana objavljivanja izbornih rezultata u Službenom glasniku BiH) postizborni finansijski izvještaj podnijelo je 46 političkih stranaka (43,40%), dok je 17 političkih stranaka izvještaje podnijelo sa zakašnjenjem 5 – 15 dana.

Grafikon 1. Grafički prikaz podnesenih finansijskih izvještaja političkih stranaka

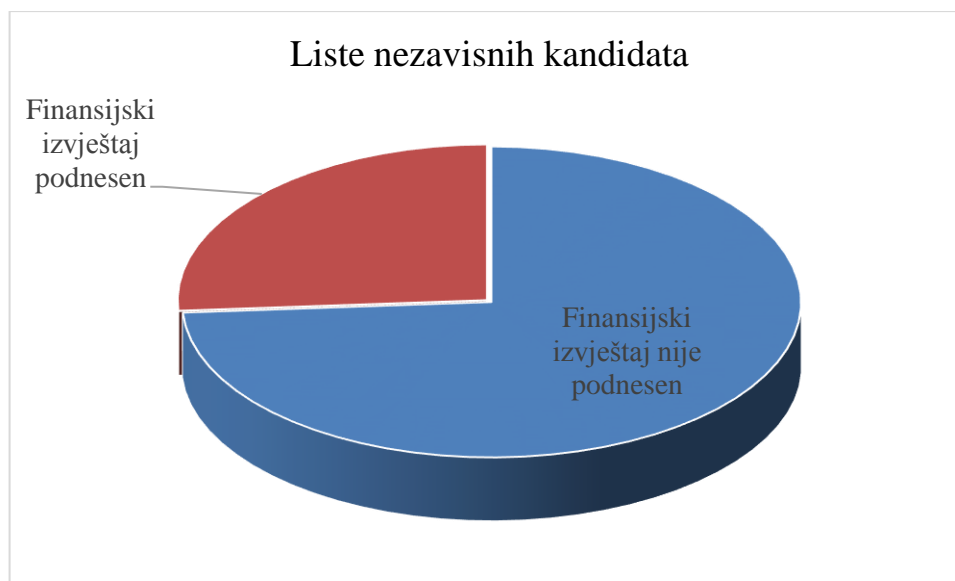
190. Od ukupno 229 nezavisnih kandidata koji su učestvovali na izborima, postizborni finansijski izvještaj podnijela su 53 kandidata (23,14%), dok 176 kandidata nisu podnijela izvještaj.

191. U zakonom propisanom roku (30 dana od dana objavljivanja izbornih rezultata u Službenom glasniku BiH) postizborni finansijski izvještaj podnio je 21 kandidat, dok su 32 kandidata izvještaj podnijela nakon zakonom propisanog roka.

Grafikon 2. Grafički prikaz podnesenih finansijskih izvještaja nezavisnih kandidata

192. Postizborni izvještaj podnijelo je 36 kandidata sa sedam lista nezavisnih kandidata, od ukupno 17 lista nezavisnih kandidata, koje su učestvovala na izborima sa 138 kandidata.

Grafikon 3. Grafički prikaz podnesenih finansijskih izvještaja kandidata sa listi nezavisnih kandidata

6.1. Troškovi izborne kampanje

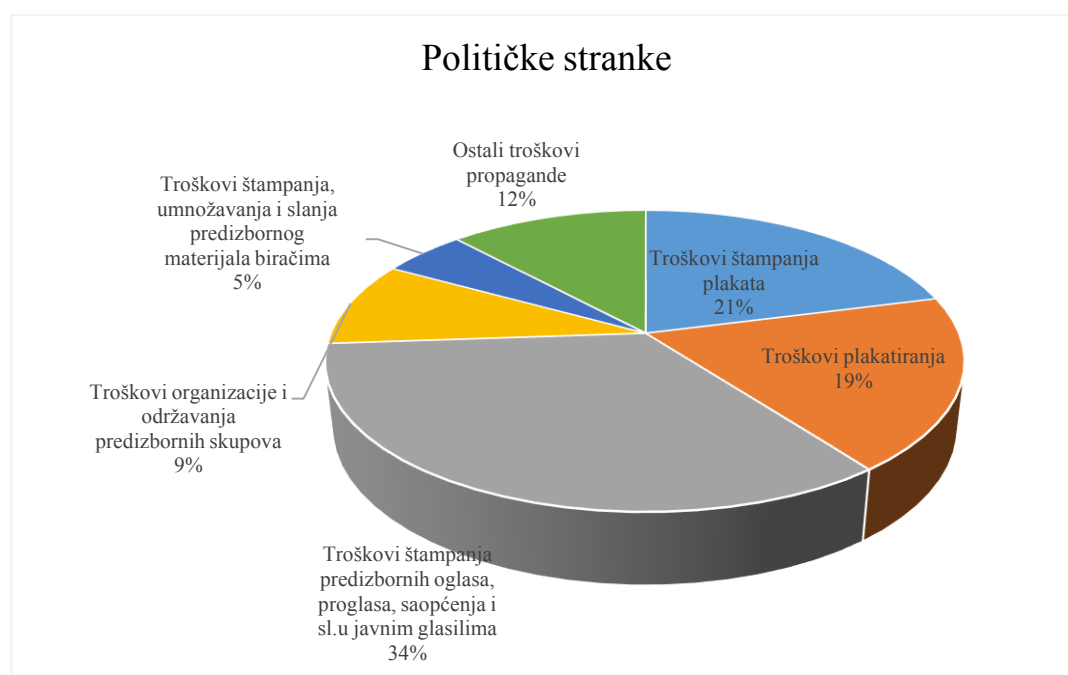
6.1.1. Limit na troškove kampanje

193. Za finansiranje izborne kampanje, u skladu s članom 15.10. Izbornog zakona BiH, politički subjekti u okviru zakonom propisanog limita mogli su potrošiti 28.132.244,44 KM, od čega političke stranke 24.273.008,14 KM i nezavisni kandidati 3.859.236,30 KM.
194. Politički subjekti koji su Centralnoj izbornoj komisiji BiH podnijeli postizborni finansijski izvještaj iskazali su troškove izborne kampanje u iznosu od 7.026.056,25 KM, od čega političke stranke 7.004.404,78 KM, a nezavisni kandidati 21.651,47 KM.
195. Uvidom u podatke o ostvarenim troškovima izborne kampanje, koje su iskazali politički subjekti u postizbornim finansijskim izvještajima, utvrđeno je da je jedna politička stranka, **Tuzlanska alternativa**, prekoračila limit propisan u članu 15.10 Izbornog zakona BiH za iznos od 31.626,22 KM.

6.1.2. Struktura troškova izborne kampanje

196. Strukturu troškova izborne kampanje političkih stranaka, koje su podnijele postizborni finansijski izvještaj, čine:

Troškovi štampanja plakata	1.471.810,86	21,01%
Troškovi plakatiranja	1.305.704,69	18,64%
Troškovi štampanja predizbornih oglasa, proglaša, saopćenja i sl. u javnim glasilima	2.398.321,80	34,24%
Troškovi organizacije i održavanja predizbornih skupova	639.594,46	9,13%
Troškovi štampanja, umnožavanja i slanja predizbornog materijala biračima	352.369,27	5,03%
Ostali troškovi propagande	836.603,70	11,94%
UKUPNO	7.004.404,78	100,00%

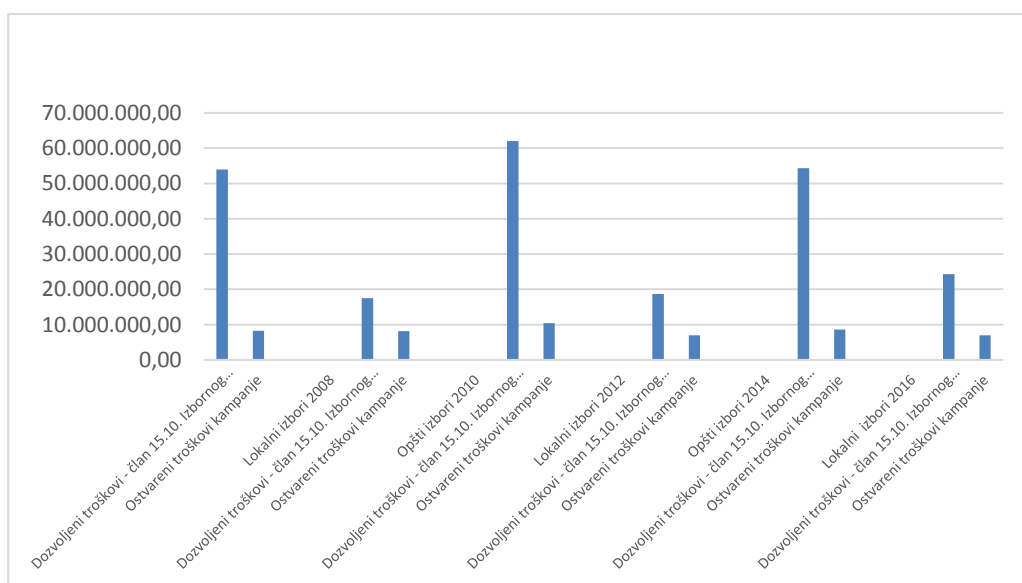

Grafikon 4. Grafički prikaz strukture troškova izborne kampanje političkih stranaka

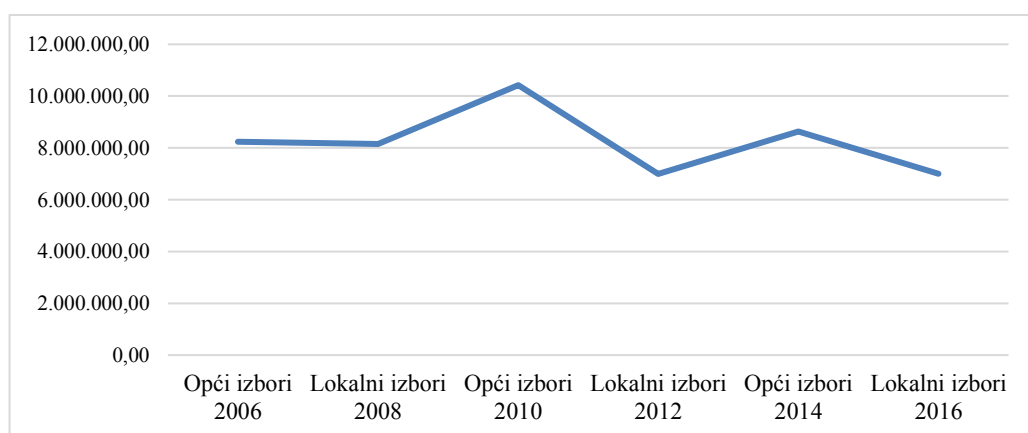
197. Troškove izborne kampanje u svojim finansijskom izvještajima je prijavilo samo devet nezavisnih kandidata u ukupnom iznosu od 15.035,57 KM i 13 kandidata sa listi nezavisnih kandidata u ukupnom iznosu od 6.615,90 KM.

6.1.3. Uporedni pregled troškova izborne kampanje u periodu 2006–2016. godina

198. Za finansiranje troškova izborne kampanje, za izbore koji su provedeni 2006, 2008, 2010, 2012, 2014. i 2016. godine, političke stranke su utrošile sredstva u iznosu od 49.447.567,38 KM.
199. Za finansiranje kampanje za Opće izbore 2006. godine političke stranke su utrošile sredstva u iznosu od 8.236.564,58 KM, finansiranje kampanje za Lokalne izbore 2010. godine 8.156.606,92 KM, finansiranje kampanje za Opće izbore 2010. godine 10.423.425,31 KM, finansiranje kampanje za Lokalne izbore 2012. godine 6.994.309,42 KM, za finansiranje kampanje za Opće izbore 2014. godine 8.632.256,37 KM i prema podacima iz finansijskih izvještaja političkih stranka, koje su podnijele izvještaj, za finansiranje izborne kampanje za Lokalne izbore 2016. godine utrošeno je 7.004.404,78 KM.

Grafikon 5. Grafički prikaz troškova izborne kampanje u periodu 2006–2016. godine

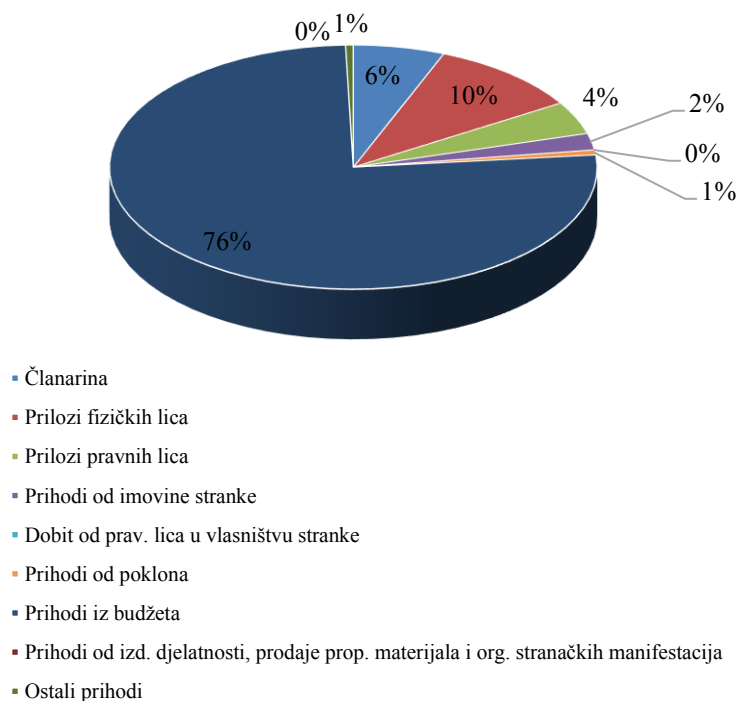

Grafikon 6. Trend troškova izborne kampanje u periodu 2006–2016. godine

6.1.4. Izvori finansiranja političkih stranaka

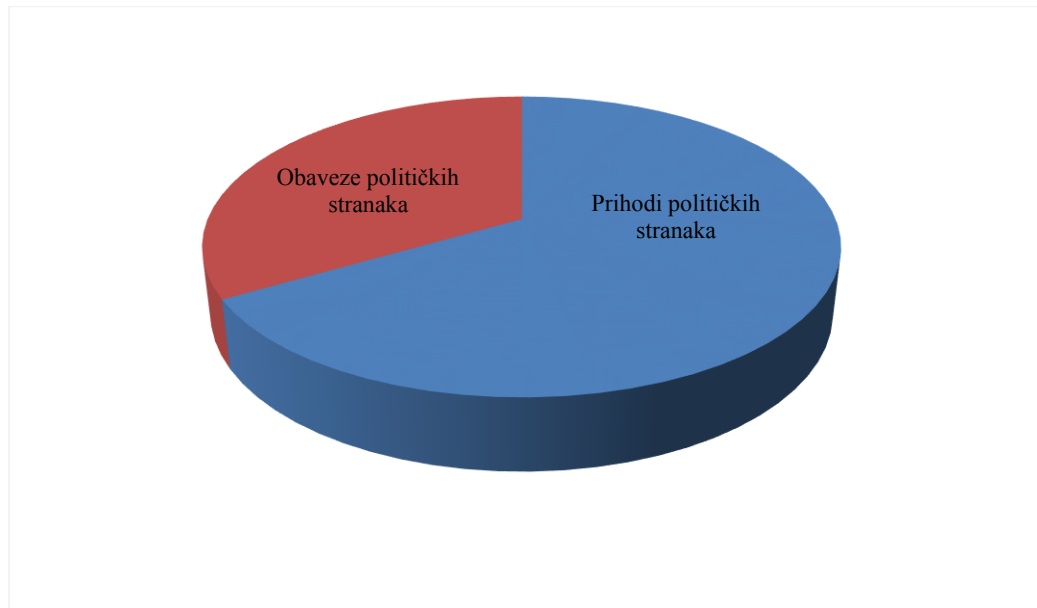
200. U periodu od dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore do dana ovjere rezultata Lokalnih izbora 2016. godine političke stranke su u finansijskim izvještajima iskazale ukupne prihode u iznosu od **13.669.037,68** KM, čiju strukturu čine:

Članarina	827.597,03	6,05%
Prilozi fizičkih lica	1.387.199,96	10,15%
Prilozi pravnih lica	592.644,33	4,34%
Prihodi od imovine stranke	300.338,35	2,20%
Dobit od pravnih lica u vlasništvu stranke	0,00	0,00%
Prihodi od poklona	89.799,06	0,66%
Prihodi iz budžeta	10.401.971,15	76,10%
Prihodi od izd. djelatnosti, prodaje prop. materijala i org. stranačkih manifestacija	0,00	0,00%
Ostali prihodi	69.487,80	0,51%
UKUPNO	13.669.037,68	100,00%

Grafikon 7. Grafički prikaz izvora finansiranja političkih stranaka

201. Istovremeno, političke stranke su na dan izvještajnog perioda (1. 12. 2016. godine) iskazale obaveze u iznosu od **6.845.109,52 KM**.
202. Na osnovi podataka iz finansijskih izvještaja političkih stranaka, u ovom izvještajnom periodu stranke su se finansirale iz vlastitih izvora (prihoda političkih stranaka) u procentu od 66,63 %, dok su za finansiranje koristile tuđe izvore (obaveze političkih stranaka – zajmovi, lizing, dobavljači, obaveze prema zaposlenim i sl.) u procentu od 33,37 %, kao što je predstavljeno na narednom grafikonu.

Grafikon 8. Odnos prihoda i dugova političkih stranaka – grafički prikaz

7. ZAKLJUČAK

203. Centralna izborna komisija BiH će u narednom periodu posvetiti posebnu pažnju unapređenju izbornog zakonodavstva kroz rad u dvije Interresorne radne grupe sa posebnim fokusom na istraživanja uvođenja adekvatnih novih tehnologija u izborni proces, procjenu kvaliteta biračkih spiskova i unapređenje zakonodavstva po odlukama Ustavnog suda BiH.
204. **Preporuke za unapređenje izbornog zakonodavstva i izbornog procesa će biti šire elaborirane u Izvještaju o provođenju zakona iz nadležnosti Centralne izborne komisije BiH koji će biti dostavljen Parlamentarnoj skupštini BiH krajem marta 2017. godine.**

Broj:04-2-07-1-359-1/17

Predsjednica

Sarajevo, 09. 02. 2017. godine

Dr. Irena Hadžiabdić